Marxismo Vivo

UİB-DE
Uluslararası İşçi Birliği
Dördüncü Enternasyonal

ULUSLARARASI İŞÇİ BİRLİĞİ – DÖRDÜNCÜ ENTERNASYONAL TEORİ DERGİSİ

SAYI: 22 • HAZIRAN 2026

İRAN'A KARŞI EMPERYALİST SAVAŞ

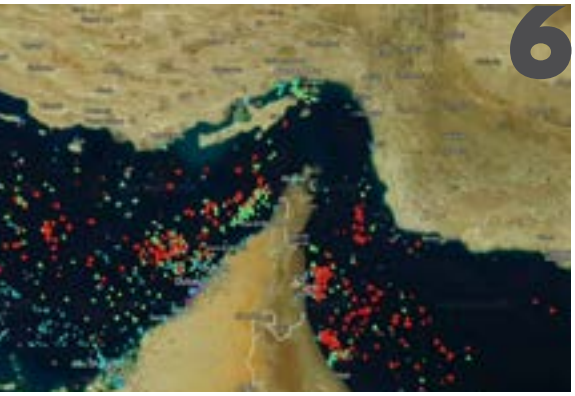
Ve Devrimcilerin Politikası

AB KRİZİ: GERİLEME, PARÇALANMA VE ABD'YE BAĞIMLILIK

ÇOK KUTUPLU BİR DÜNYA VE ÇOK TARAFLI İLİŞKİLER

RCI'NİN "NEHİRDEN DENİZE" SLOGANINA İTİRAZI NEDEN?

KURGUSAL SERMAYE: KAĞIT ÜZERİNDE BİR DÜNYA

6

İRAN'A KARŞI EMPERYALİST SAVAŞ VE DEVRİMCİLERİN POLİTİKASI

74

FİLİSTİN: RCI'NİN "NEHİRDEN DENİZE" SLOGANINA İTİRAZI NEDEN?

SEÇİM KAMPANYASINDAN YÖNETİME: MAMDANİ VE REFORMİST SİYASETİN YAPISAL SINIRLARI

31

İÇİNDEKİLER

GİRİŞ

İRAN'A KARŞI EMPERYALİST SAVAŞ VE DEVRİMCİLERİN POLİTİKASI

AB KRİZİ: GERİLEME, PARÇALANMA VE ABD'YE BAĞIMLILIK

SEÇİM KAMPANYASINDAN YÖNETİME: MAMDANİ VE REFORMİST SİYASETİN YAPISAL SINIRLARI

UKRAYNA VE TROÇKİST YÖNTEM: SÜREKLİ DEVRİM AKIMI'NIN OY K ULLANMAMA TUTUMUNA BİR ELEŞTİRİ

ÇOK KUTUPLU BİR DÜNYA VE ÇOK TARAFLI İLİŞKİLER

FİLİSTİN:RCI'NİN "NEHİRDEN DENİZE" SLOGANINA İTİRAZI NEDEN?

KURGUSAL SERMAYE: KAĞIT ÜZERİNDE BİR DÜNYA

FİLİSTİNLİ KADINLARIN CİNSİYET BASKISI VE SÖMÜRGE BASKISINA KARŞI MÜCADELESİ

MACHADO, MARX VE FELSEFE

SAYI: 22

HAZİRAN 2026

ULUSLARARASI İŞÇİ BİRLİĞİ – DÖRDÜNCÜ ENTERNASYONAL TEORİ DERGİSİ SEÇKİSİDİR

EPOSTA: info@marxsimdi.com

GİRİŞ
■ FRANCESCO RICCI İTALYA

"Devrimci teori olmadan devrimci hareket de olmaz" Marxism Vivo, bu temel "mücadeleye" yardımcı olacak araçlardan biri olmayı amaçlamaktadır.

Devrimci teori olmadan devrimci hareket de olmaz bilincine sahip militanlar ve aktivistler için bir dergi.

Lenin'in bu ünlü sözünde kastettiği teori Marksizm'di ve bu ifadenin anlamı şudur: Sosyalist bilinç —yani nihai olarak, devrimci yöntemlerle tüm toplum üzerinde işçi iktidarını (proletarya diktatörlüğünü) kurmak için burjuva devletini yıkma gerekliliğinin bilinci— işçiler arasında kendiliğinden ortaya çıkmaz; bu bilinç, yalnızca işçilerin maddi koşullarının ya da sınıflar arasında bölünmüş bir toplumda kaçınılmaz olarak yürütmek zorunda kaldıkları sınıf mücadelesinin bir yansıması değildir. Bu bilinç, sınıflar arasındaki günlük çatışmanın "dışından getirilmelidir" ve işte bu, tam da bu mücadelelerden ortaya çıkan işçilerin ve gençlerin en ileri kesimini bir araya getiren devrimci bir öncü parti kurmanın gerekliliğini haklı kılar.

Marxism Vivo, bu temel "mücadeleye" yardımcı olacak araçlardan biri olmayı amaçlamaktadır.

Dergimizin 22. sayısına, yeni formatımızı başlattığımızdan bu yana üçüncü sayımıza ulaştık. Hedefimiz —ve umarız başarılı olmuşuzdur (ama bu okuyuculara kalmış)— hem güncel sınıf mücadelesinin ana temalarını salt kronolojik bir yaklaşımdan ziyade teorik bir yaklaşımla ele almak, hem de sınıf mücadelesine müdahale etmek açısından önemli gördüğümüz tamamen teorik meseleleri derinlemesine incelemektir.

Bu sayı, Fabio Bosco'nun (Brezilya) ABD emperyalizmi ve Siyonizmin İran'a yönelik saldırganlığı üzerine yazdığı bir makaleyle başlıyor. Bosco, hem "sol"da hakim olan çeşitli tutumları eleştiren hem de Marksistlerin tutumunun ne olması gerektiğine dair görüşlerimizi açıklayan argümanlar sunuyor. Dergiyi baskıya gönderirken bundan sonra ne olacağını bilmiyoruz; ancak makaledeki temel düşüncelerin her halükarda geçerliliğini koruyacağına inanıyoruz.

Yine **"Güncel Konular"** bölümünde, Laura Requena ve Felipe Alegría'nın (İspanya) kaleme aldığı, Avrupa Birliği krizini dünya düzeninin krizi ve (şimdilik) uzak bir ihtimal olan, gerileyen ABD emperyalizmi ile yükselen Çin ve Rusya emperyalizmleri arasındaki çatışma çerçevesinde analiz eden bir deneme yer almaktadır. AB'nin endüstriyel ve teknolojik gerilemesini inceledikten sonra metin, Avrupa emperyalizmlerinin silahlanma yarışını ve burjuva politikalarının kitlelere yüklediği bedelleri ele almaktadır.

Son olarak yazarlar, UIB-DE'ye göre bir işçi alternatifi inşa etmek için gerekli olacağına inandıkları programın bazı unsurlarına dikkat çekmektedir.

Bu bölüm, reformizmin yeni küresel mitlerinden birini çürütmeyi amaçlayan Tony Stabile ve Erwin Freed'in (ABD) makalesiyle tamamlanıyor: Kapitalist sistemi farklı bir şekilde yönetme olasılığı konusunda yanılsamalar besleyen tüm "sol" kesim tarafından övülen (Demokrat Par-

ti'den) New York Belediye Başkanı Zohran Mamdani.

"Tartışmalar ve Anlaşmazlıklar" başlıklı bir sonraki bölüm de oldukça kapsamlıdır. Ve bugün solda Ukrayna'daki savaşın nasıl nitelendirildiğinden daha tartışmalı ne olabilir ki? Tarás Shevchuk (Ukrayna), Şubat 2022'de Rus emperyalizminin Ukrayna'ya yönelik saldırısıyla başlayan bu savaşın gerçekliğini analiz ediyor.

Uluslararası'mızın savaşa ilişkin bu tanımlaması, bizi sadece neo-Stalinist "kampçılık" tutumlarıyla değil, aynı zamanda kendilerini "Troçkist" olarak tanımlayan bazı örgütlerle de polemiklere girmeye yöneltmiştir; örneğin (burada incelenen) Sürekli Devrim Akımı (eski adıyla TF, Arjantinli PTS etrafında örgütlenmiş) gibi.

Teorik ve programatik tartışma, Jerónimo Castro'nun (Portekiz) sözde "çok kutupluluk" üzerine yazdığı makaleyle devam ediyor. (Kampçılıkçı ve reformist sol içinde) "çok kutupluluk" ile ne kastediliyor? Bu yeni ideolojinin arkasında ne yatıyor? Leninist emperyalizm ve yarı sömürge kategorilerini bugün nasıl uygulayabiliriz? Castro, Uluslararası'mızın neden bir emperyalist haydutla diğerini desteklemek arasında seçim yapmamamız gerektiğini, aksine hepsine karşı mücadele etmemiz gerektiğini savunduğunu ortaya koyuyor.

Bu bölüm, bu girişin yazarı tarafından kaleme alınan, Filistin, kahramanca Filistin direnişi (her şeyi salt insani bir meseleye indirgemek amacıyla sıklıkla göz ardı edilen bir konu) ve Alan Woods liderliğindeki IMT'nin yakın zamanda benimsediği isim olan Devrimci Komünist Enternasyonal'in (RCI) tutumları üzerine bir makaleyle sona eriyor. RCI, ulusal sorunun bir sınıf sorunu olmadığı gerekçesiyle ve Filistinli ile "İsrailli" proletaryanın birleşik sınıf mücadelesine atıfta bulunarak, "Nehirden denize kadar Filistin'i özgürleştirin" sloganını reddediyor. Bu makalede, kendisini "daha devrimci" olarak sunmaya çalışan bu tutum ile bunun aslında sürekli devrim teorisi ve programında içerdiği revizyon arasındaki bağlantıları ortaya koymaya çalışıyoruz.

Bir önceki sayıdan bu yana dergimizde **"Marksizmin Temel Kavramları"** başlıklı yeni bir bölüm başlattık. Bu sayıda, bu bölümde üç makale yer almaktadır.

Florence Oppen (ABD) tarafından kaleme alınan "Devrim Nedir ve Devrime Nasıl Müdahale Edilir?" başlıklı makalede bazı temel kavramlara ilişkin Marksist anlayışı özetlemektedir: Devrimci durum nedir? Sürekli devrim teorisinin sonuçları nelerdir? Devrimciler devrimci şiddet meselesine nasıl yaklaşırlar?

Fabiana Stefanoni (İtalya) ise son derece güncel bir konuyu ele alıyor: Faşizm ve Bonapartizm nedir? Tartışmalarda sıklıkla yanlış kullanılan bu iki kavram arasındaki farklar nelerdir? Yazar, Leon Troçki'nin yazıları, özellikle de 1930'lardaki yazıları yeniden inceliyor ve bunların sadece Marksizmin gelişimine yapılan başlıca katkılardan birini oluşturmakla kalmayıp, aynı zamanda günümüz için de vazgeçilmez bir araç olduğunu ortaya koyuyor. Stefanoni'nin özetlediği Troçki'nin analizi, günümüzün sağcı hareketlerini analiz etmemize ve Bonapartizm ile faşizm arasındaki ilişkileri —ve her birinin içinde, toplumun iki ana sınıfı (burjuvazi ve proletarya) ile küçük burjuva "yarı sınıf" arasındaki ilişkileri— açıklamamıza olanak tanır.

Bu bölüm, Gustavo Machado'nun (Brezilya) makalesiyle tamamlanmaktadır. Brezilya'da yıllardır Marksizmi yaymaya adanmış popüler bir YouTube kanalı (Orientação Marxista) yöneten Machado, burada "hayali sermaye" konusunu ele almakta ve Marx'ın analizinden yola çıkarak, hayali sermayenin neden "var olmayan" bir şey değil, aksine sermayenin varoluşunun belirli bir biçimi olduğunu açıklamaktadır.

Bu sayının **"Klasikleri Okumaya Giriş"** bölümünde, Troçki'nin en önemli eserlerinden biri olan "İhanete Uğrayan Devrim"in yayınlanışının 90. yıldönümünü anan Joana Salay'ın (Brezilya) bir makalesine rastlıyoruz. Salay, kitabın ana unsurlarını gözden geçirerek, günümüzde yolumuzu bulmak için kitabın ne kadar büyük öneme sahip olduğunu vurguluyor. İşçi devletlerindeki bürokrasi neydi? Kapitalizmin yeniden kurulması kaçınılmaz mıydı? Günümüze dönerek Salay, Troçki'nin ustaca analiz ettiği Stalinizm ile günümüzün "neo-Stalinizmi"nin —yani, az ya da çok açık bir şekilde Stalinizmin belirli "teorik" pozisyonlarını yeniden canlandıran siyasi parti ve grupların tutumları— arasındaki bir süreklilik bağı tespit ediyor.

Bu sayı, Filistin ve Marx üzerine yakın zamanda yayınlanan birkaç kitabın incelemelerinden oluşan bir bölümle sona eriyor.

Bu sayıyı keyifle okumanızı dileriz ve dergiyi meslektaşlarınız ve öğrenci arkadaşlarınız arasında dağıtmamıza yardımcı olmanızı rica ederiz.

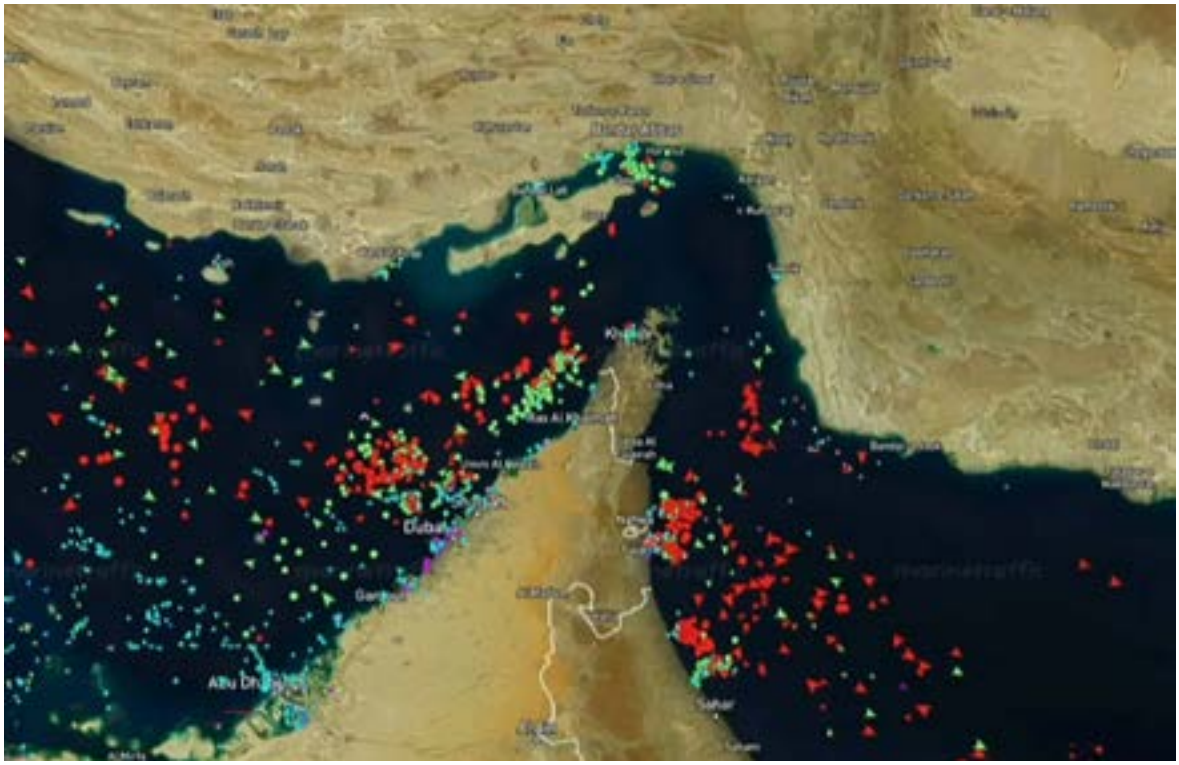

İRAN'A KARŞI EMPERYALİST SAVAŞ VE DEVRİMCİLERİN POLİTİKASI

■ **FÁBIO BOSCO – BREZİLYA**

İran'ın tepkisi, Venezüella'nınkinden farklı olarak, emperyalist saldırganlığı durdurmayı başardı. İran, İsrail'deki ve ABD askeri üslerine ev sahipliği yapan komşu Arap ülkelerdeki askeri ve ekonomik hedeflere karşı hesaplı biçimde füzeler ve insansız hava araçları fırlattı.

ABD ve İsrail'in İran'a karşı son dönemde gerçekleştirdiği emperyalist saldırı, uluslararası düzenin krizinde nitel bir sıçramayı işaret etmekte ve devrimciler için, uluslararası ölçekteki anti-emperyalist mücadelenin ulusal düzeydeki sınıf mücadelesiyle dengesiz biçimde birleştiği devrimciler açısından karmaşık bir durum yaratmaktadır.

ABD emperyalizminin, vekili olan "İsrail" Devleti ile gerçekleştirdiği saldırılar acımasızdı. 50.000 askerin, iki uçak gemisinin, düzinelerce hava ve deniz aracının devasa bir seferberliği ve çeşitli askeri üslerin kullanımıyla ABD güçleri, İran hedeflerine karşı günde milyarlarca dolarlık bir maliyetle 13.000'den fazla bombardıman gerçekleştirdi.

Ancak İran'ın tepkisi, Venezüella'nınkinden farklı olarak, emperyalist saldırganlığı durdurmayı başardı. İran, İsrail'deki ve ABD askeri üslerine ev sahipliği yapan komşu Arap ülkelerdeki askeri ve ekonomik hedeflere karşı hesaplı biçimde füzeler ve insansız hava araçları fırlattı. Hürmüz Boğazı'nın kontrolünü ele geçirerek gemilere seçici bir abluka uygularken, aynı zamanda Lübnan, Irak ve Yemen'deki müttefik örgütlerle de koordinasyon sağladı. Bu savunma eylemleri, emperyalist saldırganlığa karşı koydukları ölçüde ilerici niteliktedir.

İran'ın uyguladığı ablukanın etkisi, ABD içinde emperyalistler ve burjuvazi arasında bölünmelere yol açtı; ayrıca artan petrol fiyatları ve bunların dünya çapında yarattığı enflasyonist ve resesyonist etkiler nedeniyle işçi ve halk kitleleri de savaşı reddetti.

Belirleyici olan Hürmüz Boğazı'nın kontrolüydü. Deniz trafiğine yönelik seçici bir abluka uygulayarak İran, küresel ekonomiye doğrudan etki etti ve bağımlı bir ülkenin bile küresel sistemin stratejik düğüm noktalarına müdahale ederek emperyalizmi kısıtlayabileceğini gösterdi.

ABD ve İsrail'in yoğun bombardımanları nedeniyle ekonomik ve askerî açıdan zayıflamış ve Arap komşularından diplomatik olarak izole edilmiş olmasına rağmen, İran rejimi asimetrik savaşın sonuçları —yani Hürmüz Boğazı'nı kontrol etmesi ve İsrail ile komşu Arap ülkelerdeki hedef-

Malvinas Savaşı (1982), Arjantin'deki askerî diktatörlük ile İngiltere arasında Malvinas Adaları'nın egemenliği üzerine yaşandı. Nahuel Moreno önderliğindeki Arjantinli Troçkistler, cuntayı desteklemeden İngiliz emperyalizmine karşı Arjantin'in savaşı kazanmasını savundular. Onlara göre asıl görev İngiliz emperyalizmini yenmek, aynı zamanda mücadeleyi cuntaya karşı sürdürmekti.

leri vurabilme yeteneği— sayesinde güçlenmiştir. Ayrıca, komşu ülkelerdeki petrol endüstrisi, deniz suyu arıtma tesisleri veya ABD şirketleri gibi hedefleri vurarak misillemesini yoğunlaştırma kapasitesini de elinde tutmaktadır. İran, hâlâ elinde bulundurduğu silah cephaneliğini kullanarak ya da Yemen'deki müttefikleri aracılığıyla Bab el-Mandeb Boğazı'nı kapatarak misillemesini daha da tırmandırabilir.

İran rejimi, Dey ayındaki demokratik protestoların bastırılması ve 8-9 Ocak katliamları nedeniyle geniş halk kesimlerinin gözünde meşruiyetini yitirmişti. Ancak askeri misillemesinin başarısı sayesinde, kendi toplumsal tabanı içinde meşruiyetini kısmen geri kazanmayı başardı.

Bu çelişkili durum, şu temel soruyu gündeme getiriyor: Kendi ülkesine karşı yürütülen emperyalist bir savaşın ortasında, İran işçi sınıfı iki sınıf düşmanı -emperyalizm ve kendi rejimi- karşısında nasıl hareket etmelidir?

Bu bağlamda, **İkinci Çin-Japon Savaşı** (1937–1945)

ve **Malvinas Savaşı** (1982) devrimcilerin deneyimleri, emperyalist saldırganlığa karşı bir ulusal kurtuluş politikası oluşturmada büyük önem taşır; bu politika, İran rejiminin güçleriyle -siyasi destek vermeden- askeri birliği birleştirmeyi ve anti-emperyalist mücadele stratejisine dayalı işçi sınıfının bağımsız örgütlenme çabasını bir araya getirmeye dayanır.

İKİNCİ ÇİN-JAPON SAVAŞI'NDA TROÇKİZMİN POLİTİKASI

1911'den beri Japon emperyalizmi, savaş ağası Zhang Zuolin ile ittifak halinde Çin'in Mançurya eyaleti üzerinde nüfuzunu sürdürüyordu. Bu nüfuz, 18 Eylül 1931'de eyaletin tamamen işgal edilmesiyle ve 1937'de Japonların tüm Çin'e yönelik büyük çaplı işgaliyle daha da yoğunlaştı.

Rus devrimci Leon Troçki, Çin'deki Japon emperyalist varlığına büyük önem vermişti ve bu konu, ülke hakkındaki yazılarında da yer almıştı.

Troçki, 6 Haziran 1925 gibi erken bir tarihte, İkinci Çin Devrimi'ni tetikleyen katliamı anlatırken "Moskova Ruhu" başlıklı makalesinde bu konuya değinmişti: "Gerçek şu ki, Japon polisi Çinli işçileri vuruyor; işte bu yüzden işçiler protesto grevi ilan ettiler ve öfkelerini sokaklarda dile getiriyorlar."[1]

İkinci Çin Devrimi (1925–1927), Troçki'nin sürekli devrim teorisinde ifade ettiği dünya sosyalist devrimi görüşünü belirleyici bir şekilde etkiledi. Troçki, bu devrimdeki deneyimlerine dayanarak, kapitalist gelişmişlik düzeylerinin düşük olması nedeniyle bazı ülkelerin sosyalist işçi devrimi için olgunlaşmamış olduğu yönündeki -çoğu Marksist tarafından ve Komünist Enternasyonal içinde de paylaşılan- görüşten koptu.

Bu yeni programatik anlayış, Komünist Enternasyonal'in Çin'e yönelik politikasına yönelik eleş-

tirisinden doğdu; söz konusu politika, Çin Komünist Partisi'nin (ÇKP) burjuva milliyetçi Kuomintang'ın (KMT) saflarına entegre edilmesini dayatıyordu. "Entirizm" olarak bilinen bu taktik, ÇKP'yi fiilen KMT'ye tabi kılıyordu. 1923'ten itibaren Troçki, entirizme karşı çıktı ve KMT'den bağımsız bir ÇKP'yi savundu.

12 Nisan 1927'de General Çan Kay-şek liderliğindeki KMT, Şanghay'da işçilere yönelik bir katliam gerçekleştirdi ve sözde "İkinci Çin Devrimi"ni bir kan banyosuna dönüştürdü. İlk gün yaklaşık 300 sendika lideri ve Komünist Parti üyesi öldürüldü; bunu takip eden haftalarda ise 400 kişi daha öldürüldü ve 5.000 kişi kayboldu. Bu katliam, İkinci Çin Devrimi'ne son verdi ve Stalin'in liderliğindeki Komünist Enternasyonal tarafından dayatılan Kuomintang'a entirizm politikasının başarısızlığını ortaya koydu.

Ancak bu katliam, Troçki'nin Japon emperyalist işgaline karşı Kuomintang ile bir "askeri cephe" kurulmasını savunmasını engellemedi. Yine de bu cephenin kurulması, Kuomintang'a herhangi bir siyasi destek anlamına gelmiyordu.

Troçki, 23 Eylül 1937 tarihli Diego Rivera'ya yazdığı mektubunda tutumunu açıkça ortaya koyar:

"Bu mektupta yalnızca Çin-Japon Savaşı'nı ele almak istiyorum. Burjuva basına yaptığım açıklamada, Çin'deki tüm işçi örgütlerinin görevinin, kendi programlarından ve bağımsız faaliyetlerinden bir an bile vazgeçmeden, Japonya'ya karşı süren bu savaşta aktif olarak ve ön saflarda yer almak olduğunu söylemiştim."

"Biz hiçbir zaman tüm savaşları aynı kefeye koymadık ve koymayacağız. Marx ve Engels, İrlandalıların Büyük Britanya'ya karşı, Polonyalıların çara karşı devrimci mücadelesini desteklediler; her ne kadar bu iki milliyetçi savaşta liderlerin çoğu burjuvaziye, hatta zaman zaman feodal aristokrasiye mensup olsa da... her halükârda Katolik gericiler olsa da. Abdel-Krim Fransa'ya karşı ayaklandığında, demokratlar ve Sosyal Demokratlar, "vahşi bir tiranın" "demokrasiye" karşı verdiği mücadeleden nefretle söz ettiler. Leon Blum'un partisi bu görüşü destekledi. Ancak biz, Marksistler ve Bolşevikler, Riff-

Çan Kay-Şek: Çin'de Kuomintang'ın (Çin Milliyetçi Partisi) lideriydi. Komintern'in yönlendirmesiyle Çin Komünist Partisi, 1920'lerde devrimci güçlerin birleşmesi amacıyla Kuomintang içinde çalışmaya ve onunla ittifak yapmaya yöneldi. Ancak 1927'de Çan Kay Şek, Şanghay'da komünistlere ve işçi hareketine karşı kanlı bir saldırı başlattı; binlerce devrimci katledildi. Böylece Birinci Çin Devrimi yenilgiye uğradı ve Çin Komünist Partisi uzun süre yeraltına çekilmek zorunda kaldı.

lilerin emperyalist egemenliğe karşı verdiği mücadeleyi ilerici bir savaş olarak değerlendirdik. Lenin, emperyalist uluslar ile insanlığın büyük çoğunluğunu oluşturan sömürge ve yarı sömürge uluslar arasında ayrım yapmanın temel gerekliliğini ortaya koyan yüzlerce sayfa yazdı. Sömürücü ve sömürülen ülkeler arasında ayrım yapmadan genel olarak "devrimci yenilgicilik"ten söz etmek, Bolşevizmi sefil bir karikatüre dönüştürmek ve bu karikatürü emperyalistlerin hizmetine sunmaktır.

Uzak Doğu'da bunun klasik bir örneği var. Çin, Japonya'nın gözümüzün önünde bir sömürge ülkesine dönüştürdüğü yarı sömürgeci bir ülkedir. Japonya'nın mücadelesi emperyalist ve gericidir. Çin'in mücadelesi ise kurtarıcı ve ilerici bir mücadeledir.

Peki ya Çan Kay-şek? Tıpkı Marx ve Engels'in İrlanda ve Polonya'nın egemen sınıfları hakkında hiçbir yanılsamaya kapılmadıkları gibi, biz de Çan Kay-şek, partisi ya da Çin'in tüm egemen sınıfı hakkında hiçbir yanılsamaya kapılmamalıyız. Çan Kay-şek, Çinli işçilerin ve köylülerin celladıdır. Ancak bugün, istese de istemese de Çin'in bağımsızlığının geri kalanı uğruna Japonya'ya karşı mücadele etmek zorunda kalmıştır. Yarın yine ihanet edebilir. Bu mümkündür. Muhtemeldir. Hatta kaçınılmazdır. Ama bugün mücadele ediyor. Yalnızca korkaklar, alçaklar ya da tam birer ahmaklar bu mücadeleye katılmayı reddedebilir.

Konuyu açıklığa kavuşturmak için bir grev örneğini ele alalım. Her grevi desteklemiyoruz. Örneğin, bir fabrikadan Siyahi, Çinli veya Japon işçilerin dışlanması için grev çağrısı yapılırsa, o greve karşı çıkarız. Ancak bir grev, işçilerin koşullarını -mümkün olduğu ölçüde- iyileştirmeyi amaçlıyorsa, liderlik kim olursa olsun, o greve ilk katılanlar biz oluruz. Grevlerin büyük çoğunluğunda liderler reformisttir; mesleği gereği hainler ve sermayenin ajanlarıdır. Her greve karşı çıkarlar. Ancak zaman zaman kitlelerin ya da nesnel durumun baskısı onları mücadele yoluna itebilir.

Bir an için, bir işçinin kendine şöyle dediğini hayal edelim: "Liderler sermayenin ajanları olduğu için greve katılmak istemiyorum." Bu aşırı sol ahmağın doktrini, onun gerçek yüzünü ortaya çıkarırdı: grev kırıcı. Çin-Japon Savaşı örneği, bu açıdan tamamen benzer bir durumdur. Japonya emperyalist bir ülke ise ve Çin emperyalizmin kurbanıysa, biz Çin'in safındayız. Japon vatanseverliği, dünya çapında yağmalamanın iğrenç bir maskesidir. Çin vatanseverliği ise meşru ve ilerici bir tutumdur. Bu ikisini aynı kefeye koymak ve "sosyal vatanseverlik"ten söz etmek, ancak Lenin'i hiç okumamış, emperyalist savaş sırasında Bolşeviklerin tutumunu hiç anlamamış ve Marksizm'in öğretilerini ancak taviz vererek ve fahişeleştirerek ele alabilenler tarafından yapılabilir. Eiffelciler, sosyal vatanseverlerin enternasyonalistleri düşmanın ajanı olmakla suçladıklarını duymuşlar ve bize şöyle diyorlar: "Siz de aynı şeyi yapıyorsunuz." İki emperyalist ülke arasındaki bir savaşta mesele

ne demokrasi ne de ulusal bağımsızlıktır; mesele, geri kalmış, emperyalist olmayan halkların ezilmesidir. Böyle bir savaşta iki ülke de aynı tarihsel düzlemde yer alır. Her iki ordudaki devrimciler de yenilgici konumdadır. Ancak Japonya ve Çin aynı tarihsel düzlemde değildir. Japonya'nın zaferi, Çin'in köleleştirilmesi, ekonomik ve toplumsal gelişiminin sonu ve Japon emperyalizminin korkunç bir şekilde güçlenmesi anlamına gelecektir. Çin'in zaferi ise tam tersine, Japonya'da sosyal devrimi ve Çin'de sınıf mücadelesinin dış baskıdan etkilenmeden, yani engelsiz bir şekilde gelişmesini ifade edecektir.

Peki Çan Kay-şek zaferi garanti edebilir mi? Ben öyle düşünmüyorum. Yine de savaşı başlatan ve bugün onu yöneten odur. Onun yerini alabilmek için proletarya ve ordu içinde belirleyici bir etki kazanmak gerekir; bunu başarmak için de havada asılı kalmamak, mücadelenin tam ortasına girmek gerekir. Yabancı işgale karşı askeri mücadelede ve zayıflıklara, eksikliklere ve iç ihanete karşı siyasi mücadelede etki ve prestij kazanmalıyız. Önceden belirleyemeyeceğimiz belirli bir noktada, bu siyasi muhalefet silahlı çatışmaya dönüştürülebilir ve dönüştürülmelidir; zira iç savaş, genel olarak savaş gibi, siyasi mücadelenin devamından başka bir şey değildir. Ancak, siyasi muhalefeti ne zaman ve nasıl silahlı ayaklanmaya dönüştüreceğimizi bilmek gerekir.

1925–27 Çin devrimi sırasında Komintern'in politikalarını eleştirdik. Neden? Bunun nedenlerini iyi anlamak gerekir. Eiffelciler, Çin meselesindeki tutumumuzu değiştirdiğimizi iddia ediyorlar. Bunun nedeni, zavallı adamların 1925–27 yıllarındaki tutumumuzu hiç anlamamış olmalarıdır. Güney'deki burjuvazi ve küçük burjuvazinin, yabancı emperyalizmin ajanları olan Kuzey'in generallerine karşı yürüttüğü savaşa Komünist Parti'nin katılmasının bir görev olduğunu hiçbir zaman inkâr etmedik. Komünist Parti ile Kuomintang arasında bir askeri bloğun gerekliliğini de hiçbir zaman inkâr etmedik. Aksine, bunu ilk öneren bizdik. Ancak, Komünist Partinin tüm siyasi ve örgütsel bağımsızlığını koruması gerektiğini talep ettik; yani, emperyalizmin iç ajanlarına karşı iç savaş sırasında da yabancı emperyalizme karşı ulusal savaşta olduğu gibi, işçi sınıfının askeri mücadelenin ön saflarında kalırken burjuvazinin siyasi olarak devrilmesini hazırlamasını talep ettik. Mevcut savaşta da aynı politikaları savunuyoruz. Tutumumuzda zerre kadar değişiklik yapmadık. Öte yandan, Oehlerciler ve Eiffelciler, ne 1925–27 yıllarındaki ne de bugünkü politikalarımızı en ufak bir parça bile anlamamışlardır.

Tokyo ile Nanking arasında son çatışmanın başlangıcında burjuva basına yaptığım açıklamada, her şeyden önce devrimci işçilerin emperyalist zalimlere karşı savaşta aktif katılımının gerekliliğini vurguladım. Bunu neden yaptım? Çünkü öncelikle bu, Marksist bakış açısıyla doğrudur; ikincisi ise, Çin'deki dostlarımızın refahı açısından gerekliydi. Yarın, Kuomintang ile ittifak halinde olan GPU (İspanya'da Negrin ile olduğu gibi), Çinli dostlarımızı "yenilgici" ve Japonya'nın ajanları olarak gösterecektir. Chen Tu-hsiu'nun önderliğindeki en iyileri, ulusal ve uluslararası düzeyde itibarlarını yitirebilir ve öldürülebilir. Dördüncü Enternasyonal'in Japonya'ya karşı Çin'in yanında olduğunu enerjik bir şekilde vurgulamak gerekiyordu. Ve aynı zamanda şunu da ekledim: ne programlarından ne de bağımsızlıklarından vazgeçmeden.

Eiffelci ahmaklar bu çekinceyle alay konusu etmeye çalışıyorlar.

“ “Troçkistler,” diyorlar, “eylemde Çan Kay-şek’e, sözde ise proletaryaya hizmet etmek istiyorlar.” Savaşa aktif ve bilinçli bir şekilde katılmak, “Çan Kay-şek’e hizmet etmek” anlamına gelmez; aksine, Çan Kay-şek’e rağmen sömürge ülkesinin bağımsızlığına hizmet etmek demektir. Ve Kuomintang’a yönelik sözler ise, kitleleri Çan Kay-şek’i devirmek için eğitmenin araçlarıdır. Bağımsızlık savaşında komuta ne yazık ki Çan Kay-şek’te olduğu için, onun emri altında askeri mücadeleye katılmak — Çan Kay-şek’in devrilmesini siyasi olarak hazırlamak... işte tek devrimci politika budur. Eiffelciler, bu “milliyetçi ve sosyal vatansever” politikaya “sınıf mücadelesi” politikasını karşı koyarlar. Lenin, hayatı boyunca bu soyut ve verimsiz karşıtlığa karşı mücadele etti. Ona göre, dünya proletaryasının çıkarları, emperyalizme karşı ulusal ve vatansever mücadelelerinde ezilen halklara yardım etme görevini dayatıyordu. Dünya Savaşı’ndan neredeyse çeyrek asır ve Ekim Devrimi’nden yirmi yıl sonra bunu hâlâ anlamamış olanlar, devrimci öncü tarafından içerideki en kötü düşmanlar olarak acımasızca reddedilmelidir. Eiffel ve onun gibiler tam da bu durumdadır! [2]

MALVİNAS SAVAŞI DENEYİMİ

Arjantin’deki PST, Malvinas Savaşı sırasında bu yöntemi benimsemiş ve şöyle demiştir: “Diktatörlüğü kınamaktan bir an bile vazgeçmeden, ona en ufak bir güven veya siyasi destek vermeden ve hatta Malvinas’taki eylemini onaylamadan, onunla aynı askeri zeminde mücadele edeceğiz ve halkların demokratik haklarına yönelik en ağır ve derin ihlal olan emperyalist saldırganlığa karşı eylem birliğini teşvik edeceğiz. ”[3] Aynı zamanda, “Galtieri hükümeti bu anti-sömürgeci eylemi, anti-emperyalist mücadelenin doruk noktası olarak değil, kriz ve giderek büyüyen işçi ve halk talepleri dalgasının başlangıcı karşısında köşeye sıkıştığında attığı çaresiz ve dikkatleri başka yöne çekmeye yönelik bir hamle olarak gerçekleştirdi. Galtieri, Lord Carrington’ı şaşırttı, ancak her şeyden önce Arjantinli işçileri şaşırtarak, onları diktatörlük, teslimiyetçilik ve sömürü boyunduruğundan kurtulmak için verdikleri haklı mücadeleden saptırmaya çalıştı.”[4]

O anda PST, sadece Çin-Japon Savaşı sırasındaki Troçkizm politikasından değil, aynı zamanda 1917’de Kerenski hükümeti döneminde Kornilov darbesine karşı Bolşeviklerin izlediği politikadan da yararlanarak şunu ileri sürdü: “ (İktidardaki burjuva hükümete karşı) siyasi mücadele ile (karşıdevrimci kampı yenilgiye uğratmak için) askeri mücadelenin doğru birleşimi, 1917’den beri Leninizmin temel öğretilerinden biri olmuştur ve Troçki bunu daha sonraki birçok vesileyle yinelemiştir. Kerenski ve Kornilov’un klasik örneğini bir kez daha hatırlamalıyız.” Kornilovcu karşıdevrimci taarruzun ortasında Lenin şöyle demişti:

“Kerenski hükümetini desteklememeliyiz, şimdi bile. Bu ilkesizlik olur. Şöyle soruyorlar: Öyleyse Kornilov’a karşı savaşmayacak mıyız? Elbette savaşacağız! Ama bu aynı şey değil; burada bir ayrım çizgisi var ve bazı Bolşevikler bu çizgiyi aşarak ‘uzlaşma’ya düşüyor ve olayların akışına kapılıyorlar.

Kornilov’a karşı savaşacağız, savaşıyoruz; tıpkı Kerenski’nin birliklerinin yaptığı gibi, ancak Kerenski’yi desteklemiyoruz. Aksine, onun zayıflığını ortaya koyuyoruz. Aradaki fark budur. Bu çok ince bir farktır, ancak son derece önemlidir ve unutulmamalıdır.

Öyleyse, Kornilov isyanından sonra taktiğimizdeki değişiklik neyi içeriyor?

Bu, Kerenski’ye karşı mücadelemizin biçimini değiştirmemizden ibarettir. Ona karşı düşmanlığımızı en ufak bir şekilde gevşetmeden, aleyhinde söylediğimiz tek bir kelimeden geri adım atmadan, onu devirme görevinden vazgeçmeden şunu söylüyoruz: mevcut durumu hesaba katmalıyız. Kerenski’yi şu anda devirmeyeceğiz. Onunla mücadele görevine farklı bir şekilde yaklaşacağız, daha doğrusu, (Kornilov’a karşı savaşan) halka Kerenski’nin zayıflıklarını ve kararsızlıklarını göstereceğiz. Bu daha önce de yapılmıştı. Ancak

şimdi bu temel bir nokta haline geliyor; değişiklik işte bundan ibarettir."[5]

PST, "Malvinas çatışması, diktatörlüğe karşı mücadelenin biçiminde taktik değişiklikler gerektiriyor, ancak bu, mücadeleyi bir dakika bile askıya almak anlamına gelmiyor. Bu mücadelenin odak noktası, askeri çatışmaya yanıt vermek, programımızı ilerletmek ve 'cuntayı devirme hedefinden vazgeçmeden' cuntanın 'zayıflıklarını' ve 'tereddütlerini' sürekli olarak ortaya koymaktır."

Mevcut tüm sorunların (işsizlik, açlık ve düşük ücretler; emperyalizme boyun eğme, sendikal ve siyasi baskı) ifşa edilmesi askıya alınmamıştır, sadece farklı bir şekilde ifade edilmiştir; burada temel odak, İngiliz karşıtı mücadeleyle ilgili öneriler ve ifşalardır. O zaman da şimdi olduğu gibi, hedef aynı kalmaktadır: diktatörlüğü devirmek."[6]

Arjantin Troçkizminin politikası, "Arjantinli askerlerle birlikte İngiliz sömürgeciliğine karşı mücadele" çağrısında bulunmak ve ayrıca "işçilerin ve Arjantin halkının, Majestelerinin Donanması'nı ve müttefik emperyalizmleri teslim olmaya zorlayabilecek önlemleri talep edip kazanabilmeleri için seferber olmalarını" talep etmekti; örneğin, "Arjantin'deki demokratik özgürlüklerin, özellikle de partilerin ve sendikaların serbestçe faaliyet gösterebilmesinin yeniden sağlanması; böylece işçilerin ve halkın mümkün olan en geniş ölçüde kendi kaderini tayin edebilmesi."[7] Sosyalistler, "en geniş demokratik özgürlüklerin yeniden tesis edilmesinin, özellikle de tüm partiler, sendikalar ve öğrenci örgütleri için tam yasal statünün sağlanmasının, İngiliz emperyalizmi ve müttefiklerinin saldırganlıklarını gizlemeye çalıştıkları aldatıcı 'demokrasi karşı diktatörlük' bahanesini ortadan kaldırmaya ve tüm halkın zafere doğru en geniş ve en kapsamlı şekilde seferber edilmesine katkıda bulunacağını" açıkladılar.[8]

Sosyalistlerin, "anti-emperyalist mücadeleyi sonuna kadar sürdürmek"[9] amacıyla Galtieri diktatörlüğüne yönelttikleri diğer talepler arasında "Arjantin'de bulunan tüm düşman mülklerinin kamulaştırılması ve Avrupa Topluluğu ülkeleri ile ABD'ye ait tüm sermaye şirketlerinin kararlı bir şekilde millileştirilmesi" ile "İngiliz emperyalizmine ve tüm müttefiklerine olan dış borcun ödenmemesi" yer alıyordu.[10]

Simón Bolívar Tugayı :1979'da Nahuel Moreno önderliğindeki Troçkistler tarafından, Nikaragua'da Somoza diktatörlüğüne karşı savaşmak için kurulan uluslararası bir tugaydı. Tugay, Sandinistlerle birlikte savaştı; Somoza'nın devrilmesinin ardından ise bağımsız işçi sendikalarının kurulmasını ve devrimin derinleştirilmesini savundu. Sandinist yönetimle yaşanan bu politik ayrılığın ardından tugay üyeleri Ağustos 1979'da Nikaragua'dan tutuklanarak sınır dışı edildi.

DEVRİMCİ STRATEJİNİN TAKTİKSEL UYGULAMASINDAKİ ZORLUKLAR

"Siyasi muhalefetle askeri birlik" stratejisi ve işçi sınıfının bağımsız örgütlenmesi, her ülkedeki ve her anki somut koşulların analizine dayalı olarak uygulanmalıdır.

Çin-Japon Savaşı örneğinde, Çin Komünist Birliği (CLC —Dördüncü Enternasyonal hareketiyle bağlantılı bir Çin örgütü— Japon emperyalist güçlerinin yenilgisi ve Çan Kay-şek'in KMT'si tarafından yönetilen milliyetçi güçlerle askeri birlik adına doğru bir tavır sergiledi; aynı zamanda KMT'nin savaştaki uzlaşmacı eğilimlerini alenen eleştirdi ve işçileri emperyalist güçleri kovmak için ayaklanmaya çağırdı.

Pratik faaliyetler başlangıçta, partiyi kurmayı amaçlayan yayınlar yoluyla yapılan propaganda çalışmalarından ibaretti. O dönemde Japon işgali altındaki Şanghay'da işçilerin grevleri sürerken, CLC bu grevlere katıldı ve onları örgütlemeye çalıştı.

İkinci aşamada CLC, iki cephede -kıyı eyaleti Shandong'da ve Guangdong eyaletindeki Zhongshan'da- Japon güçlerine karşı silahlı mücadele için çeşitli girişimler başlattı. Milliyetçi askeri güçlere katılmak, son derece riskli ve zorlu bir deneyim oldu. Shandong'da CLC üyeleri, Çin Komünist Partisi (ÇKP) liderliğindeki Sekizinci Yol Ordusu'na katılmaya çalıştılar, ancak kimlikleri ortaya çıkar çıkmaz Stalinistler tarafından vuruldular. Bir başka deneyim ise bağımsız bir gerilla grubunun örgütlenmesiydi. Japon kuvvetleriyle savaşmak üzere Jiangsu ile Anhui arasındaki sınırda Cheong Li Ming tarafından kurulan bu grup, sonunda KMT ve ÇKP güçlerinin saldırılarına hedef oldu. Jinhua'daki yenilginin ardından Cheong, ÇKP tarafından tutuklandı ve idam edildi. Bir başka girişim ise Japon işgali altındaki Chungshan'da bir kent gerilla gücü kurulmasıydı.

Japonya'ya karşı Çin-Japon Savaşı'na müdahaleye yönelik bu deneyimler, CLC'nin stratejisini uygulamada karşılaştığı zorlukları ortaya koymaktadır; bu durum, yalnızca kendi zayıflıklarının değil, aynı zamanda KMT ve ÇKP'nin milliyetçi güçleri tarafından maruz kalınan zulmün de bir sonucuydu.

Arjantin'de çatışmalar açık denizde ve Malvinas Adaları'nda gerçekleşti; bu durum, PST'nin askeri olarak müdahale etmesini engelledi. PST'nin rolü, fabrikalarda, okullarda ve işçi mahallelerinde yürüttüğü anti-emperyalist ajitasyonla öne çıktı; parti, Galtieri'nin İngiliz emperyalizmine boyun eğmesinin ardından, onun diktatörlüğüne karşı mücadeleyi sürdürmek için önemli bir siyasi konum kazandı.

Askeri müdahaleye dair bir başka örnek de 1979 Nikaragua Devrimi'nde Troçkistlerin oynadığı roldür. Kolombiyalı PST, Kolombiya'dan Simón Bolívar Tugayı'nı örgütledi ve Sandinista Cephesi'nin askeri komutası altında Anastasio Somoza diktatörlüğünün devrilmesine doğrudan müdahil oldu. Diktatörlük devrildikten sonra, Simón Bolí-

var Tugayı güçleri işyerlerinde kurulan meclisler aracılığıyla sendika kurma sürecini başlattılar; bunun üzerine yeni Sandinist hükümet, tugay üyelerini hapse attı ve Panama'ya sınır dışı etti.

EMPERYALİST SALDIRGANLIĞA KARŞI MÜCADELEDE İRAN İŞÇİ SINIFI

İran'ın ABD ve İsrail'e karşı kazanacağı bir zafer, İran işçi sınıfı ve dünyanın dört bir yanındaki ezilen halklar için bir zafer anlamına gelecektir. Dolayısıyla, önceki tarihsel örneklerde de gördüğümüz gibi, şu anda rejim tarafından yönetilen İran ordusuna mümkün olan her şekilde katılmanın önemi budur. Paradoksal olarak, bu zafer aynı zamanda bu orduyu yöneten ve kendisine hiçbir siyasi destek vermediğimiz İran diktatörlük rejimini de güçlendirmektedir.

İran'da emperyalist saldırı iki aşamada gerçekleşti. İlk 38 gün boyunca çatışma, İran'a yönelik yoğun emperyalist hava saldırıları ve İran'ın buna karşılık olarak İsrail'e ve ABD üslerine ev sahipliği yapan Körfez ülkelerine füze ve insansız hava araçları fırlatması ile Hürmüz Boğazı'nın ablukaya alınmasıyla şekillendi. Ardından, İran limanlarına yönelik emperyalist deniz ablukası ve İran'ın seçici ablukası eşliğinde, istikrarsız bir ateşkes ilan edildi; her ikisi de bugüne kadar devam etmektedir.

Bu tür bir askeri saldırı karşısında, Malvinas Savaşı'nda olduğu gibi, tüm askeri yük İran silahlı kuvvetlerinin omuzlarına düşmektedir. Şu anda rejimin komutası altında bulunan İran ordusu içinde işçi ve halk hareketlerinden gelen aktivistlerin katılımının hangi taktiklerle gerçekleştirileceğini kesin olarak belirleyemeyiz.

Bir olasılık, silahlı kuvvetlere katılmaya çalışmaktır. Ancak, Çin-Japon Savaşı sırasında ÇKP önderliğindeki silahlı kuvvetlere katılan Çinli devrimcilerin örneği, onların idam edilmesiyle sonuçlanmıştır. Aynı durum, İran-Irak Savaşı (1980–1988) sırasında İranlı devrimcilerin İran ordusuna katılmasıyla da yaşanmıştır.

Silahlı kuvvetler dışında, açık ya da gizli olarak doğrudan askeri mücadeleye katılmak için somut koşullar olabilir. Böyle koşullar mevcut değilse, işçi sınıfı aktivistleri arka cephede faaliyet gösterebilir; bombalama kurbanlarını kurtarmak, barınak ve gıda tedarik ağları kurmak, su ve elektrik hizmetlerini yeniden sağlamak vb. için kendi kendilerini örgütleyebilirler.

Diasporada yaşayanlar için ise asıl faaliyet, emperyalist saldırganlığa karşı kampanyayı yürütmek ve İran toplumu içindeki saldırganlığın destekçileri olan monarşistler ile MEK'in etkisini azaltmaktır. Bir kez daha vurguluyoruz: İran ordusuna emperyalist saldırganlığa karşı mümkün olan her şekilde katılım merkezi bir önem taşımaktadır.

Üstelik emperyalist saldırganlık sona ermiş değildir. Trump, kara harekatları başlatabilir ve bu da saldırganlığa karşı mücadeleyi başka bir düzeye taşıyacaktır. Böyle bir durumda, emperyalist güçleri kovmak için halkın genel olarak silahlandırılmasına duyulan ihtiyaç ortaya çıkacaktır. İşte bu nedenle, İran rejiminin halka silah dağıtması talebi merkezi bir önem kazanmaktadır. Rejim silah dağıtmayı reddetse bile, burjuva ve otoriter bir rejimin anti-emperyalist mücadeleye dayattığı sınırlamaları ortaya koymak için bu talebi dile getirmek gereklidir.

Aynı bağlamda, idamların sonlandırılması ve siyasi tutukluların serbest bırakılması talebi de yer almaktadır. Bu önlem, yıllardır demokratik özgürlükler için mücadele eden halkın çoğunluğu üzerinde yurt içinde etki yaratacağı gibi, rejimin en nefret edilen eylemlerinden birini ortadan kaldırarak anti-emperyalist mücadeleyi güçlendireceği için uluslararası ölçekte de etkili olacaktır.

Saldırıyana rejim, nın başlangıcından bu bu yılın başlarında tutuklanan on protestocuyu, savunma hakkı tanınmadan ve işkenceyle elde edilen itiraflara dayanılarak idam etmiştir. Buna karşılık, keyfi olarak tutuklanan tanınmış insan hakları aktivisti Narges Mohammadi'ye, uluslararası bir kampanya sayesinde hastaneye gitme izni verilmiştir.

Her halükârda, ABD ve İsrail güçlerine karşı kazanılacak bir zaferin -her ne kadar burjuva ve totaliter bir rejim tarafından yönetiliyor olsa dagelecekte işçi sınıfına ve onun ekonomik ve siyasi haklar mücadelesine kaçınılmaz olarak zarar veren saldırıları uzun bir süre engelleyeceğini akılda tutmak gerekir. Uluslararası ölçekte ise İran'ın zaferi, ne kadar güçlü olursa olsun hiçbir emperyalist gücün yenilmez olmadığını göstermek açısından da önemlidir.

İşte bu nedenle devrimci strateji, İran'ın ABD ve İsrail'e karşı zafer kazanmasını zorunlu kılar. Ancak bu, sadece bununla sınırlı değildir. İşçi ve halk hareketlerindeki aktivistler, emperyalist saldırıların ortasında mümkün olduğunca genel silahlandırma, siyasi tutukluların serbest bırakılması ve emperyalizme karşı direniş için yararlı olacak diğer talepleri gündeme getirmek ve bu anti-emperyalist strateji çerçevesinde işçi sınıfının öz örgütlenmesini teşvik etmek için çaba göstermelidir.

1.Trotsky, L.. Moskova'nın Ruhu (1925).

2.Trotsky, L. "Çin-Japon Savaşı Üzerine." İçinde: İkinci Çin Devrimi (1919'dan 1938'e kadar notlar ve yazılar). Bogotá: Editorial Pluma, 1976, s. 163–169. Ressam Diego Rivera'ya yazılan mektup, 23 Eylül 1937 tarihli.

3."IWL-FI Bildirisi," Panorama Internacional, no. 20, Mayıs 1982.

4. A.g.e.

5. Lenin, Toplu Eserler, Cilt XXVI, s. 370–373.

6. "IWL-FI Bildirisi," Panorama Internacional, no. 20, Mayıs 1982.

7. A.g.e.

8.A.g.e.

9. A.g.e.

10.A.g.e.

AB KRİZİ: GERİLEME, PARÇALANMA VE ABD'YE BAĞIMLILIK

■ FELİPE ALEGRÍA– İSPANYA
■ LAURA REQUENA – İSPANYA

Avrupa Birliği'nin (AB) kurulmasıyla doruğa ulaşan Avrupa büyük burjuvazisinin projesi, artık var olmayan bir dünyada doğdu; o dünyada BM, Dünya Ticaret Örgütü (DTÖ) veya NATO gibi kuruluşlar, elbette ABD'nin hegemonyasına saygı göstererek, emperyalist güçler arasındaki ilişkileri düzenliyordu. Bugün bu çerçeve bir kriz içindedir: BM'nin hiçbir otoritesi kalmamıştır ve açıkça hiçe sayılmaktadır; DTÖ artık işlevsel değildir; NATO ise ABD'nin kendisinin kışkırttığı ciddi bir iç kriz yaşamaktadır.

Bu durum, 2007–09 Büyük Durgunluğu'nun hızlandırdığı İkinci Dünya Savaşı sonrası dünya düzeninin çöküşünün bir parçasıdır ve günümüzde Çin emperyalizminin ABD hegemonyasına meydan okuması, askeri gerilimlerin tırmanması ve kontrolsüz çevre tahribatı şeklinde kendini göstermektedir.[1] 2026 yılında Venezuela'nın işgali ve Maduro'nun kaçırılması, Filistin'deki soykırımın devamı, Küba'ya yönelik insani abluka ve 28 Şubat'ta ABD ile İsrail'in İran ve Lübnan'a

karşı askeri saldırısı yaşandı.

Trump'ın ikinci döneminin damgasını vurduğu bu bağlamda, AB önümüzdeki yıllarda varlığını tehdit eden derin bir yapısal kriz yaşamaktadır. Teknolojik, askeri ve siyasi alanlarda ABD'ye boyun eğmiş ve kilit sanayi sektörlerinde Çin'in ilerleyişinin baskısı altında kalan AB, ciddi bir yapısal rekabet gücü kaybı, endişe verici bir enerji bağımlılığı, derin iç bölünmeler ve küresel jeopolitik etkisinde keskin bir düşüşle boğuşmaktadır; özerk bir emperyalist kutup oluşturma yolunda ilerleme kaydetmekten çok uzaktır.

AB'NİN SANAYİ VE TEKNOLOJİK GERİLEMESİ

Avrupa ekonomisi, özellikle de Alman ekonomisi, Şubat 2022'de Putin'in Ukrayna'ya yönelik emperyalist saldırısının ardından enerji fiyatlarında yaşanan ani artışın ardından felaket yaşadı. 2026 itibarıyla AB, küresel GSYİH'nin yalnızca altıda birini oluşturacak ve sanayisinin Gayri Safi Yurtiçi Hasıla (GSYİH) içindeki payı, 1991'deki %30'dan %22'ye düşecek. Büyük Avrupa şirketleri, ABD ve Çin karşısında zemin kaybediyor: 2005 yılında Fortune Global 500 listesinin %27,2'sini oluştururken, 2023 itibarıyla bu oran sadece %17,8'e geriledi.[2]

Otomotiv sektörü veya elektronik endüstrisi gibi ekonomik temel alanlarda rekabet gücünün kaybının yanı sıra, kapitalist birikimin yoğunlaştığı yeni öncü sektörlerde — Yapay Zeka (AI), bulut bilişim, yarı iletkenler veya dijital platformlar gibi yeni teknolojilerde AB'nin tarihsel ve yapısal bir geride kalma sorunu olduğu görülmektedir; Avrupa ekonomisinin gerilemesi ve bağımlılığı da esasen bu alanlarda yatmaktadır.

Teknolojik gerilik sadece geçici bir durum değil; AB'nin en ileri teknolojili sektörlerde büyük şirketler yaratma ve büyütme konusundaki daha derin bir yetersizliğini yansıtmaktadır. Şu anda Avrupa, dünyanın en büyük 100 teknoloji şirketi arasında ancak altı şirkete sahipken, bu sayı ABD'de 56, Çin'de ise 16'dır. Güçlü bir bilimsel ve teknik yetenek havuzuna sahip olmasına rağmen, Avrupa sermayesi, endüstriyel çıkarlar, düzenleyici çerçeveler, vergi sistemleri ve yeni kurulan şirketlerin büyük küresel şirketlere dönüşmesini engelleyen ulusal idari engeller nedeniyle parçalanmış bir pazarla karşı karşıyadır.

Kendi teknoloji devlerini geliştirememesi, büyük ulusal oligopolleriyle bağlantılı farklı çıkarlar etrafında birleşen ulus devletlerin varlığıyla karakterize edilen Avrupa projesinin çelişkilerinden bağımsız olarak anlaşılamaz. Bu durum özellikle Almanya ve Fransa için geçerlidir. Buna bir örnek, 2019'da Siemens ile Alstom arasındaki birleşmenin engellenmesi ya da Fransa ile Almanya arasındaki rekabet nedeniyle Future Combat Air System (FCAS) projesini çevreleyen krizdir; Almanya, Fransa'nın üstünlüğünü kabul etmek yerine askeri açıdan ABD'ye güvenmeyi tercih etmiştir. Öte yandan, uzay gibi sektörlerdeki girişimler düzenleyici engellerle karşılaşmaya devam etmektedir.[3]

Buna ek olarak, Maastricht Antlaşması'nda belirlenen kemer sıkma sınırlarını (GSYİH'nin %60'ı) çok aşan kamu borcunda keskin bir artış yaşanmaktadır. 2025 yılında Fransa'nın kamu borcu GSYİH'nin %114'üne, İtalya'nın %138'ine, Yunanistan'ın %152'sine, Belçika'nın %107'sine ve İspanya'nın %103'üne ulaşmıştır."[4]

ÇİN'DEN GELEN REKABET BASKISI

Çin sermayesinin Avrupa pazarına girişi, emperyalist hiyerarşideki değişimleri ortaya koymaktadır. Avrupa'nın Çin menşeli elektrikli araçlara uyguladığı gümrük vergilerine rağmen, bu araçların ihracatı artmaya devam etmiş ve Kasım 2025'e kadar geçen on iki aylık dönemde 1,2 milyon adede ulaşarak bir önceki yıla göre %26 artış kaydetmiştir. Çinli şirketler gümrük vergilerinin etkisini telafi ederek, aynı vergilere tabi olmayan hibrit araç üretimine yöneldi; bu araçların ihracatı geçtiğimiz yıl içinde %155 oranında arttı. Bu uyum yeteneği, daha düşük maliyetler, daha fazla üretim esnekliği ve devlet desteğine dayanan bir rekabet avantajını ortaya koyuyor; bu durum, Avrupa otomotiv endüstrisindeki krizi ve kendi pazarındaki pazar payı kaybını daha da şiddetlendiriyor.[5]

Ancak Çin'den gelen rekabet baskısı, Avrupa ekonomisinin tamamına yayılmaktadır. Kimya ve temel malzemeler gibi kilit sektörlerde, Avrupalı üreticiler, maliyetleri ve enerji fiyatları önemli ölçüde daha düşük olan Çinli şirketlerin rekabetiyle karşı karşıyadır. 2019 ile 2024 yılları arasında Çin'in endüstriyel genişlemesi, Avrupa, Japonya ve Güney Kore'nin toplamından daha fazla temel kimyasal üretim kapasitesi kazandır-

mıştır.

AB, son derece zor bir durumda sıkışıp kalmıştır: Maliyet ve ölçek açısından Çin ile rekabet edemeyen ve teknolojik açıdan ABD'ye bağımlı olan AB'nin sanayi tabanı erimekte, imalat sektöründeki istihdam büyük ölçüde yok olmakta ve küresel emperyalist hiyerarşideki gerilemesi hızlanmaktadır.

ALMANYA'DAKİ KRİZ

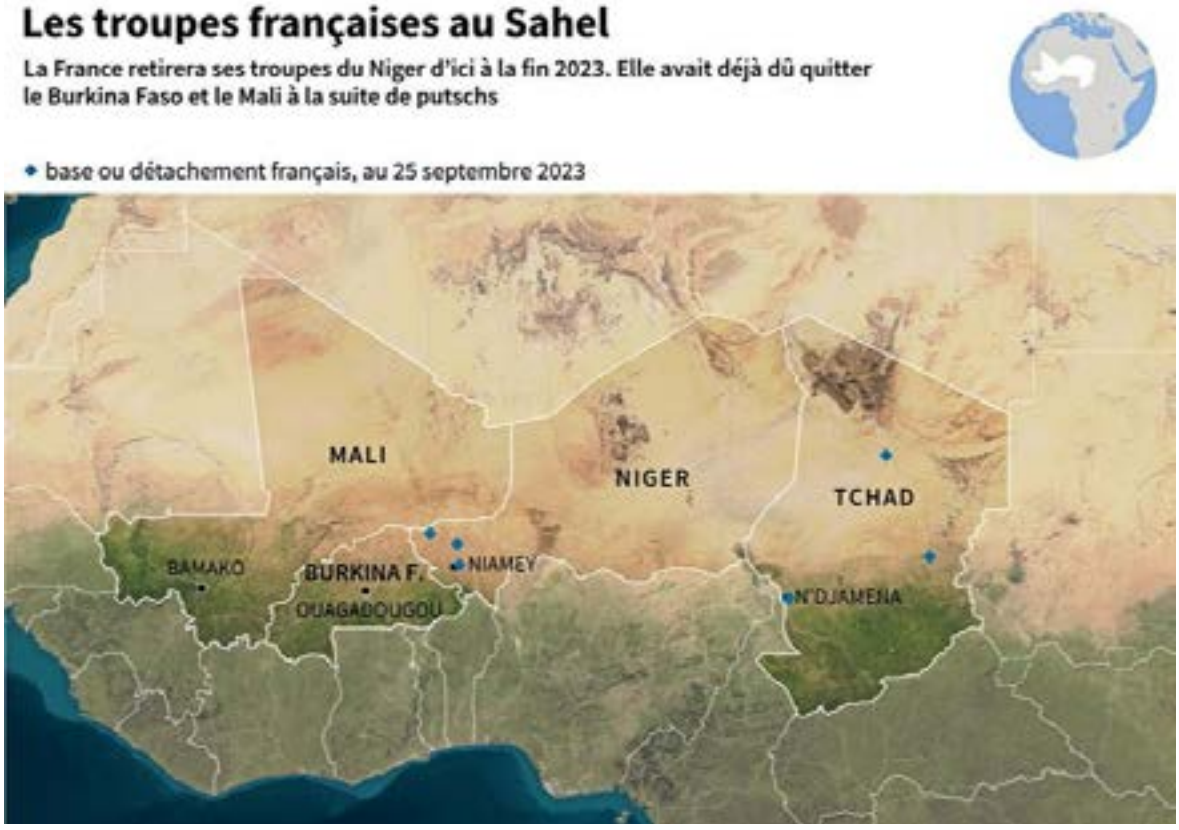
Almanya, AB'nin gerilemesinin en belirgin olduğu ülkedir.

Euro bölgesinin önde gelen ekonomisi olarak —blokun GSYİH'sinin %20'sinden fazlasını oluşturan— Alman kapitalizmi, Doğu Almanya'nın entegrasyonu, Doğu Avrupa ülkelerine yayılma ve Schröder'in 2010'daki neoliberal gündeminin sağladığı ivmenin tükenmesiyle karşı karşıya.

Rus gazının yerini alacak yeni enerji kaynaklarının artan maliyeti, üretim maliyetlerini önemli ölçüde artırdı. İki yıllık durgunluğun ardından ekonomi 2025'te durma noktasına geldi. Trump'ın gümrük vergileri, Almanya'nın ABD'ye ihracatını %9,4 oranında düşürürken, Çin ise kilit sektörlerde zemin kazanıyor. Ayrıca vasıflı işgücü eksikliği, bürokrasi ve yaşlanan nüfus gibi yapısal sorunlar da devam ediyor.

İmalat faaliyeti hızla düşüşe geçmiştir. BASF ve ThyssenKrupp binlerce kişinin işten çıkarılacağını duyurmuş, makine mühendisliği sektörü ise uluslararası siparişlerdeki düşüşten muzdarip durumdadır — bu durum Çin'in yararına sonuçlanmakta ve küçük ve orta ölçekli işletmelerin (Mittelstand) yapısını etkilemektedir.

Ekonominin temel direklerinden biri olan otomotiv sektörü, 2019 ile 2025 yılları arasında 110.000'den fazla iş kaybıyla en ağır darbeyi alan sektör oldu. Alman şirketleri küresel pazarda liderliklerini sürdürse de, özellikle daha düşük maliyetler ve daha ileri teknolojik gelişime sahip Çin'den gelen artan rekabetle karşı karşıya kalıyorlar. Volkswagen, 2035 yılına kadar tamamen elektrikli araç üretimi hedefinden vazgeçerken, Mercedes-Benz, Bosch ve Continental ise işten

çıkarmalar ve varlık satışları yapacağını duyurdu.

Otomotiv endüstrisini korumak amacıyla AB, Çin menşeli elektrikli araçlara %35,3'e varan gümrük vergileri uygulamıştı; ancak şu anda bu vergileri hafifletmeyi değerlendiriyor. Bunun nedeni, büyük otomobil üreticilerinin yanı sıra tüm büyük Alman çokuluslu şirketlerin de, çoğu durumda Çin hükümetiyle ortak girişimler şeklinde yaptıkları devasa yatırımların bulunduğu Çin ekonomisine bağımlı olmalarıdır. Durgun bir ekonomi ve savunma harcamalarındaki keskin artışla birlikte, Alman hükümeti, sağlık hizmetleri ve sosyal güvenlik alanlarında 30 milyar avroyu aşan kesintiler içeren, tıbbi katkı payları ve emekli maaşı kesintilerini de kapsayan, refah devletinde ciddi bir yeniden yapılandırma planlamıştır.

FRANSA'DAKİ KRİZ

AB'nin en büyük ikinci ülkesi olan Fransa'nın gerilemesinin en önemli belirtilerinden biri, sözde "Françafrique"nin, yani eski Afrika kolonileri üzerinde uyguladığı yeni sömürgeci siyasi, ekonomik ve askeri hakimiyet sisteminin son bulmasıdır. Bu çerçeve son yıllarda hızla aşınmıştır. Bir dizi darbeyi takiben Mali'den (2020), Burkina Faso'dan (2022) ve Nijer'den (2023) askerlerin çekilmesine ekonomik nüfuz kaybı ve Rusya ile Çin gibi diğer emperyalist güçlerin ilerleyişi eşlik etmiştir. Bunun en önemli örneği, Fransız Bolloré Grubu'nun Afrika'daki faaliyetlerinin İsviçreli dev MSC'ye satılmasıdır. Fransa, Afrika'daki askeri üs sayısını dokuzdan sadece ikiye —Gabon ve Cibuti'deki üslere— indirirken, Çad, Senegal ve Fildişi Sahili gibi ülkeler Paris ile savunma anlaşmalarını feshetmiştir.

Yurt içinde Fransa, Macronizm krizi ve birbirini izleyen zayıf hükümetlerle karakterize edilen ekonomik durgunluk ve derin siyasi istikrarsızlık yaşamaktadır. Kamu borcu GSYİH'nin %113'ü ile %117'si arasında seyrederken, %5,4'lük kamu açığı ve yatırımlardaki önemli düşüş, bu gerilemenin daha da kötüye gittiğine işaret etmektedir.

Bu bozulma, GSYİH içindeki payı %26'dan %13'e düşen imalat sektörüne de yansımıştır. Otomotiv sektöründe ise Çinli rakipler, fabrikaların kapanmasına ve işgücü maliyetlerinin daha düşük olduğu ülkelere taşınmasına neden olmuş;

bu durum, 2010 ile 2023 yılları arasında %33'lük bir istihdam kaybına yol açmıştır. Tarım sektöründe ise Fransa, küresel ihracatçı sıralamasında ikinci sıradan altıncı sıraya gerilemiştir; toprak ve servetin belli ellerde yoğunlaşması, küçük üreticileri piyasadan dışlamakta ve Avrupa'nın dört bir yanına yayılan protestolarla ifade edilen artan toplumsal hoşnutsuzluğu körüklemektedir.

Bu senaryo karşısında Fransız burjuvazisi, emekli maaşı reformu, kamu hizmetlerinde kesintiler ve 2026 yılına kadar 44 milyar avroluk yeni bir kemer sıkma paketi gibi işçi sınıfına yönelik giderek sertleşen saldırılarla yanıt veriyor. Aynı zamanda, askeri harcamalarda keskin bir artış duyururken, Sarı Yelekliler protestolarından bu yana Fransa'yı Avrupa'da baskı ve demokratik özgürlüklerin aşınmasının öncüsü haline getiriyor.

BİRLEŞİK KRALLIK

Birleşik Krallık'ın 2020'de AB'den ayrılması (Brexit), ülkenin gerilemesini durdurmada hiçbir işe yaramadı. Ülkenin yaşadığı ekonomik ve sosyal kriz, yüksek yaşam maliyeti, kamu sağlık sisteminin (NHS) çökme riski, yoksulluğun uzun yılların en yüksek seviyesine ulaşması ve 2024'te İşçi Partisi'nin iktidara geri dönmesinin ardından yaşanan ciddi siyasi istikrarsızlık ile karakterize ediliyor.

Ülke, son bir yıl içinde işçi sınıfı ve gençlerin mobilizasyonlarının yanı sıra, Reform UK ile bağlantılı aşırı sağcı örgütlerin yükselişinin körüklediği, birçok şehirde göçmenlere karşı ayaklanmalar ve baskınlarla birlikte artan bir sosyal ve siyasi bir kutuplaşma yaşıyor.

AB'NİN DAĞILMASI VE UKRAYNA

AB, 1993 yılında, Doğu Avrupa'daki kapitalist restorasyon ve Almanya'nın birleşmesinin ardından, Fransız kapitalizmiyle ittifak halindeki Alman kapitalizminin inisiyatifiyle eski Ortak Pazar'dan bir sıçrama yaparak ortaya çıktı. Her ikisi de, kıtadaki ABD'nin stratejik hakimiyetine meydan okumadan, Doğu Avrupa ülkelerinin asimilasyonunu ilerletmeyi ve tekelci şirketleri etrafında ekonomik entegrasyonu derinleştirmeyi amaçladı.

Bu entegrasyona bir Avrupa devlet yapısı eşlik etmedi; zira AB, ABD'ye karşı daha iyi re-

kabet edebilmek için birleşen, ancak kendi aralarında da rekabet eden çeşitli emperyalist burjuvazilerin bir sonucudur. Bu nedenle, çıkarlarını savunmak için kendi devletlerinden vazgeçemezler ve vazgeçmek de istemezler. Marx'ın işaret ettiği, kapitalist üretimin uluslararasılaşması ile ulus devletler arasındaki bu çelişki, günümüzde daha da şiddetlenmektedir.

Bütüncül bir yanıt verememe durumu, AB'nin Aşil topuğudur ve kökenlerine kadar uzanır. 2007 krizinde AB, çevre ülkelerini yağmalayarak, proletaryaya saldırarak ve bankaları kurtardıktan sonra borçlanarak çöküşten kurtuldu. Ardından pandemi, başlıca yararlanıcısı bankalar ve çokuluslu şirketler olan kurtarma fonları ve Ukrayna'daki savaş geldi.

Ukrayna Savaşı, Çin ve ABD karşısında iki stratejik zayıflığı ortaya çıkardı: enerji özerkliğinin eksikliği ve bağımsız bir askeri yapının bulunmaması. Savaş, acımasız bir silahlanma yarışına bahane oldu, ancak askeri savunma meselesi hâlâ çözülmemiş bir sorun olarak kaldı.

AB, Rus enerji kaynaklarına olan bağımlılığını azaltmış olsa da, bunu egemenlik yerine yeni bağımlılıklar yaratarak gerçekleştirdi; alımlarını dört kat daha pahalı olan ABD gazına yönlendirdi; bu hamle, Alman ekonomisi üzerinde yıkıcı etkiler yarattı ve ekonominin gerilemesini hızlandırdı. Bu arada Rusya, ihracatını Türkiye, Çin ve Hindistan'a yönlendirdi.

2022'deki Ukrayna işgali, AB'nin siyasi birlik eksikliğini ortaya çıkardı. Bu uyumsuzluk sadece azalmakla kalmadı, Filistin veya İran'daki savaş gibi yeni çatışmalarla daha da derinleşti; AB, bu çatışmalar karşısında hâlâ ortak bir ekonomik ve askeri politikaya sahip değil.

Tüm bu olgular, sözde ilerici hükümetlerin neden olduğu kitlelerin yaşadığı hayal kırıklığıyla birleşerek, son Avrupa seçimlerinde aşırı sağın yükselişine yol açmış ve Avrupa projesinin krizini derinleştirmiştir.

TRUMP VE AB'NİN ABD'YE BAĞIMLILIĞI

Kuşkusuz, AB'nin varoluşsal krizini hızlandıran temel faktörlerden biri, AB'nin ABD'nin geleneksel transatlantik müttefiki olmaktan çıkıp,

ortadan kaldırılması gereken sorunlu bir rakibe dönüşmesidir. Tüm bunlar, Filistin soykırımı karşısında AB'nin ABD ve İsrail'e boyun eğmesine ve dalkavukluğuna, Trump'ın gümrük vergisi saldırısına teslim olmasına, Ukrayna savaşında ABD'ye boyun eğmesine ve ABD'nin Venezuela, Küba ve İran'a yönelik saldırganlığına karşı suç ortağı olarak sessiz kalmasına rağmen gerçekleşmiştir.

Trump'ın Beyaz Saray'a ikinci bir dönem için dönmesinden bu yana, AB ve Avrupalı liderler sürekli bir korku içinde yaşıyorlar. Trump, göreve başladıktan sonraki ilk ayında bile AB'yi bir kurum olarak defalarca saldırıya uğrattı ve küçük düşürdü. Buna bir örnek, von der Leyen ile Trump'ın İskoçya'daki Amerikalı milyarderin malikanesinde imzaladıkları anlaşmadır; bu anlaşma, AB'yi ABD'den enerji alımları için 750 milyar, askeri teçhizat için 600 milyar harcamaya ve ABD'ye yapılan ihracatlarda %15 gümrük vergisi ödemeye mecbur kılıyor.[6]

Trump, Ukrayna'nın bölünmesine ilişkin Putin ile yaptığı müzakerelerden AB'yi dışladı ve ABD'nin güçlerini Hint-Pasifik bölgesinde yoğunlaştırabilmesi için Avrupalı NATO müttefiklerini askeri harcamalarını (öncelikle ABD'den yapılacak alımlar yoluyla) GSYİH'larının %5'ine çıkarmaya zorladı.

2025 yılının sonlarına doğru, Beyaz Saray'ın Yeni Ulusal Güvenlik Stratejisi, ABD'nin hegemonyasını yeniden tesis etmeye ve Çin'in yükselişini frenlemeye yönelik politikayı ortaya koydu. Kilit nokta, AB'yi tasfiye ederek onu salt bir ekonomik bölgeye indirgemek ve böylece ABD'nin her bir Avrupa devletiyle ilişkilerini ayrı ayrı yürütmesini sağlamaktı. Bu, bir nevi eski Ortak Pazar'a geri dönüş anlamına geliyordu; ancak bu kez AB, ABD'ye gümrük vergileri ödeyecek ve ABD'nin teknolojik ve askeri holdinglerinin hakimiyetine tabi olacaktı. Belgenin "gayri resmi" versiyonunda, sözde aşırı sağcı "vatansever partiler"e dayanarak Macaristan, Avusturya, İtalya ve Polonya'nın AB'den ayrılmasının teşvik edilmesi bile tartışılıyordu.[7]

ABD ile ilişkilerde bir diğer kritik unsur, Kuzey Kutbu'nun stratejik kaynaklarını ve ticaret yollarını kontrol altına almak amacıyla Grönland'ı ilhak etme planlarıdır. Grönland, birkaç yüzyıl önce şiddetli bir fetihin ardından Danimarka'ya ait olan özerk bir bölge olduğu için, bu ilhak planları ciddi bir diplomatik krize yol açtı. Danimarka ve AB, askeri alanda ve bu Arktik adasının maden

zenginliklerine erişim konusunda Trump'a tam olarak boyun eğme istekliliğini gösterdikten sonra, kriz, AB'nin Trump'ın provokasyonuna karşı birleşik bir yanıt veremediğini ortaya çıkarmaktan kurtaran aldatıcı bir ateşkesle sona erdi.

AVRUPA EMPERYALİZMİNİN YENİDEN SİLAHLANMA PLANI

Putin'in Ukrayna'yı işgali, NATO'ya kaybedilen toplumsal itibarını geri kazanmaya ve Rusya'ya komşu, tarihsel olarak tarafsız ülkeler olan İsveç ve Finlandiya'nın üyeliğiyle kendini güçlendirmeye çalışmak için bir bahane sağladı. Benzer şekilde Putin, Avrupa emperyalizmlerine savunma bütçelerini artırmayı meşrulaştırmak için mükemmel bir bahane sundu. Almanya, İkinci Dünya Savaşı'nın sona ermesinden bu yana eşi benzeri görülmemiş ölçekte bir militarist dönüşüm başlattı.

4 Mart 2025'te Avrupa Komisyonu tarafından sunulan ve daha sonra "Readiness 2030" olarak yeniden adlandırılan "ReArm Europe" adlı savunma planı, 2030 yılına kadar 800 milyar avroluk askeri harcama mobilize etmeyi ve ortak alımlar için 150 milyar avroya kadar kredi sağlamayı hedefliyor.[8]

Her ne kadar plan, yatırımın en az %55'inin "Avrupa Savunma Teknoloji ve Sanayi Tabanı (EDTIB)"na ayrılması hedefini içerse de, Almanya ve AB ülkelerinin büyük çoğunluğu, F-35 uçakları veya Patriot füzeleri gibi ABD silah sistemlerini büyük miktarlarda satın almıştır; bu da Avrupa ordularının operasyonel ve teknolojik olarak ABD'ye bağımlı kalmaya devam edeceği anlamına gelmektedir. Avrupa ulusal ordularının NATO aracılığıyla ABD askerî komutasına tabi olmaları ve ABD silah şirketlerine yönelik teknolojik bağımlılıkları, yapısal ve muazzam boyuttadır (Fransa nispeten bir istisna olmakla birlikte).

Avrupa'nın yeniden silahlanması ve NATO'ya üyeliğin sürdürülmesi, güvenlik adına meşrulaştırılmaktadır; oysa Rusya'nın Baltık devletlerini işgali gibi varsayımsal senaryolarda bile, başta ABD olmak üzere NATO müdahale etmeyecektir. Grönland örneğinde olduğu gibi, NATO'nun başlıca ortağı olan ABD'nin başka bir üye ülkeyi işgal

etmesi durumu ise hiç söz konusu bile değildir.

"Readiness 2030" planı Ukrayna'yı "Avrupa'nın ilk savunma hattı" olarak tanımlasa da, Avrupa'nın yeniden silahlanmasının amacı da Ukrayna'yı desteklemek değildir. Kiel Enstitüsü'ne göre, AB'nin savunma harcamaları —2025'te 381 milyar avro— rekor seviyelere ulaşmıştır. Ancak Ukrayna'ya yönelik askerî destek her zaman gecikmiş ve yetersiz kalmıştır; bu desteğin amacı hiçbir zaman Rus işgalini yenilgiye uğratmak değil, onu sınırlamak olmuştur.

Küresel emperyalist silahlanma sürecinde Avrupa hükümetlerinin silahlanma planının ardındaki gerçek neden iki yönlüdür: bir yandan kendi emperyalist hedeflerine dayalı savaş(lar)a hazırlanmak; diğer yandan da askeri-sanayi kompleksini ekonomik dinamizmi ve şirket kârlarını yeniden canlandırmanın ana itici gücü haline getirmek. Bu, sosyal harcamalarda ciddi kesintiler pahasına uygulanan bir tür askeri Keynesçilik niteliğindedir.

Aynı zamanda, birçok ülke askerlik hizmetinin yeniden yürürlüğe konması yönünde adımlar atmaktadır. Almanya ve Fransa, başlangıçta gönüllü veya "yurttaşlık" temelli modellerle bu sürece öncülük etmekte, ancak gelecekte zorunlu hizmet için mekanizmalar da içermektedir; Belçika, Romanya ve Polonya ise askere alınacaklara ekonomik teşvikler sunarak askere yazılmayı teşvik etmektedir. Finlandiya, Yunanistan, Letonya, İsveç, Avusturya ve Kıbrıs gibi diğer ülkeler ise zorunlu askerlik uygulamasını sürdürmüş veya yeniden yürürlüğe koymuştur.

İŞÇİLERE VE HALKA KARŞI AB VE HÜKÜMETLERİ

Avrupa'nın yeniden silahlanma planında ABD'ye boyun eğilmesi, Avrupa güçlerinin karşı karşıya olduğu temel sorunu yansıtmaktadır: AB'yi oluşturan başlıca emperyalist güçler arasındaki, özellikle de Almanya ile Fransa arasındaki ulusal rekabet. Bu çıkar çatışması, AB'nin gerilemesini tersine çevirmeyi amaçlayan Draghi Raporu'ndaki önlemlerin uygulanmasını engellemektedir; raporun yazarına göre bu, AB'nin siyasi, ekonomik ve mali entegrasyonunda niteliksel bir sıçrama gerektirmektedir.[9]

Bu rekabet, gerçek bir Avrupa birleşmesine doğru ilerlemeyi imkansız kılıyor; oysa bu birleşme, ancak Almanya ile Fransa arasında, diğer ülkeleri de peşinden sürükleyecek bir devlet entegrasyonu yoluyla gerçekleşebilir. Avrupa, ancak birleşik bir güç olarak, ABD ile Çin arasındaki rekabetin damgasını vurduğu bir dünya düzeninde ayakta kalabilir.

Ancak, gerileyen emperyalist güçlerin egemenliği altında böyle bir olasılık söz konusu değildir. Günümüz AB'sinde, üye ülkeler arasında artan bölünmelerin ve hatta ABD'nin baskısı altında olası kopmaların eşlik ettiği, daha fazla gerileme, küresel iş bölümünde etki kaybı ve emperyalist hiyerarşide —zaten devam etmek-

te olan— bir düşüş beklenebilir. Bu senaryoda, büyük Avrupa oligopolilerinin ve onlara hizmet eden hükümetlerin yol haritası şunların birleşiminden oluşmaktadır:

- Almanya ve Fransa'nın öncülüğünde, işçi sınıfının ekonomik ve sosyal kazanımlarına, özellikle de refah devletiyle ilişkili olanlara (kamu emekli maaşları, sağlık hizmetleri, eğitim ve işsizlik yardımları) karşı stratejik bir saldırı. Buna on binlerce kişinin işten çıkarılması eşlik etmektedir.
- Demokratik haklara yönelik saldırılar; bu saldırılar, son dönemde İsrail'in soykırımına karşı protestolara uygulanan baskı ile daha da belirgin hale gelmiş ve devletler giderek daha otoriter özellikler kazanmaktadır.
- Askerlik hizmetinin yeniden getirilmesi de dahil olmak üzere, ülkelerin yeniden silahlanmasına ve militarizasyonuna yönelik kontrolsüz bir eğilim.
- Göçmenlere yönelik muamelenin önemli ölçüde kötüleşmesi; aşırı sağın merkez sağ ve sosyal demokrat kesimleri de peşinden sürüklemesi; kota kesintileri, uzatılabilir gözaltı süreleri ya da Mısır veya Tunus gibi "demokratik" ülkelerde AB dışındaki sınır dışı merkezleri gibi uygulamalar.
- İklim değişikliğinin eşi görülmemiş bir hızla ilerlediği bir dönemde, sınırlı çevresel kısıtlamaların geri alınması, krizi daha da körüklüyor.

Aynı zamanda, çalışan nüfusun yaşam ve çalışma koşullarının yaygın olarak kötüleşmesinden yararlanarak güçlenen ve Trump, Silikon Vadisi oligarşileri ile Putin diktatörlüğü tarafından kışkırtılan Avrupa aşırı sağının yükselişine tanık oluyoruz.[10]

SİYASİ KRİZ VE SINIF MÜCADELESİ

Dünya düzeninin krizi ortasında yaşanan AB krizi, siyasi rejimler üzerinde de güçlü bir etki yaratmaktadır; bu rejimlerde aşırı sağın yükselişine ek olarak, istikrarlı hükümetler kurmak giderek zorlaşmaktadır. Ekonomik ve siyasi istikrarsızlık ortamı, ülkeler arasındaki yakınlaşma çok sınırlı olsa da, toplumsal ve siyasi kutuplaşmanın yanı sıra sınıf mücadelesini de körüklemektedir.

2025 yılında, Filistin'e desteğin ve Siyonist soykırıma karşı mücadelenin güçlü bir şekilde yeniden canlandığını gördük; çeşitli ülkelerde gerçekleşen grevler ve kitlesel eylemler, bütün bir genç neslin siyasallaşmasına katkıda bulundu. İtalya, 22 Eylül, 8 Ekim ve 28 Kasım tarihlerinde gerçekleşen üç genel grevle tarihi bir dalga yaşadı; bu grevler, işçilerin taleplerini, yeniden silahlanmaya karşı mücadeleyi ve Filistin'le dayanışmayı

bir araya getirdi.

Meloni hükümetinin iktidara gelmesinden bu yana karşılaştığı en büyük krize yol açan bu grevler, Avrupa ve dünyanın dört bir yanındaki işçi sınıfı için bir model oluşturdu ve 22-23 Mart 2026 tarihlerinde yapılan referandumun sonucunu etkiledi; bu referandumda Meloni yenilgiye uğradı. [11]

Fransa'da, Eylül ve Ekim 2025'te Lecornu hükümetine tepki olarak, kemer sıkma planlarına ve bütçe kesintilerine karşı büyük çaplı eylemler düzenlendi. Bu protestoların ardından Lecornu, toplumsal kargaşayı önlemek için emeklilik reformunun uygulanmasını 2027 yılına kadar askıya almak zorunda kaldı.

11 Aralık 2025'te Portekiz, Montenegro hükümeti tarafından önerilen yeni önlemler paketine karşı grevler ve gösterilerle tarihi bir mücadele günü yaşadı. Bu, 12 yıldır gerçekleşen ilk genel seferberlikti ve ülkenin büyük bir bölümünü felç etmeyi başardı. Bu hareket, aşırı sağcı Chega partisinin zaferini engellemek için seçmenlerin Sosyalist Parti adayı etrafında birleştiği 2026 cumhurbaşkanlığı seçimlerinin gidişatını belirlemede belirleyici bir rol oynadı.[12]

Belçika'da da 2025 yılında, birkaç genel grevle birlikte, bu yılın Mart ayında De Wever hükümetinin kemer sıkma politikalarına ve emeklilik sistemi reformuna karşı önemli mobilizasyonlar yaşandı.

AB VE HÜKÜMETLERİNE KARŞI MÜCADELE GÖREVLERİ VE PROGRAMI

Önümüzde bizi bekleyen yol kolay değil. Avrupa emperyalizminin gerilemesine ve devam eden işçi karşıtı saldırısına zaten tanık olduk; bu durum, mevcut hükümetler ve bu eğilimi derinleştirmeye çalışan aşırı sağın itici gücüyle giderek otoriterleşen devletlere doğru kayıştan ayrı düşünülemez.

Bu durum, mücadeleleri teşvik etmemizi ve sürdürmemizi; burjuva seçeneklerinden bağımsız olarak işçi sınıfını, gençliği ve ezilen kesimleri örgütlememizi zorunlu kılıyor. Aşırı sağın saldırısıyla yüzleşemeyen sözde seçimci "antifaşist cephelere" kapılmadan.

Sosyal demokrat partiler uzun süredir sistemin bir parçasıdır ve kendilerini "daha az kötü seçenek" olarak sunmaktadırlar. Geriye kalan az sayıdaki komünist partilerin yanı sıra, 2008 krizinden sonra halk ayaklanmasını yeniden kurumsal çerçeveye sığdırmak amacıyla ortaya çıkan SYRIZA ve Podemos gibi hareketler de, "sol" burjuva hükümetlerin bir parçası olduktan

sonra, şu anda ileri bir kriz aşamasındadır. Demagojisiyle sınıfımızı bölmeyi ve yönünü şaşırtmayı başaran aşırı sağ, tüm bu sol partilerin yol açtığı hayal kırıklığından besleniyor.

İşçi sınıfının, gençliğin ve ezilenlerin özörgütlenmesi, mahallelerimizde, işyerlerimizde ve okullarımızda demokratik yapılar geliştirmeyi ve bunların koordinasyonunu sağlamayı gerektirir. Bu, faşist saldırılara ve polis şiddetine karşı özsavunmayı içerirken, bireyselci tepkilerden ve pasifist eğilimlerden kaçınmayı da gerektirir.

Özellikle gençlere yönelik aşırı sağa karşı propaganda ve ideolojik mücadele son derece önemlidir. Benzer şekilde, işçi mücadelelerinde izolasyon ve parçalanmayı aşmak, özörgütlenmeyi ilerletmek ve sendika bürokrasilerini aşmak hayati önem taşır.

Bunun kilit bir yönü, uluslararası dayanışma ve bunun Avrupa ölçeğinde koordinasyonudur. Siyonist soykırıma karşı ve İsrail Devleti ile ilişkilerin kesilmesi için Filistin ve Lübnan halklarıyla dayanışma. Rus işgaline karşı Ukrayna direnişiyle ve ABD saldırganlığına karşı İran ve Küba halklarıyla dayanışma; her ne kadar İran ve Castro diktatörlüklerine ve Zelensky'nin emperyalist yanlısı hükümetine karşı olsak da.

Sıralarımızı birleştirmeli ve AB'nin yeniden silahlanmasına karşı, Avrupa askeri birliklerinin Afrika, Lübnan ve Asya'dan çekilmesi, NATO'dan çekilme ve NATO'nun fesh edilmesi, ayrıca Avrupa topraklarındaki ABD üslerinin kaldırılması için harekete geçmeliyiz. Askeri harcamalar, kamu hizmetlerine ve araştırmaya yönlendirilmelidir. Halkı saldırganlığa karşı savunmak için, sermayenin hizmetinde olan bir subay kastı tarafından kontrol edilen profesyonel bir ordu yerine, evrensel askerlik eğitimine dayanan, silahlı halkın demokratik ilkesine temellendirilmiş ve halk tarafından kontrol edilen bir ordu kurmalıyız.

Avrupa Göç Paktı'nın derhal sona erdirilmesini, Frontex'in feshini, göç yasalarının yürürlükten kaldırılmasını ve gözaltı merkezlerinin kapatılmasını; Avrupa topraklarındaki göçmenlerin vatandaşlık haklarının tanınmasını ve savaş ile ölümden kaçanların sığınma hakkını talep etmeliyiz. Yerli ya da yabancı, işçi sınıfı tekdir!

İşçi sınıfı, çevre mücadelesini kendi eline

almalı ve bizi iklim değişikliğinden koruyacak önlemler, fosil yakıtların radikal bir şekilde azaltılması ve çevre felaketini durduracak, işçileri yeniden eğitecek ve enerji dönüşümünü hızlandıracak yeni sektörleri teşvik edecek halk denetimi önlemlerinin uygulanması için mücadele etmelidir.

Neoliberal Ortak Tarım Politikası'na (CAP) ve serbest ticaret anlaşmalarına son vermek, büyük mülkleri kamulaştırıp işçi denetimi altına almak ve kitlelerin erişebileceği insana yakışır gelirler ile sağlıklı gıdayı garanti eden sürdürülebilir tarım ve hayvancılığa geçişi sağlayacak önlemleri savunmak için küçük kırsal arazi sahipleri ile işçi sınıfı örgütleri arasında bir ittifak kurmalıyız.

Bu nitelikteki bir program, her zaman Avrupa büyük sermayesine hizmet eden, tüm önemli kararların büyük hükümetler, Avrupa Komisyonu (AK), sanayi ve finans lobileri ile Avrupa Merkez Bankası (ECB) tarafından, her zaman emekçilere sırtlarını dönerek alındığı, demokratik olmayan bir canavar olan AB ile bağdaşmaz.

Çözüm, tarihin geride bıraktığı ulus devletlere, geçmişe bir dönüş değil; aksine, Avrupa ölçeğinde yeni, birleşik ve sosyalist bir sisteme doğru bir adımdır — stratejik sektörlerin kamulaştırılıp emekçilerin kontrolü altına alındığı ve toplumsal ihtiyaçlara ve çevresel sürdürülebilirliğe hizmet etmek üzere demokratik planlamanın uygulandığı, ekonominin genel bir yeniden yapılanmasına dayanan bir "Avrupa Sosyalist Birleşik Devletleri".

Bu yolda ilerlemek, bunu mümkün kılmak için her ülkede, Avrupa düzeyinde ve küresel ölçekte güçlü devrimci sosyalist örgütler kurmak anlamına gelir. Seçim odaklı ve kurumsal partilerden değil, örgütlü işçi sınıfının iktidarı ele geçirmesini nihai hedef olarak belirleyen ve mücadelelere aktif olarak katılan partilerden bahsediyoruz. Şüphesiz ki, sosyalist devrimin zaferi için insanlığın ihtiyaç duyduğu partilerden ve Enternasyonal'den hâlâ çok uzağız. Ancak Uluslararası İşçi Birliği (IWL-FI) bünyesinde mücadele ettiğimiz şey tam da budur. Sosyal mücadelenin çeşitli alanlarında her gün mücadele eden aktivistleri, bu mücadeleyi bizimle paylaşmaya davet ediyoruz.

1. https://litci.org/es/programa/2025)
2. Michael Probsting, «Trump ve Avrupa emperyalizminin siyasi krizi», 28 Ocak 2026. https://www.thecommunists.net/theory/trump-and-the-political-crisis-of-european-imperialism/
3) https\://foreignpolicy.com/2026/02/20/can-europe-survive-marsh-review-trump
4 Eric Toussaint, "Avrupa Raporu", 1 Ocak 2026,(https://www.cadtm.org/Report-on-Europe-in-2025)
5) https\://www\.economist.com/graphic-detail/2025/12/18/how-chinese-cars-are-beating-european-tariffs
6 https\://elpais.com/internacional/2025-07-30/el-controvertido-acuerdo-comercial-con-ee-uu-coloca-a-von-der-leyen-en-el-disparadero.html
7 https\://www\.defenseone.com/policy/2025/12/make-europe-great-again-and-more-longer-version-national-security-strategy/410038/
8 https\://www\.ey.com/content/dam/ey-unified-site/ey-com/es-es/insights/government-public-sector/documents/ey-cafe-libro-blanco-defensa-europea.pdf
9 https\://commission.europa.eu/topics/competitiveness/draghi-report_en
10 https://litci.org/es/muerte-de-quentin-deranque-la-burguesia-extiende-la-alfombra-roja-a-la-extrema-derecha
11 https://www.partitodialternativacomunista.org/politica/nazionale/vittoria-del-no-al-referendum-ora-cacciamo-la-meloni-con-gli-scioperi-e-con-la-mobilitazione
12 https://litci.org/es/votar-contra-ventura-y-preparar-la-vuelta-de-la-lucha-en-las-calles

SEÇİM KAMPANYASINDAN YÖNETİME: MAMDANİ VE REFORMİST SİYASETİN YAPISAL SINIRLARI

- ERWİN FREED – ABD
- TONY STABILE – ABD

MAMDANİ'NİN BELEDİYE BAŞKANLIĞI VE DEMOKRAT PARTİ ARACILIĞIYLA YÖNETİMİN SINIRLARINA DAİR MARKSİST BİR ANALİZ

1 Ocak 2026'da binlerce kişi, New York Belediye Başkanı Zohran Mamdani'nin halka açık göreve başlama törenine katılmak için sıfırın altındaki soğuğa göğüs gerdi. Aşırı soğuğa rağmen Belediye Binası çevresindeki hava coşkulu idi ve Mamdani'nin kendisinin de ifade ettiği gibi, kalabalık "yeniden alevlenen umut ışığıyla Ocak soğuğuna karşı ısındı"[1].

Uzun yıllardır, New York'taki milyonlarca işçi, ezilen insan ve gencin, yaşam maliyetinin daha az baskıcı olduğu bir şehir için mücadele edebileceğine dair umutlar zayıflamıştı. Kiralar ve temel ihtiyaç maddelerinin fiyatları tavan yaparken, New York merkezli şirketlerin ve finans kuruluşlarının sahipleri muazzam kârlar elde ediyordu.

Mamdani'nin kira dondurma, ücretsiz çocuk bakımı ve ulaşım ile 30 dolarlık asgari ücret vaatleri, kapitalist politikacılarının yaşam maliyetini düşürmek için en temel önlemleri bile düşünmeyi reddettiği bir şehirde yankı buldu. Dahası, Uganda doğumlu bir Müslüman olması ve New York Şehri'nin olağanüstü çeşitliliğinin savunucusu olması, onu Başkan Trump'ın ırkçı ve İslamofobik yerliciliğine karşı güçlü bir muhalefet sembolü haline getirdi.

Mamdani, Gazze'deki soykırıma karşı açıkça karşı çıkması ve Boykot, Yatırımların Geri Çekilmesi, Yaptırımlar (BDS) hareketine verdiği destekle de tanınmaktadır; bu tutumları, eleştirmenlerin anti-Siyonizmi antisemitizmle bir tutarak onu karalamasına yol açmıştır. Her ne kadar "eşit haklara sahip bir devlet" olarak İsrail'i desteklediğini belirtmesi nedeniyle Filistin dayanışma hareketinden meşru eleştiriler alsa da —ki bu tutum, etnik temizlik üzerine kurulmuş bir devleti onaylamak olarak görülmektedir— yine de yarıştaki en Filistin yanlısı aday olarak öne çıktı.

Mamdani'nin seçilmesi ve buna eşlik eden medya çılgınlığı, ABD halkının sosyalizm sloganını ne kadar hevesle benimsediğini ve bu sloganın ülkenin en büyük ve en ünlü şehrinde bir belediye başkanlığı seçimini bile kazanabileceğini gösteriyor. Ancak bu, siyasi iştah ve artan sınıf bilincinin olumlu bir işareti olsa da, Mamdani ve yönetimi şu anda işçi sınıfını harekete geçirmek için değil, New York'un şişirilmiş polis gücünü güçlendirmek ve okullara kemer sıkma politikaları dayatmak için harekete geçiyor. Mamdani, popüler seçim vaatlerini henüz yerine getirmedi, ancak yönetimi finans ve şirket çıkarlarını güven-

ce altına almak için hızla harekete geçti.

MAMDANİ'NİN STRATEJİSİNDEKİ ÇELİŞKİLER

Mamdani'nin kampanyası, birbiriyle çelişen iki gücü bir arada tutmakta zorlandı: onun için oy toplamak üzere harekete geçen binlerce radikalleşen genç ve diğerleri ile kampanyanın kapitalist Demokrat Parti'yle olan bağı.

Seçim kampanyası sırasında, Temsilciler Meclisi Demokrat Grubu'nun şu anki, pek sevilmeyen lideri ve New York Milletvekili Hakeem Jeffries, Mamdani'ye karşı sürekli bir siyasi kampanya yürüttü. Mamdani Demokrat ön seçimlerini kazandıktan sonra bile Jeffries, tam üç ay boyunca onu desteklemeyi reddetti.[2] New York'un finans elitleri ise Mamdani'nin erken dönem muhalifleri oldular ve kampanyasını baltalamak için 40 milyon dolardan fazla para harcadılar.[3]

Demokrat Parti liderliğinin Mamdani ve seçim platformuna yönelik komünist damgalama ve İslamofobik saldırılarının yanı sıra, Mamdani'nin destekçileri üzerinde, partinin ana akımı ve zengin destekçileriyle uzlaşmaları ve genel olarak partinin politikalarını desteklemeleri yönünde ciddi bir baskı var. Mamdani'nin göreve başlama törenine katılan demokratik sosyalist meslektaşları Bernie Sanders ve Alexandria Ocasio-Cortez de bu yolu izlemişlerdir.

Mamdani, Demokrat Parti liderliği ve partinin temsil ettiği sermaye çevreleriyle bir ateşkes içindedir. Örneğin, eski Başkan Obama, Mamdani'ye kampanyasının "izlemesi etkileyici" olduğunu söylemiştir[4], hedge fon yöneticisi ve milyarder Bill Ackman ise Zohran'ı zaferinden dolayı kamuoyu önünde tebrik etmiştir.[5] Bu ittifakın özellikle açıklayıcı bir örneği, Mamdani'nin Başkan Trump'tan aldığı destektir. 23 Kasım 2025'te Mamdani, Beyaz Saray'da Başkan Trump ile bir araya geldi. Mamdani'yi tutuklamakla tehdit ettikten sonra Trump, o dönem belediye başkanı

seçilen Mamdani'ye kamuoyu önünde onayını ifade ederek çıkarların kesiştiğini işaret etti ve "Onu destekleyeceğim" dedi.[6] Zohran ise başkanın dostane üslubuna karşılık verdi. Nitekim Mamdani, aralarındaki görüşmeyi değerlendirirken, "Bu, ortak hayranlık ve sevginin odağı olan New York Şehri ile New Yorklulara uygun fiyatlı konut sağlama ihtiyacına odaklanan verimli bir toplantıydı" dedi.

Bu ateşkes, Mamdani'nin taviz vermesi olmadan gerçekleşmedi. Mamdani, Jessica Tisch'i New York Şehri Polis Teşkilatı (NYPD) Komiseri olarak görevde tuttu. Milyarder bir mirasçı ve kanun ve düzen yanlısı bir teknokrat olan Tisch, Mamdani'nin aktivist tabanı arasında tartışmalı bir seçim olmuştur. O, şehrin gözetim sisteminin derinleşmesini denetleyen sadık bir Siyonisttir. Tisch, Mamdani'nin tek tartışmalı ataması değildi. Mamdani, geçiş ekibinin saflarını Demokrat Parti aygıtındaki önde gelen isimlere açtı.[7]

Yemin töreninden önce, hem yerel hem de eyalet yönetimlerine ve Trump yönetimine, suça karşı sert bir tutum sergileyeceğini, konut inşa etmek isteyen emlak baronlarını destekleyeceğini ve şehir ile ilgili eyalet harcamalarının sınırlarını makul bir şekilde kabul edeceğini açıkça garanti etti. Oval Ofis'te Trump yönetimi ile "ortak hedefler" olduğunu kamuoyuna duyurması, milyonlarca emekçiye, onların katılımı olmadan da federal hibe verenlerle kendi çıkarlarına uygun bir anlaşma yapabileceğinin sinyalini verdi. "Uygun fiyatlı konut" mücadelesinde emekçilerin bağımsız bir şekilde harekete geçmesini çağrıştırmak bir yana, bir işçi partisi için ilham vermekten çok uzak bir şekilde, kapitalist devletin kısıtlamaları içinde hareket eden bir burjuva politikacının karakteristik çalışma tarzını sergiledi.

KAPİTALİST DEVLETİ YÖNETMEK

Göreve geldiğinden beri Belediye Başkanı Mamdani, hangi sınıfa hizmet ettiğini çabucak gösterdi. New York Şehri, ülkedeki en yoğun ve en ileri teknolojili gözetim sistemlerinden bazılarına sahiptir. New York Şehri Polis Teşkilatı (NYPD) sadece teknolojik olarak gelişmiş olmakla kalmaz, aynı zamanda büyüklüğü ve kapsamı bakımından birçok ülkenin ordusu kadar büyüktür ve daha büyük bir bütçeye sahiptir.

Yönetici sınıfın varisi Jessica Tisch'i Polis Komiseri olarak görevde tutma kararı, Filistin ile

dayanışma hareketi ve polis şiddetine karşı mücadele eden aktivistlerin derhal protesto etmesine yol açtı. Tisch, kariyerini New York Şehri polis teşkilatında terörle mücadele analisti olarak inşa etti ve 2026'daki NYPD Durum Konuşması'nda, "gerçek zamanlı istihbarat, terörle mücadele öncelikleri ve 'en yüksek şiddet seviyeleriyle' karşı karşıya kalan mahallelere [yani Siyah ve Kahverengi topluluklarına] yönelik yapısal değişikliklerle yeniden şekillendirilmiş bir departman" olduğunu duyurdu. Konuşmasına göre, NYPD'nin yeni teknoloji hamlesinin merkezinde, Floc plaka okuyucuları ve insansız hava aracı (drone) videolarından elde edilen istihbaratı doğrudan sahadaki memurlara ve amirlere iletmek üzere tasarlanmış bir platform olan Domain Awareness System 2.0 yer alacaktı. Bu sistem, hem göçmenler hem de onlarla dayanışan protestocular için yeni Göçmenlik ve Gümrük Muhafaza Bürosu (ICE) planlarının merkezinde yer alıyor. Ne Tisch ne de Mamdani, şehir sınırları içinde yakalanan Nicolás Maduro'nun hapsedilmesine itiraz etmedi.

Brendan McQuade'in Pacifying the Homeland adlı kitabında da belirttiği gibi, NYPD bölgenin "füzyon merkezi" olarak işlev görüyor ve İç Güvenlik Bakanlığı da dahil olmak üzere birçok farklı yerel, eyalet ve federal polis kurumunu, geniş bir gözetim, muhbir ve "terörle mücadele" müdahale güçleri ağına birleştiriyor.[8] Bu son nokta, Ocak ayında düzenlenen bir ICE karşıtı protestoda NYPD'nin kötü şöhretli "Stratejik Müdahale Grubu" (SRG) tarafından düzinelerce aktivistin acımasızca dövülüp tutuklanmasıyla bir kez daha ortaya çıktı.[9]

Aday Mamdani, 2015 yılında kurulan ve günümüzün "kırmızı ekibi" işlevi gören, önemli sivil haklar davalarında mağlup olan SRG'yi kapatmayı vaat eden bir seçim platformuyla yarıştı. Kırmızı ekipler, protestolara müdahale etmek ve solcu örgütleri dağıtmakla görevli özel polis birimleridir.

Belediye Başkanı Mamdani, bu birimin ve NYPD'nin aşırı ırkçı çete veritabanının kapatılmasından yana olduğunu söylemeye devam ediyor; ancak New York Times'ın 8 Nisan'da bildirdiği gibi, "1 Ocak'ta göreve başladığından bu yana

Mamdani, ne Stratejik Müdahale Grubu'nu ne de çete veritabanını ortadan kaldırmak için kamuoyuna açık herhangi bir adım atmadı." Belediye Başkanı sadece poliste herhangi bir değişiklik yapmamış olmakla kalmadı, aynı zamanda polisin 22 yaşındaki Bangladeş asıllı Amerikalı Jabez Chakraborty'yi öldürmesine verdiği ilk tepki de şu tweet oldu: "Toplumumuzun güvenliğini sağlamak için her gün kendilerini tehlikeye atan ilk müdahale ekiplerine minnettarım." [11]

Mamdani kampanyasının, Demokrat Parti'nin kurumsal iktidara olan bağlılığını sorgulamadan partinin imajını yenileme niyeti, eğitim ve konut alanındaki eylemlerinde de hızla ortaya çıktı.

"Bütçe açığını" azaltma bahanesiyle, Mamdani'nin belediye başkanı olarak attığı ilk adımlardan biri, ofisinden Mart ayında yapılan bir basın açıklamasına göre, "her belediye kurumunda performansı gözden geçirmek, israfı ortadan kaldırmak ve hizmet sunumunu verimli hale getirmek üzere bir Tasarruf Sorumlusu (CSO) atayan 12 numaralı İdari Kararname'yi imzalamak" oldu. Kurumların 2026 Mali Yılı için %1,5, 2027 Mali Yılı için ise %2,5 oranında tasarruf belirlemesi zorunlu kılındı." [12]Keyfi olarak belirlenen tasarruf miktarları ile "israfı ortadan kaldırma" ve "hizmet sunumunu verimli hale getirme" odaklı yaklaşım, Trump yönetiminin Hükümet Verimliliği Bakanlığı ve diğer benzer kemer sıkma programlarına ürkütücü derecede benziyor.

Chalkbeat New York'a göre, New York Şehri "Eğitim Departmanı"... [bu] öğretim yılında toplam 27,5 milyon dolara ulaşan sarf malzemeleri, mesleki gelişim ve seyahat harcamalarını kısması bekleniyor. Gelecek öğretim yılında ise şehir, 30,3 milyon dolar tasarruf etmek için "yeterince kullanılmayan sözleşmeleri feshedecek" ve "harcama sınırları uygulayacak." Makale, Eğitim Departmanı'nın önümüzdeki yıllarda en az 800 milyon dolarlık kesinti yapmasının beklendiğini de açıklıyor.

Konut konusunda ise 12 Şubat 2026'da, belediye meclisi tarafından desteklenen ve 47.000 evsiz sakini kayıtlara ekleyecek olan acil konut kuponu projesini genişletme yönündeki temel seçim vaadinden geri adım attı. Şehrin en büyük barınak sağlayıcısının başkanı, Mamdani'nin kararının "evsizliğin artmaya devam etmesine ve en yüksek kriz seviyesinde kalmasına neden olacağını" söyledi. Şehir bütçesine yapılacak bu ekleme için ne New York eyaletinden ne de yerel egemen sınıf figürlerinden destek alamayan Mamdani, evsizleri savunmak için şehrin işçi sınıfı örgütlerini harekete geçirmeyi bile düşünmeden geri adım attı.

ÇELİŞKİLER VE ORTAYA ÇIKAN DİRENİŞ

Zohran Mamdani'nin Demokrat Parti içindeki rolü, liderliğe taze bir yüz kazandırmak ve kapitalist devlet aracılığıyla neler yapılabileceği konusunda işçileri, öğrencileri ve ilerici kesimleri kafalarını karıştırmaktır. Bir yandan, açıkça kemer sıkma politikalarını uyguluyor ve acımasız polis teşkilatını koruyor.

Aday olarak, NYPD'nin botlarının "IDF tarafından bağlandığını" (NYPD'nin İsrail'de uydu ofisleri vardır) ve NYPD'nin "ırkçı" bir teşkilat olduğunu (NYPD, Merkezi İstihbarat Teşkilatı ile birlikte, Müslüman toplum merkezlerine ve ibadethanelerine gizli polisler ve muhbirler yerleştiren çeşitli "cami tarama" programları kurmuştur) şeklindeki kendi gerçek sözlerini inkar etti.

Öte yandan, onun New York'un "sosyalist" belediye başkanı olması, insanların ona "şüpheden yararlanma hakkı" tanımakta ısrar etmesine ve "hükümetin ve koalisyon kurmanın gerçeklerini" anlamamız gerektiği yönünde bir durum yaratmıştır. Bütün bunlar, en azından, Hands Off NYC gibi taban örgütlerini kurmaktan dikkati başka yöne çekmeye ve bunun yerine kartların nasıl düşeceğini "bekleyip görmek" için pasif bir tutum sergilemeye hizmet etmektedir.

Aynı zamanda, herkes Mamdani ve Demokratların sunduklarına kanmıyor. 24 saatlik vardiyalar da dahil olmak üzere acımasız çalışma programlarına karşı mücadele eden evde bakım çalışanları, yılmadan mücadeleye devam ediyor. Mart ayında, işçiler ve destekçileri, özellikle de Youth Against Displacement (Yerinden Edilmeye Karşı Gençlik), Belediye Binası'nda bir oturma eylemi düzenledi. Documented'e göre, grup "13

Nisan'da Belediye Binası önünde kamp kurmaya ve ardından 16 Nisan'dan itibaren Belediye Meclisi Başkanı Julie Menin 'No More 24 Act' yasasını oylamaya sunana kadar açlık grevine girmeye" söz verdiğinden mücadele devam ediyor. Demokrat Parti, bir sonraki Belediye Meclisi toplantısında oylanabilmesi için tasarıyı zamanında sunmayarak bu işçilere verdiği sözü şimdiden tutmadı.

MAMDANİ'NİN ÖTESİNDE: STRATEJİ OLARAK REFORMİZM

Mamdani, çeşitli yayınlar tarafından ilerici siyasetin cesur yeni simgesi olarak övülmüş olabilir, ancak Amerika Demokratik Sosyalistleri (DSA) tarafından tam olarak benimsenen stratejisi, yöntemleri ve eksiklikleri, Almanya'daki SPD'den Meksika'daki MORENA'ya, Brezilya'daki PT'ye kadar dünyanın dört bir yanındaki reformist partilerde yaygın olan tanıdık bir kalıbı izlemektedir.

Amerika Demokratik Sosyalistleri (DSA), çoğu sendikalarla bağlantılı 90.000 kayıtlı üyeye sahip olduğunu iddia eden reformist bir örgüttür ve kanıtlanmış şekilde reform edilemez olan Demokrat Parti'yi reform etmek adına bu bakış açısını kesin bir şekilde reddetmektedir. 2025 yılında DSA, Demokrat Parti listesinden yerel yönetim seçimleri için 24 seçim kampanyası yürüttü ve bu yarışların 14'ünü kazandı[13]; ancak bu çabaların hiçbirini, MAGA'nın ilerleyişine direnmek için bağımsız işçi sınıfı siyasi eylemini ve birleşik cephe türü kitlesel eylem koalisyonlarını teşvik etmek amacıyla kullanmadı. Bu yılki çabaların en önemli zaferi, Zohran Mamdani'nin New York Belediye Başkanı olarak seçilmesiydi. Mamdani'nin mütevazı reformlardan oluşan bir programı, yasama aktivisti olarak bir geçmişi ve küresel ilgiyi çeken şık bir kişiliği vardı; bu da radikaller arasında, New York işçi sınıfını Gotham'daki milyarder sınıfından reform programını koparmak için harekete geçireceği yönünde beklentiler yarattı. Ancak öngördüğümüz gibi, böyle bir şey gerçekleşmedi. Tam tersi oldu.

2022 yılında, DSA'nın desteklediği bir eyalet milletvekiliyken Mamdani şöyle demişti: "Gö-

revde olmanın asıl amacı, örgüt olarak yaptığımız işin aynısını yapmaktır: aynı misyon uğruna mücadele etmek için makamın platformunu ve kaynaklarını kullanmak."[14] Ancak seçildiğinden bu yana, halkın ihtiyaçlarını karşılamak için " 'ın platformunu ve makamın kaynaklarını" kullandığına dair neredeyse hiçbir şey görmedik; programı hayata geçirmek için mitingler ve kitlesel eylemler yoluyla DSA aracılığıyla herhangi bir halk kampanyası başlatılmasına dair ise daha da az şey gördük. Aksine, seçim kampanyası ve ardından gelen belediye yönetimi, beklendiği gibi, onu seçtiren ilerici güçler üzerinde moral bozucu bir etki yarattı.

Sorun, sistemi değiştirmeyi, hatta sistemin kendi araçlarını ve mantığını kullanarak içeriden kazanımlar ve reformlar elde etmeyi öneren reformist stratejidir. Mamani, seçim kampanyasında ortaya koyduğu asgari reform programını hayata geçiremeyecektir; çünkü bunları, Michael Bloomberg gibi milyarderlerle, JPMorgan CEO'su Jamie Dimon gibi Wall Street'le bağlantılı isimlerle ve kararlı bir şekilde şirket yanlısı olan New York Valisi Kathy Hochul da dahil olmak üzere siyasi ve ekonomik düzenin önde gelen isimleriyle işbirliği yaparak gerçekleştirmeyi planlamaktadır. Toplumsal değişime karşı çıkan bilinen tüm sosyal güçler, tarihsel olarak emekçilere ihanete yol açmıştır.

REFORMİZMİN YAPISAL SINIRLARI

Reformist partiler, kapitalizmin temelindeki toplumsal ilişkileri olduğu gibi bırakırken, kapitalist devletin kurumlarını işçi sınıfının çıkarlarına hizmet eden politikalar uygulamak için kullanmaya çalışırlar. Oysa bu kurumlar yapısal olarak kârlılığı, mülkiyeti ve sistemin istikrarını savunmakla yükümlüdür. Sonuçta bir çelişki ortaya çıkar: Reformistler yönetimi ne kadar ciddiye alırlarsa, programlarını sermaye birikimi, mali disiplin ve egemen sınıfın güveni gerekliliklerine o kadar fazla tabi kılmak zorunda kalırlar.

Bu partiler ve siyasetçiler, emekçilerin gerçek ihtiyaçlarına hitap eden çekici seçim sloganları ve konuşmalar hazırlayabilseler de, ve bazı üyeleri ile liderleri bunları samimiyetle yerine getirmek istese de, stratejileri her şeyden önce kapitalist siyasetin kurallarına uymak ve politika ufkunu,

ordu e polisin her zamanki gibi devasa paylarını aldıktan ve büyük sermaye, hükümetin vergilendirme ya da faaliyetlerini düzenleme yetkisine her türlü tek taraflı tavizi dayattıktan sonra bütçeden finanse edilebileceklerle sınırlamaktır. "Efendinin evini yıkmak için efendinin aletlerini kullanmamak" sözünü bir kenara bırakın: bu, efendinin evini onun çek defterlerini dengeleyerek yıkmaya çalışmak gibidir.

Uygulamada bu, mütevazı reformların bile katı sınırlarla karşılaştığı anlamına gelir. Yatırım grevleri, sermaye kaçışı, bütçe kısıtlamaları ve iş dünyası elitlerinin siyasi baskısı, reformist hükümetleri geri çekilmeye zorlar. Zamanla, bu kısıtlamaları aşarak değil, içselleştirerek uyum sağlarlar. Kapitalizmi reform etme çabası olarak başlayan süreç, **kapitalizmi daha verimli yönetme** çabasına dönüşür.

Bu reformist proje, en keskin çelişkilerini polislik ve emperyalizm alanlarında ortaya koyar. Örneğin, şu anda eski Venezüella Cumhurbaşkanı Nicolas Maduro ve eşi New York'ta hapisteyken, sosyalist belediye başkanı hâlâ yabancı liderlerin kaçırılmasına karşı çıkıp ulusların kendi kaderini tayin etme haklarına saygı göstereceğine dair bir açıklama yapmamıştır. Kapitalist statükoyu korumak, kapitalizmin işleyişini sağlayan şiddet içeren polislik uygulamalarını sürdürmek anlamına gelir. Bu şiddeti hafifletmek veya azaltmak niyetiyle yapılsa bile, reformist hükümetler nihayetinde bu şiddeti yönetmekle sonuçlanır.

Reformist hükümetlerin kaçınılmaz olarak bir çıkmaza yol açması, seçimlere katılmanın otomatik olarak zaman kaybı olduğu anlamına gelmez. Seçimler ve hükümet pozisyonları, sosyalistlere kapitalist yönetimin hilelerini ve tuzaklarını ifşa etmek ve devrimci sosyalist siyaset ile stratejiyi geniş bir kitleye açıklamak için eşsiz fırsatlar sunar. Kapitalistlerle iyi geçinmek ve toplumu yönetmek için makam peşinde koşmak yerin , bu süreç, işçi sınıfının iktidarı kendi eline alması için onunla etkileşime devam etmenin, onu harekete geçirmenin ve örgütlemenin bir aracı olmalıdır.

BAĞIMSIZ İŞÇİ SINIFI SİYASETİNE DOĞRU

Tarih, büyük reformları kazanmanın tek pratik yolunun, egemen sınıftan bağımsız, işçi sınıfı ve ezilenlerin kitlesel hareketi olduğunu göstermiştir. Böyle bir hareket olmadan reformlar ya hayalden ibarettir ya da kapitalist güçler tarafından hızla geri alınır. Bu hareket, üyelerini Mamdani'nin ya da bir sonraki yeni seçim gözdesinin takipçileri olarak değil, kendi taleplerini dile getirebilen ve bunlar için mücadele edebilen bir işçi sınıfının parçası olarak harekete geçirmelidir. Anlamlı reformlar ve sosyalizm, ancak işçi sınıfı ve ezilen toplulukların bağımsız bir kitle hareketi tarafından kazanılabilir ve uygulanabilir. Seçim yoluyla alınabilecek kestirme yollar yoktur. Bu değişiklikleri nesiller boyu güvence altına almak, işçi sınıfı olarak iktidarı ele geçirmeyi ve kapitalist egemenliğe son vermeyi gerektirir.

Mamadani, politikacı olarak geçirdiği tüm yaşamı boyunca, toprak sahipleri, bankacılar ve silah üreticileri tarafından kontrol edilen Demokrat Parti ile binlerce bağla birbirine bağlı kalmıştır. Açıklamaları ve eylemleri, böyle bir hareketi inşa etmekle ilgilenmediğini göstermektedir; aynı durum, onun seçilmesinden bu yana programını uygulamaya zorlamak için tek bir bağımsız kampanya bile başlatamayan DSA için de geçerlidir.

Mamdani kampanyasının popülaritesi, hiçbir zaman böyle bir hareketin doğrudan ve hesap verebilir bir ifadesi olmamıştır; aksine, önceki dalgaların birikmiş mücadelelerini ve gençlerin, ırksal ayrımcılığa maruz kalan toplulukların ve sendika üyelerinin radikalleşmesini kendi çıkarları için kullanma girişimi olmuştur. Mamdani'nin seçimi bu kesimleri geçici olarak harekete geçirmişse de, bunun amacı onları "geçiş ekiplerine" dahil etmeye çalışarak ve onlara "danışmanlık" ve hükümet görevleri vererek liderlerini daha iyi kontrol altına almaktı. Bunda yeni bir şey yok; zira bu, yavaş reformlar ve sınıf işbirliği yoluyla demokratik sosyalizmi hayata geçirmek için durmaksızın kampanya yürüten ve dönüştürmeyi amaçladıkları sisteme tamamen entegre olan Avrupa ve Latin Amerika'daki tüm sosyal demokrat güçlerin ve işçi partilerinin izlediği yol ve kaderidir.

Ancak işçiler, gençler ve müttefiklerimiz bir daha ve bir daha kandırılmayacaklar. Onlar, egemen sınıfı yatıştırma baskısından kurtuldu-

ğumuzda sahip olduğumuz gücün farkına varıyorlar. Mamdani'nin destekçileri, işçi sınıfının bağımsızlığına yönelik artan arzuyu destekleyecek mi, yoksa bunun önünde engel mi olacaklar, bir seçim yapmak zorundalar.

Çoğu sendika yönetimi, Demokrat Parti'ye ve onun kurumsal refah programına olan bağlılıklarında hiçbir tereddüt belirtisi göstermezken, terk edilmiş işçi sınıfının bazı kesimlerinde yapılan anketler, bir işçi partisinin kurulmasına yönelik kesin bir ilgi olduğunu ortaya koydu. Ortabatı'daki işçilerle yapılan bir ankette, sendika üyelerinin %58'inin bağımsız bir işçi siyasi örgütü fikrini desteklediği ortaya çıktı. Eski sendika üyelerinin %59'u da bu fikri destekledi. Sendika üyesi olmadığını belirten ancak işyerinde bir sendika kurulmasını isteyen işçilerin yüzde 80'i bir işçi partisini destekliyordu. Bir işçi partisi alternatifi olsaydı, Trump'a oy veren işçilerin büyük bir kısmının bu partiyi seçeceğini düşünmek mantıklıdır. İşyerlerinde ya da aday olarak mücadele eden yoldaşlarımızın deneyimleri, bir tür işçi partisinin ya da işçi sınıfıyla özdeşleşen bir partinin son derece memnuniyetle karşılanacağına dair anlayışımızı pekiştiriyor.

Mamdani kampanyası, işçi sınıfı adayı ve programı olan bir seçim kampanyasının ciddiye alınacağını açıkça ortaya koydu; ancak aynı zamanda DSA'nın Demokrat Parti'yi reform etmeyi önceliklendirme çabalarının, işçi sınıfının gücüne olan güveni artırmadığını da gösterdi. Aksine, seçilmiş temsilcileri "sosyalist" birini seçmenin önemli bir değişime yol açmadığını defalarca kanıtladıkça, kampanyaları tam tersi bir etki yaratıyor. Kısa vadede, aktivistleri sokaklardan uzaklaştırıp seçim çalışmalarına yönlendiriyorlar. Sistemin kısıtlamaları nedeniyle kampanya programlarını hayata geçiremedikçe -ve Demokrat Parti bürokrasisinde değişim aktörleri olarak gördükleri kişileri kendilerinden uzaklaştırmamak için, mütevazı reformları bile gerçekleştirmek üzere sınıfı sokaklarda harekete geçirmekten kaçındıkça- "sosyalistlerin" de diğerlerinden farksız olduğunu kanıtlıyor gibi görünüyorlar. Ve görünüşte gereksiz uzlaşmalarla eşlik eden bu demobilizasyon, moral bozukluğuna yol açar. Aşırı sağ ve faşist siyasetin yükselişte olduğu bir dönemde, bu stratejinin milyonlarca insanın gözünde sosyalist hareketi itibarsızlaştırma potansiyeli ciddi bir tehlike oluşturmaktadır. Faşist hareketler, tarihsel olarak tam da sosyalist liderliğe duyulan bu hayal kırıklığından ve bunun sonucunda işçilerin mücadele etmemesinden güç almıştır. Artan krizler karşısında kapitalist egemenliği yeniden meşrulaştırmaya yönelik bu tür girişimler, daha fazla işçiyi ve müttefiklerini, bir yandan sol sözler sarf

ederken diğer yandan gerçek eylem vaat eden aşırı sağcı ve faşist güçlerin kollarına itecektir.

1)https://portside.org/2026-01-01/full-transcript-zohran-mamdanis-inauguration-speech

https://www.politico.com/news/2025/10/24/after-a-lengthy-wait-jeffries-to-endorse-mamdani-00621799

2)https://www.npr.org/2025/11/06/nxs1-5598387/billionaires-who-spent-millions-to-block-him-now-face-working-with-nycs-new-mayor

3)Nicholas Fandos ve Emma G. Fitzsimmons, "Seçimler Yaklaşırken Zohran Mamdani ve Barack Obama Sohbet Ediyor,"The New York Times, 1 Kasım 2025.

4)Bill Ackman, "X'te (eski adıyla Twitter) Paylaşım", X, Şubat 2026.

5)https://www.nbcnewyork.com/news/local/trump-attacks-mamdani-nyc-mayor-race/6324202/. Anthony Zurcher, "Zohran Mamdani Kimdir ve New York Şehri İçin Planları Nelerdir?", BBC News, 8 Kasım 2025.

6)https://www.politico.com/newsletters/new-york-playbook/2025/07/24/mamdani-looks-to-the-mainstream-00473354

7)Brendan McQuade, Vatanı Huzura Kavuşturmak: İstihbarat Birleştirme ve Kitlesel Gözetim, Kaliforniya Üniversitesi Yayınları, 2019.

8)https://www.cityandstateny.com/politics/2026/01/mamdani-reiterates-campaign-promise-disband-nypd-strategic-response-group/411033/

9)https://www.nytimes.com/2026/04/09/nyregion/mamdani-nypd-tisch-police.html

10)https://nepyork.com/2026/01/30/family-of-bangladeshi-22-year-old-shot-by-nypd-denounces-mayor-mamdani-for-praising-officers/

11)https://www.nyc.gov/mayors-office/news/2026/01/mayor-zohran-mamdani-inaugural-address

12)https://documentedny.com/2026/04/08/home-care-workers-no-more-24-hunger-strike-sit-in-nyc/

13)https://dissentmagazine.org/article/can-dsa-go-the-distance/

UKRAYNA VE TROÇKİST YÖNTEM: SÜREKLİ DEVRİM AKIMI'NIN OY KULLANMAMA TUTUMUNA BİR ELEŞTİRİ

■ TARÁS SHEVCHUK RUSYA

SÜREKLİ DEVRİM AKIMI'NIN SAVAŞ VE DEVRİMCİ MARKSİZMİN GÖREVLERİ KONUSUNDAKİ TUTUMUNA İLİŞKİN ELEŞTİREL BİR DEĞERLENDİRME

DEVRİMCİ MARKSİZMİN SINAVI OLARAK UKRAYNA

Ukrayna'daki savaş, uluslararası sahnede sadece bir başka çatışma değildir. Bu savaş, devrimci ve Marksist olduğunu iddia eden her akım için bir turnusol testidir. Bu savaş, emperyalist dönemin en büyük zorluklarından birini özetlemektedir: ezilen halkların ulusal kurtuluş mücadelesi ve diğer demokratik talepleri, soykırımcı ve ekolojik yıkıma yol açan emperyalizmin yenilgiyle sonuçlandırılmasıyla nasıl birleştirilebilir? Mevcut savaşta doğru bir politika belirlemenin karmaşıklığı, ek bir zorluk daha ortaya koymaktadır: dünya düzeninin mevcut krizi, hızlı yeniden silahlanma ve çevre tahribatının hızlanması.

Proletaryanın çeşitli görevlerinin uluslararası bir devrimci programda nasıl ifade edildiğini analiz etmek için Marksizm, soyutlamalardan değil, farklı belirleyicilerin çelişkili şekillerde bir araya geldiği somut durumların somut analizinden yola çıkar. Ve işte bu alanda, eski Troçkist Fraksiyon'un (TF), şimdiki adıyla Sürekli Devrim Akımı'nın (CPR) tutumu, en derin sınırlarını ortaya koymaktadır. CPR, çeşitli metinlerinde Ukrayna'daki savaşın özünde "sömürücü sınıfların çıkarlarını savunan iki kampı karşı karşıya getiren gerici bir savaş" olduğunu savunur[1] ve "bu savaşta ilerici bir taraf yoktur"[2] sonucuna varır. Bu temelde, "Savaşa Hayır", "Ne Putin Ne de NATO"[3] ve "Ukrayna'ya Tek Bir Tank Bile Olmasın"[4] sloganlarını öne sürer. Sorun sadece sloganların kendisinde değil; ilki pasifisttir ve yalnızca Rusya'da (saldırgan emperyalizm) ilerici olabilir; ikincisi çekimserlik yanlısıdır ve üçüncüsü ise düpedüz gericidir. Altta yatan sorun, bu savaşın doğasının yanlış anlaşılmasıdır. Ve özellikle de Geçiş Programı yönteminin nasıl uygulanacağı: uluslararası bir program hazırlamak, çeşitli görevleri birleştirmeyi ve ifade etmeyi gerektirir.

ANALİZİN ARDINDAKİ SOMUT GERÇEKLER: RUSYA'NIN UKRAYNA HALKINA KARŞI EMPERYALİST SALDIRISI

Analiz, yadsınamaz gerçeklerden hareket etmelidir: Şubat 2022'de Rusya, Ukrayna'yı büyük çapta işgal etti. 2014'te Kırım'ı işgal edip ilhak etmiş, ardından da Donbas'ın bir kısmını ele geçirmişti. Bu, Ukrayna'nın bağımsız bir ulus olarak varlığını inkar etmeyi amaçlayan bir yağma savaşıdır. Bugün Putin, stratejik maden ve enerji kaynaklarına sahip bölgeler ile tarımsal üretim için en verimli topraklar da dahil olmak üzere Ukrayna topraklarının yaklaşık %20'sini kontrol

ediyor. Ancak bu gerçeği tam olarak anlamak için başka bir soruyu yanıtlamamız gerekiyor: Bugün Rusya ne tür bir devlettir?

Marksistler için hayati önem taşıyan bu soru —bir çatışmadaki devletlerin niteliği— karşısında CPR kesin bir yanıt sunmamaktadır. Bunun "Putin'in önderlik ettiği gerici bir askeri işgal" olduğunu kabul etse de[5], bu tanım hemen çatışmanın "büyük güçler arasındaki bir çatışma" olarak genel bir nitelendirilmesiyle sulandırılmaktadır. Ve tutumunu desteklemek amacıyla şöyle savunur: "Ukrayna tarafının, her ne kadar Rus saldırganlığına karşı savaşıyor olsa da, Lenin'in sömürgecilik karşıtı veya ulusal kurtuluş savaşlarından bahsederken bu terime yüklediği anlamdaki bir 'haklı savaş' yürütmediğini düşünüyoruz."[6]

Asıl belirleyici soru, Rusya'nın ne tür bir güç olduğu ve bu savaşta kiminle doğrudan karşı karşıya geldiğidir. CPR, Rus devletine ilişkin Marksist bir tanım sunmamakta ve onun emperyalist karakterini yüzeysel argümanlarla göz ardı etmektedir: "Rusya ile NATO güçlerini aynı 'emperyalizm' kategorisine dahil etmek yanıltıcıdır," diyerek, "ABD'nin askeri bütçesinin Rusya'nınkinden 10 kat daha büyük olduğunu ve NATO'nun toplam askeri harcamalarının aslında Rusya'nınkinden 15 ila 20 kat daha fazla olduğunu" ve "Rusya ekonomisinin Batı teknolojisine ve finansmanına bağımlı olduğunu ve ülkenin başlıca ihracatının esas olarak hammaddelerden oluştuğunu" öne sürmektedir. Bunların hepsi doğru ve kısmi gözlemlerdir, ancak bir devletin emperyalist olup olmadığını belirlemek için Marksist kriterleri uygulayan bir analiz oluşturmazlar.

Uluslararası İşçi Birliği (Dördüncü Enternasyonal) –IWL-FI–, Rus devletinin niteliğini tanımlamanın analiz için kilit bir başlangıç noktası olduğunu savunmaktadır. 2024 yılında, bu devleti, dünya düzeninin krizinde kendine bir yer arayan bölgesel ve bağımlı bir emperyalizm olarak tanımlamamızı güncelledik. Marxism Today'in bir önceki sayısında, 21. yüzyılın başında ortaya çıkan bu yeni emperyalist devletin, SSCB'deki kapitalist restorasyonun çelişkili sürecinin bir sonucu olduğunu açıklamıştık. 2000'lerin başında, Yeltsin'e bağlı kapitalistler, Putin'in eski KGB çevresinden gelen veya bu çevreyle bağlantılı oligarklar tarafından yerlerinden edildi. Petrol ve doğalgaz fiyatlarındaki artıştan yararlanarak Putin, özellikle eski Sovyet cumhuriyetlerinde Rus tekel sermayesinin yoğunlaşmasını ve genişlemesini yönlendirdi; özelleştirmeyi derinleştirdi

ve daha sonra Gazprom veya Lukoil gibi çokuluslu şirketlere dönüşen tekelleri pekiştirdi. Eski bürokrasinin bazı kesimleri, stratejik sektörlerin ele geçirilmesi ve sermaye ile devletin sıkı bir şekilde birleşmesi temelinde yeni egemen burjuvaziyi oluşturdu.

Bu temelde Putin rejimi, yayılmacı bir dış politika geliştirdi. Savaşın iki amacı vardır: rejimin iç krizini kontrol altına almak ve dünya düzeninin krizi ortasında yeni Rus emperyalist devletini uluslararası sahneye yansıtmak. Putin'in emperyalist dönüşü, 2000'lerin başında Çeçenistan'da ve tüm Kafkasya'da kitlelerin yenilgisi üzerine inşa edildi; bunu, rejimin Büyük Rus şovenizmiyle bastırmaya çalıştığı parçalanmış toplumsal hoşnutsuzluk izledi. Bu durum, enerji tekellerinin dinamikleriyle birleştiğinde, 2014'teki Kırım işgalini ve 2022'deki Donbas işgalini açıklıyor. Bu, "Büyük Rusya"yı yeniden kurmaya yönelik daha geniş bir stratejinin parçasıdır. Bu amaçla rejim, demokratik özgürlükleri ortadan kaldırmış, azınlıklara zulmetmiş ve Büyük Rus şovenizmini teşvik ederek, Rusya sınırları dışında 130 milyondan fazla insanı ve hem ülke içinde hem de dışında yüzden fazla etnik grup ve azınlığı kapsayan bir bölge üzerinde hakimiyet kurmaya çalışmıştır.

Ekonomik varlığı daha baskın olan diğer emperyalist güçlerin aksine, Rusya, ekonomik egemenlik biçimlerini —özellikle gaz ve petrol üzerindeki kontrolü yoluyla uyguladığı enerji şantajını— askeri araçlarla birleştirmek zorundadır. Nispi ekonomik zayıflığı göz önüne alındığında, Rus rejimi "uluslararası etkisinde askeri aygıtın belirleyici ağırlığına" güvenmektedir. [9]

Rusya'nın emperyalist bir devlet olduğu yönündeki bu tanıma dayanarak, savaşı somut bir şekilde analiz edebiliriz: Rusya hangi ülkelerle doğrudan karşı karşıya geliyor? İşte burada CPR'den bir başka önemli fark ortaya çıkıyor. Rus rejimi, 1990'larda NATO'nun genişlemesinin gerçekliğini gerekçe göstererek, Ukrayna'ya yönelik saldırganlığını, Avrupa ve ABD emperyalizmine karşı bir "savunma eylemi" olarak sunarak zayıf bir gerekçe oluşturmaya çalışıyor. Dolayısıyla, Rus askeri harekatının anlamı ve kapsamı konusunda iki farklı tanımlama söz konusudur: Putin'e göre bu, NATO'ya karşı önleyici bir savunma harekatıdır; Ukrayna halkına göre ise, bu, Ukrayna'nın ulusal egemenliğine yönelik bir saldırıdır ve bu saldırı, Rusya'nın Ukrayna üzerindeki emperyalist baskılarının uzun tarihinin bir parçasıdır (bu tarih, 1917 devriminden önce başlamış ve kapitalizmin yeniden kurulmasından sonra devam etmiştir).

CPR'yi de içeren solun bir kesimi, savaşın özünün NATO ile Rusya arasındaki "güçler çatışması" olduğunu savunuyor[10] ve bunun "Ukrayna topraklarının ötesine geçen bir çatışmaya dönüştüğünü" açıklıyor.[11] Bu yaklaşım, Rus propagandasını yansıtmakta ve tartışılmaz bir gerçeği inkar etmektedir: Ukrayna ne NATO üyesidir (dolayısıyla Rusya'nın saldırısı, Avrupa ve ABD güçlerine yönelik dolaylı bir saldırı olmamıştır ve değildir — Ukrayna'nın savunmasını üstlenmedeki isteksizlik ve ikiyüzlülüğe bakmak yeterlidir), ne de AB üyesidir.

Ukrayna'nın işgali ve işgal edilmesi, NATO'ya karşı bir savunma eylemi ya da sadece "güçler arası bir çatışma" değil; Ukrayna'yı boyun eğdirerek bölgesel hakimiyetini yeniden pekiştirmek isteyen Rusya'nın emperyalist bir saldırısıdır. Bu, Avrupa emperyalizmi ve ABD sermayesinin savaştan yararlanmak ve sömürüyü artırmak için müdahale etmediği anlamına gelmez; ne de Zelenski hükümetinin umutsuzca AB'nin ekonomik bloğuna ve askeri açıdan NATO'ya entegre olmaya çalışmadığı anlamına gelir. Ancak, Zelensky ve Ukrayna oligarşisinin bir kesiminin Batı emperyalizmiyle olan istekleri ve anlaşmaları, bu savaşın temel gerçeğini değiştirmez: Ukrayna, 2014'te Kırım'ın işgaliyle Rus emperyalizminin saldırısına maruz kalan yarı sömürge bir ulustur ve şu anda ulusal egemenliğini güvence altına al-

mak için dört yılı aşkın süredir yıkıcı bir savaşın içindedir.

"Vekalet savaşı" çerçevesi ciddi siyasi sonuçlar doğurur: Bugün Rusya ile Ukrayna arasında var olan —uzun bir geçmişi olan— somut ezilme ilişkisini silip süpürür ve ezilen bir özne olarak Ukrayna ulusunu, siyasi ve toplumsal bir özne olarak da işçi sınıfını ortadan kaldırır. Ukrayna, yalnızca bir savaş "sahnesi" haline gelir.

Devrimci bir partinin, kendisini silip süpüren bir savaştan doğrudan etkilenen bir ülkeye yönelik hiçbir politika izlememeye karar vermesi ve bunun "güçler arası bir çatışma" olduğunu, Ukrayna'da savunulacak hiçbir şeyin olmadığını ilan etmesi ironiktir. Bu, anti-emperyalist bir tutum değildir. Bu, utanç verici ya da itiraf edilmeyen bir tarafçılık biçimidir; çünkü öncelikle çatışmayı herhangi bir sınıf kriteri olmaksızın bloklara ayırır, ardından hiçbirini desteklemeyerek hepsinin aynı olduğu sonucuna varır ve bize sadece "savaşa hayır" politikası ve ne olacağını beklemek kalır.

SAVAŞIN DOĞASI VE ÇELİŞKİLERİN BÜTÜNLÜĞÜ ÜZERİNE

Marksistler için emperyalist çağdaki savaşlar ya gerici savaşlardır ya da ilerici savaşlardır. İlk durum, toprakları, pazarları ve kaynakları paylaşmak için emperyalist güçler arasında kurgulanmış çatışmalardan oluşur; bu durumda proletaryayı, emperyalist savaşı kendi burjuvazilerine karşı bir toplumsal savaşa dönüştürmeye çağırırız. İkinci durumda ise, her ne kadar özünde birçok savaş gerici emperyalist mantıktan kaynaklansa da, proletaryanın demokratik hakların savunulması ve ulusal kurtuluş gibi net bir tarafı olduğu için bu savaşları "haklı" ya da "ilerici" olarak nitelendiririz.

Her savaş, siyasetin başka araçlarla devamıdır. Savaşları analiz etme yöntemi, öncelikle "ilerici" askeri tarafın liderliklerinin sınıf doğasından değil, savaşan devletlerin doğasından (emperyalist mi yoksa yarı sömürgeci mi) ve daha spesifik olarak "[her bir] devlette egemen sınıfın politikasının karakteri" ile çatışmanın sınıf dinamiklerinden yola çıkar. [12]

Ukrayna'daki savaşı tanımlamak için Marksist yöntemi uygulamak istiyorsak, öncelikle çatışmaya doğrudan dahil olan ülkeleri (Ukrayna ve Rusya) ve ayrıca dolaylı olarak dahil olan ülkeleri (AB, ABD ve Çin) belirlemeliyiz. Ardından, savaş türünün özünü —bu durumda bir ulusal saldırı savaşı— ve bu ülkelerin her birinin doğasını tanımlamalı ve bunları devletler arasındaki ilişkilerin bütünlüğüne entegre etmeliyiz.

IWL tarafından 2025 yılında yayınlanan Uk-

rayna Kararı, bu savaşı "2014'teki Maidan devrimci sürecinin zaferine tepki olarak Rus birlikleri tarafından gerçekleştirilen karşıdevrimci işgale karşı bir ulusal kurtuluş savaşı" olarak tanımlamaktadır; bu savaş, bir yandan Rusya ile güçlü ekonomik bağları olan Çin ile diğer yandan NATO bloğuna dayanan ABD arasında yoğunlaşan emperyalistler arası rekabetin arka planında yer almaktadır. Dolayısıyla bu, çok sayıda dinamik ve çelişkiyle şekillenen bir savaştır ve ulusal kurtuluş mücadelesi, başından beri sürecin itici gücü olmuştur." [13]

Özetle, Ukrayna'daki savaşın bir birincil çatışması (Ukrayna'nın Putin'in emperyalist saldırganlığından kurtulma mücadelesi) ve bir ikincil çatışması (Ukrayna ve Doğu Avrupa üzerindeki ekonomik, siyasi ve askeri hakimiyet konusunda Rusya ile Washington önderliğindeki NATO bloğu arasındaki emperyalist rekabet) bulunmaktadır. Bu ikincil eksen baskın hale gelebilir ve savaşın niteliği ile izlenecek politikanın yeniden gözden geçirilmesini gerektirebilir. Bu bağlamda, bu savaşın karmaşık doğasını, İkinci Dünya Savaşı'na giden yıllarda yaşanan diğer iki ulusal kurtuluş çatışmasıyla karşılaştırdık: İkinci İtalyan-Etiyopya Savaşı (1935–36) ve İkinci Çin-Japon Savaşı (1937–45) ve bu çatışmalarda Marksizmin başlıca teorik ve programatik katkılarını vurguladık.[14]

IWL'nin programı, CPR'nin programından açıkça farklıdır: Genel bir "savaşa hayır" tutumu yerine, tüm bölümleri için tek bir ana talep etrafında şekillenen bir program öneriyoruz: "Rus işgaline son verilmesi" ve "Rus birliklerinin Ukrayna'dan çekilmesi" çağrısında bulunmak ve Putin'in saldırısını yenilgiye uğratmak için "Ukrayna direnişinin silahlandırılmasına destek" verilmesini savunmak.[15] Bu merkezi eksen etrafında, savaşta rol oynayan diğer dinamikleri ele alan iki ek eksen daha geliştirdik: birincisi, Zelensky'nin ihanetleriyle mücadele etmekten başlayarak bunu ulusal sınıf mücadelesiyle birleştiren ve ulusal savunma görevlerini sosyalist devrim görevleriyle birleştiren Ukrayna işçi sınıfı

için bir program; ikincisi ise, Ukrayna direnişine desteği kendi emperyalizmlerine karşı devrimci yenilgicilik görevleriyle birleştiren emperyalist ülkelerdeki işçi sınıfı için bir program. Dolayısıyla tüm devrimcilerin görevi, sadece Rusya'yı yenilgiye uğratmak için değil, aynı zamanda savaşın içinde faaliyet gösteren Batı emperyalizmlerinin gerici eğilimleriyle de yüzleşmek amacıyla Ukrayna'daki savaşa aktif olarak müdahale etmektir.

SAVAŞIN DEĞİŞEN DİNAMİKLERİ ÜZERİNE

CPR, bizim ve Ukrayna direnişinin gerekli tüm araçlarla silahlanma hakkını savunan diğer akımların tutumunun, "Ukrayna'daki mevcut çatışmaya NATO ve Batılı güçlerin emperyalist müdahalesinin aleyhine, ulusal kendi kaderini tayin meselesine sınırsız bir değer atfetme eğiliminde olduğunu" savunmaktadır.[16] Eğer durum böyle olsaydı, yani herhangi bir tarihsel bağlamda ulusal kurtuluş mücadelesini destekleme siyasi ilkesine a priori öncelik veriyor olsaydık, yoldaşların eleştirileri haklı olurdu. Ancak, 1930'larda Troçkizm tarafından geliştirilen ve bir savaştaki çelişkilerin bütünlüğünü, eğilimleri ve karşı eğilimleri ile bunların evrimini her zaman analiz eden anlayışımıza göre, soyut gerçekler ya da ebedi sloganlar yoktur. Her şey sınıf mücadelesinin evrimine bağlıdır.

Bugün ikincil olan çelişkinin —NATO ile Rusya arasındaki çatışma— baskın bir konuma gelip gelmeyeceğini belirleyecek olan, savaşın kendisinin gidişatı olacaktır. Şu an için çatışmanın merkezi özelliği, ulusal kurtuluş mücadelesi olmaya devam etmektedir. Kararımızda, savaşın niteliğindeki bu değişimin "Ukrayna'nın başka bir emperyalist bloktan (bu durumda ABD'den) silah, askeri istihbarat yardımı veya eğitim alması nedeniyle gerçekleşmediğini" savunuyoruz; ki bunlar elbette belirli şartlara bağlıdır.[17] Ancak bu, Ukrayna devleti ve askeri komutanlığı askeri cephede bağımsızlıklarını yitirip NATO birlikleri Rusya'ya karşı savaşa doğrudan müdahale etmeye başlarsa ya da Ukrayna NATO'ya entegre edilirse gerçekleşebilir."[18] Bu durumda, savaşın niteliği muhtemelen emperyalistler arası ve tamamen gerici bir nitelik kazanacak ve bu da programda bir değişiklik ve devrimci yenilgiciliği savunma yönünde bir kayma anlamına gelecektir.

CPR ve diğer sosyalist akımlar için, Ukrayna'nın NATO'dan silah talep etmesi ya da alması gerçeği, başlı başına savaşın emperyalistler arası bir nitelik kazandığının bir işaretidir; ya da savaşta niteliksel bir değişimi belirlemenin temel kriteridir. Eğer tek kriter bu olsaydı, oldukça acımasız ve absürt bir ilke ortaya çıkardı: yarı sömürge ülkelerin emperyalist saldırılara karşı kendilerini

savunma hakkı, yalnızca kendi üretebildikleri askeri araçlarla ya da müttefik yarı sömürge ülkeler tarafından kendilerine gönderilenlerle sınırlı olurdu. Böyle bir sınırlama getirilmesi, bu ülkelerin kurtuluş mücadelesini büyük ölçüde engelleyecektir; zira emperyalist güçlerin, kendi yarımkürelerini korudukları ve egemenliklerini dayattıkları en gelişmiş silahlar ve askeri teknolojiler üzerinde tekel sahibi olduklarını biliyoruz. Bu aynı zamanda, ezilen halkların ve ulusların bağımsızlıklarını kazanmak için rakip emperyalist güçlere yardım için başvurdukları tarihteki pek çok olayı görmezden gelmek anlamına da gelir; Louverture'in Fransa'ya karşı savaşmak için İspanyol ve İngiliz imparatorluklarından gelen silahları kullandığı Haiti'den, İspanyolları yenmek için İngiliz İmparatorluğu'ndan askeri ve mali destek alan Latin Amerika ülkelerine kadar. Aslında, Avrupa'daki sosyalist hareketin büyük bir kısmı, İspanya Devrimi (1936–1939) sırasında Fransa ve Büyük Britanya hükümetlerinin Cumhuriyetçi cepheyi terk ederek demokratik ideallerine ihanet ettiklerini düşünmüştü; Fransa veya İngiltere'den uçak ve silah gönderilmiş olsaydı, İspanya'da bunlara karşı çıkacak pek çok devrimci olduğunu düşünemeyiz.

Bu tartışma, 1941'de ABD'nin savaşa müdahil olduğu İkinci Çin-Japon Savaşı sırasında Cannon'un SWP'si ile Shachtman'ın İşçi Partisi arasında yaşanan tartışmayı akla getirir: belirleyici kriter, ABD'nin Çin'e askeri yardımda bulunup bulunmaması değil, bu yardımın ezilen tarafın siyasi ve askeri bağımsızlığını ortadan kaldırıp kaldırmadığıydı.[19] SWP, Çin'in mücadelede bağımsız bir işçi sınıfı tutumunu savunduğu ve hem Çin'de hem de başka yerlerde Roosevelt'in emperyalist savaş hedeflerine, savaş karşıtı kampanyaya ve emperyalist yeniden silahlanma bütçelerine karşı çıktığı sürece, Japonya ile savaş halindeki Çin kitlelerine aktif destek vermeye devam etti. ABD'nin maddi yardımı ve savaşa müdahalesine yönelik tutumunu değerlendirme kriteri, maddi yardımın niceliği ya da niteliği (mühimmat miktarı ya da ABD'nin savunma amaçlı mı yoksa saldırı amaçlı silahlar mı gönderdiği vb.) değildi; hatta sadece silah gönderilip subay ve özel teknisyenlerin gönderilip gönderilmediği de değildi; asıl kriter, sahadaki sınıf güçlerinin dengesi idi:

"Nihayetinde silahlı kuvvetlerin kontrolü ve dolayısıyla çatışmanın kontrolü kimin elinde?" [20]

Bu, bugün Ukrayna'da da bizim kriterimiz olmalıdır. İşte bu nedenle, emperyalist ülkelerdeki devrimciler, savaşın sınıf dinamiklerini değerlendirmek ve Ukrayna devletinin savaşa yönelik askeri müdahalesinin özerkliğini ne ölçüde yitirip çatışmada ABD'nin hedeflerine tamamen tabi hale geldiğini belirlemek amacıyla, sahadaki gelişmeleri olabildiğince yakından ve doğru bir şekilde takip etmek ve her zaman Ukrayna direniş hareketiyle doğrudan temas kurmaya çalışmak gibi muazzam bir sorumluluk taşımaktadırlar.

UKRAYNA PROLETARYASI İÇİN PROGRAM

Savaşın başlangıcından bu yana IWL, direnişe verdiği desteği Zelensky hükümetini kınamayla birleştirmiştir. Ancak programın gücü yalnızca bu kınamada yatmamaktadır. Gücü, askeri meseleyi sınıf meselesinden, ulusal savunmayı da proletaryanın siyasi bağımsızlığından ayırmaması gerçeğinde yatmaktadır. Aksine, bunları birbiriyle ilişkilendirmektedir.

Bu, somut bir gerçeklikten yola çıkmayı gerektirir: Ukrayna proletaryası, burjuva devletin önderliğinde, askeri işgal koşulları altında, Batı emperyalizminin baskısı altında mücadele etmekte ve aynı zamanda savaşın, kemer sıkma politikalarının ve borcun toplumsal sonuçlarını üstlenmektedir. Bu koşullar altında devrimci siyaset, tüm tarafları kınamakla yetinemez; somut bir şekilde müdahale etmelidir.

CPR, "savaşa rağmen Ukraynalı işçilerin çıkarlarının Zelensky'ninkilerle aynı olmadığını" savunur. Aksine, Zelensky, savaşa rağmen işçi haklarına karşı savaş açmayı hiçbir zaman unutmamıştır. Ukraynalı işçi sınıfı, Zelensky hükümeti konusunda hiçbir yanılsamaya kapılmamalı ve savaş koşullarında olabildiğince bağımsız bir şekilde örgütlenmelidir.

CPR, Ukraynalı işçilerin çıkarlarının Zelensky'ninkilerle örtüşmediği ve bağımsız bir şekilde örgütlenmeleri gerektiği konusunda bizimle hemfikirdir; ancak bu bağımsızlık, ancak öncelikle Ukrayna cephesinde, Putin'i yenmek için yürütülen savaş çabası çerçevesinde yer alması halinde mümkün ve ilerici olabilir. [21]

İşte bu nedenle, Ukrayna'daki savaşla ilgili

politikamız —Zelensky'ye boyun eğen reformist kesimlerin politikasından farklı olarak— ulusal savunma adına ve oligarkların ya da çokuluslu şirketlerin kârlarına hizmet etmemek kaydıyla, tüm ekonominin işçi denetimi altında devletin elinde merkezileştirilmesini savunmaktan ibarettir. Bu, savaş çabalarını oligarşik ayrıcalıkların sürdürülmesi ve uluslararası sermayeye boyun eğmeyle birleştirmeyi amaçlayan Ukrayna devletinin mevcut mantığından kopmayı gerektirir. Dolayısıyla, oligarşilerin ve Rus saldırgan rejimiyle bağlantılı sermayenin varlıklarına el konulmasını talep eden sloganlar atılması da gereklidir.

Ukrayna'da ulusal savunma, burjuva terimleriyle değil, ekonominin kilit sektörlerini işçi sınıfının eline teslim eden bir toplumsal dönüşüm programının parçası olarak kavranmaktadır. İşte bu nedenle şunu belirtiyoruz: "Ukrayna, ancak işçi sınıfı siyasi bağımsızlığını kazanır ve oligarşik ve emperyalist çıkarların emrindeki mevcut burjuva devlet aracılığıyla değil, kendi askeri programıyla savaşın liderliğini kendi eline alırsa ulusal kurtuluşuna ulaşabilir."[22]İşte bu nedenle Ukrayna'ya ilişkin Kararımız, o ülkedeki yoldaşlarımızın savunduğu politikayı özetlemektedir: ulusal ve toplumsal kurtuluş arasındaki kopmaz bağa ilişkin sürekli propaganda ve ajitasyon politikası; Kararımızda şunu vurguluyoruz: "Ukrayna işçi sınıfı, ülkenin egemenliği ve bütünlüğü için canını feda ederek cephede yer almaktadır. Arka cephede ise ekonomiyi ayakta tutmak için fedakarlıkta bulunmaktadır. Peki, bu ekonominin meyveleri ve ülke bir bütün olarak kime aittir? Mevcut Ukrayna devlet iktidarı kime hizmet ediyor? İşçiler, Ukrayna'nın bağımsızlığı için mücadele etmeye devam edecek! Ve bu, ancak işçilerin hükümetiyle mümkün olacaktır—Ukrayna'nın bölünmesi konusunda Putin ile müzakere eden, yabancı güçlerle ittifak halindeki oligarkların hükümetiyle değil!"[23]

CPR, "Oligarkların yönettiği, emperyalist sermaye tarafından sömürülen ve gerici bir askeri ittifak tarafından kontrol edilen bir ülkede nasıl kendi kaderini tayin edilebilir?" gibi sorular sorarken, gerçek kendi kaderini tayin mücadelesinin, proletaryayı sosyalist devrime doğru harekete geçirmenin yolu olduğunu anlamamaktadır. Gerçek kendi kaderini tayin, ancak kapitalistleri mülksüzleştiren bağımsız ve sosyalist bir Ukrayna'da sağlanacaktır."[24]Kapitalistlerin mülksüzleştiril-

mesi ihtiyacını gündeme getirmek için, burjuva devletin ve Ukraynalı oligarkların savaş çabalarını nasıl sabote ettiklerini açıklamak ve sayısız yolsuzluk skandalını sosyalist bilinci geliştirmek için bir başlangıç noktası olarak kullanmak gerekir. Bu, ancak ulusal kurtuluş mücadelesine aktif olarak katıldığımızda mümkündür.

Savaş deneyimi, toprak savunmalarında ifade bulan bir proletarya öz-örgütlenme sürecinin başlangıçta var olduğunu göstermektedir. Bu, direniş kapasitesini kat kat artırması bakımından ilerici bir gelişmeydi. Ancak bu yapılar, burjuva devlet aygıtı içinde giderek merkezileştirildi. Bağımsız bir sınıf liderliğinin yokluğu, bu dinamiğin şimdilik tam olarak gelişmesini engellemiştir.

Proletaryanın siyasi bağımsızlığı, soyut bir şekilde ayrı askeri yapıların kurulması çağrısında bulunarak değil, savaş deneyiminin bir sonucu olarak ve bu yapılar içindeki devrimci güçlerin bilinçli siyasi müdahalesi yoluyla, bu yapıların toplumsal oluşumu aracılığıyla inşa edilecektir. Bu nedenle odak noktası yalnızca örgütsel-askeri değil, her şeyden önce siyasi olmalıdır. Amaç, hem cephede hem de cephe gerisinde müdahale eden, askerlerin, ailelerinin ve işçilerin mücadelelerini koordine eden bağımsız bir proletarya örgütü geliştirmektir.

Suistimalleri, yetersizliği ve adaletsiz koşulları kınayan asker ailelerinin protestoları, bu tür bir müdahalenin gerçek bir temeli olduğunu göstermektedir. “Vatana hizmet etmek kölelik değildir!” veya “Yetersiz subayları cezalandırın!” gibi sloganlar, savaş çabası içindeki keskin çelişkileri yansıtmaktadır.

Başka bir deyişle: Proletarya, sırf bir akım her türlü emperyalizmi reddettiğini ilan ediyor ya da sosyalist devrim çağrısı yapıyor diye bağımsız bir güç olarak örgütlenmez. Proletarya, savaşın gidişatına müdahale etmesine imkân tanıyan —her bir anın özelliklerine göre uyarlanmış— bir siyasi strateji olduğunda örgütlenir; bu strateji, çelişkileri ve krizleri kullanarak sürecin liderliğine meydan okumayı ve kendi burjuvazisine karşı çıkmayı amaçlar.

SİLAHLAR VE NATO ÜZERİNE TARTIŞMA

Savaşın ilerici tarafıyla resmi olarak müttefik olduğunu iddia eden emperyalist ülkelerde —bu durumda AB ve ABD— programımızın temel bir parçası, “kendi burjuvazisine karşı devrimci yenilgiciliği, ilerici savaşlara destekle birleştirmek” ihtiyacından yola çıkmaktır; oysa Ukrayna’daki

işçilerin politikası bir tür savunmacılıktır.[25]

Bu, IWL'nin politikası olmuştur ve bu anlamda, Birleşik Sekreterya gibi diğer akımların politikasından farklılık göstermiştir. Bu nedenle, CPR'nin bizi "NATO'nun sol kanadı" olmakla suçlaması için hiçbir dayanağı yoktur; aksine, Ukrayna konusunda kendi politika eksikliğini örtbas etmeye çalışmaktadır. CPR, IWL-FI ve IWU'nun (Uluslararası İşçi Birliği) "somut politikasın , Zelensky'nin komutası altında ve başından sonuna kadar NATO yüksek komutanlığına bağlı olan Ukrayna Ordusu'na NATO ülkelerinin daha fazla silah, tank, hatta uçak ve ihtiyaç duyulan her şeyi sağlamasını sürekli talep etmek" olduğunu iddia etmektedir. [26]

Ancak bu suçlamanın hiçbir dayanağı yoktur; bu da onu alçakça bir iftira haline getirmektedir. Savaşın başından itibaren IWL, Ukrayna'nın kendini savunma hakkına verdiği desteği, emperyalist silahlanmayı ve NATO'yu kınama politikasıyla birleştirdi. Bu, ABD'deki Workers'Voice'un, İspanya'daki şubemizin ve sonraki Avrupa açıklamalarının izlediği çizgiydi: Ukrayna direnişiyle dayanışma, emperyalist yaptırımların reddi, artan askeri harcamalara karşı çıkma ve Ukrayna'nın Batı çıkarlarına boyun eğmesinin kınanması. WV, Biden ve Trump'ın askeri bütçelerine ve Rusya'ya yönelik yaptırımlarına karşı birçok makale yayınlayarak, bu liderlerin Ukrayna'daki savaşı yeniden silahlanmayı meşrulaştırmak için nasıl kullandıklarını açıkladı.[27] Dergi, ABD'deki sosyalistlerin "Ukraynalıların Rusya'ya karşı savaşmak için ihtiyaç duydukları tüm gıda, tıbbi malzeme ve silahları, ABD'den gelen teçhizat da dahil olmak üzere, almalarını desteklediklerini, çünkü bunların iyi bir amaçla kullanılacağına güvendiklerini" açıkladı; ancak aynı zamanda "NATO'yu zayıflatmak için mücadele etmeye, tam olarak feshedilmesini talep etmeye ve emperyalist hükümetlerimizin ikiyüzlülüğünü eleştirmeye devam edeceğiz" dedi.[28]

Başından beri politikamız, örgütümüz ve Ukrayna Dayanışma Ağı aracılığıyla, ABD içinden, hükümetten bağımsız, işçi önderliğinde Ukray-

na'ya yönelik alternatif bir dayanışma yardımı biçimini desteklemek ve örgütlemek olmuştur; bu yardım, özellikle Ukrayna direnişinin işçi sınıfı ve bağımsız kesimlerine yöneliktir.

İspanya'daki partimiz de farklı bir tutum sergilemedi. Mart 2022'de şu açıklamayı yaptı: "Ukrayna'ya 'askeri yardım'ı, silahlanmanın toplumsal gerekçesi olarak kullanmak, yalnızca bu hükümetin ve NATO'nun bir bütün olarak ikiyüzlülüğünü ve sinizmini ortaya koymaktadır. Ancak 'silahlanma yarışına karşı mücadele' adına Ukrayna'ya silah gönderilmesine ve Ukrayna'nın kendini savunma hakkına karşı çıkmak, bu yalan ve sinizmden çok da uzak değildir; üstelik Ukrayna'nın savunulmasında toplumsal mobilizasyonun zayıflamasına ve [...] Putin ile onun sefil işgalinin savunulmasına kararlı bir şekilde katkıda bulunur."[29]

2025 yılında, IWL-FI'nin Avrupa Sekreterliği "Avrupa Birliği'nin Yeniden Silahlanmasına Hayır!" başlıklı bir metin yayınladı; bu metinde de Ukrayna'ya daha fazla silah sağlanmasına yönelik herhangi bir "kalıcı talep"ten eser yoktur.[30] IWL-FI'nin emperyalist ülkelerdeki propagandasında yer alan şey, ikili bir kınama kampanyasıdır: bir yandan yaptırımların ve askeri yardımın ikiyüzlülüğüne, diğer yandan da yeniden silahlanmaya, artan askeri harcamalara ve NATO'nun güçlendirilmesine karşı.

Bu anlamda IWL-FI, anti-emperyalist yenilgici programın bu temel unsurunu bir kenara bırakan, ABD ve Avrupa'daki Ukrayna ile dayanışma içindeki diğer sosyalist akımlardan kendini ayırmıştır. Emperyalist ve yarı sömürge ülkelerdeki devrimcilerin görevlerini birbirinden ayırt edememeleri nedeniyle, ABD ve Avrupa'da Ukrayna'da savundukları aynı savunmacı programı uygulamaktadırlar. Bu da onları, yeniden silahlanmaya, NATO'nun genişlemesine ve emperyalist yaptırımlara karşı bir program ileri sürme görevinden vazgeçmeye itiyor. Dolayısıyla, NATO ve AB'yi eleştirseler de, sonuçta Ukrayna'ya yardım etme bahanesiyle gelecekteki emperyalist savaşlar için bir yeniden silahlanma stratejisini besleyen yaptırımları, savaş bütçelerini ve askeri ödenekleri desteklemiş oluyorlar.

Geçiş Programı (1938), emperyalist ülkelerde ilerici savaşları desteklemenin tek yolunun "kendi hükümetlerimiz aracılığıyla" —yani emperyalist hükümetlerin savaş çabalarına daha etkili bir

şekilde katılmasını talep etmek suretiyle— olmadığını açıklar; zira bu, yalnızca yarı sömürge ülkelerde uygun olan bir savunmacı çizgi olurdu.[31] Emperyalist ülkelerdeki politika, "proletaryanın, ilerici dava için ('İspanya'ya Uçaklar!'), kendi kontrolünde olan etkili ve doğrudan askeri destek için devrimci yöntemlerle mücadele etmesini" sağlamaktan ibarettir ve buna ek olarak, proletaryanın "doğrudan sınıf mücadelesinde bir 'istisna' bedeli ödeyerek bile olsa, gerçekten garantili doğrudan askeri desteği (silah, mühimmat, gıda, uzmanlar vb. sevkiyatı) teşvik etmesi ve kontrol etmesi" gerektiğini belirtir.[32]

Ukrayna proletaryasının mücadelesini meşrulaştırmak, işçileri bir taraf seçmeye teşvik etmek ve bağımsız maddi destek girişimlerini desteklemek için propaganda gereklidir. Bunları emperyalist hükümetle işbirliği yapmadan gerçekleştirmenin biçimleri ve taktikleri, emperyalist ülkelerdeki "proletaryanın içgörüsü ve devrimci içgüdüsü" tarafından belirlenecektir.[33]

CPR, sahte bir ikili karşıtlığa dayanmaktadır: ya NATO'yu reddedersiniz ya da Ukrayna'ya askeri destek sağlarsınız. Bu çerçeve, sınıf mücadelesini ve Ukrayna işçi sınıfının rolünü, ayrıca bu çatışmaya sürüklenen diğer proletaryaların rolünü de inkar etmektedir. IWL olarak biz tam tersini savunuyoruz: Ukrayna, "savunması için gerekli tüm maddi ve askeri yardımı talep etme ve kabul etme" hakkına sahiptir[34]; aynı zamanda, "Askeri harcamaların artırılmasına hayır" ve "NATO'yu feshedin!" gibi yenilgici sloganlar atıyor ve ABD ile AB tarafından yönlendirilen Ukrayna'ya yönelik "yağma ve yeni sömürgeci boyun eğdirme"-yi açıklıyor ve kınıyoruz.[35]

Sınıf mücadelesinin, işçi sınıfı için bağımsız bir ekonomik ve askeri politika formülasyonuyla birleştirilmesi, ilk olarak 2024 yazında yayınlanan ve Ukrayna direnişinin bir kesimi ile Rusya'daki yenilgici sosyalist hareket tarafından desteklenen "Emperyalist Barış Değil, Halkın Barışı İçin" başlıklı bildiride dile getirildi. Bildiride şunlar belirtiliyor:

"Ukrayna'ya etkili askeri destek sağlamak için yeni bir silahlanma dalgası gerekmez. NATO'nun yeniden silahlanma programlarına ve üçüncü ülkelere silah ihracatına karşı çıkıyoruz. Bunun yerine, Avrupa ve Kuzey Amerika ülkeleri, Ukrayna'nın kendini etkili bir şekilde savunmasına yardımcı olacak silahları mevcut devasa

cephaneliklerinden sağlamalıdır. Bu bağlamda, silah endüstrisinin sermayenin kâr odaklı çıkarlarına hizmet etmemesini talep ediyoruz; aksine, silah endüstrisinin toplumsal mülkiyetine geçmesi için çalışmak istiyoruz. Bu endüstri, Ukrayna'nın acil çıkarlarına hizmet etmelidir."[36]

CPR'nin askeri politikada bir çelişki olarak tanımladığı şey —Ukrayna'nın silah talep etme ve kullanma hakkı ile NATO'ya ve yeniden silahlanmaya karşı çıkma arasındaki çelişki— blok mantığından koparak ve Ukrayna işçi sınıfı ile müttefikleri için bağımsız bir yolu güçlendirmek amacıyla savaşın dinamiklerini çözmeye çalışarak çözülür. İşte bu nedenle, direnişe yönelik askeri destek programımız başından beri Zelensky'nin işçi düşmanı politikalarına karşı mücadele, borcun reddi ve yaptırımlara ve NATO'nun yeniden silahlanmasına karşı muhalefetle birleştirilmiştir.

MÜDAHALE ETMEK YA DA VAZGEÇMEK: DEVRİMCİ GÖREV

Savaşın başlangıcından itibaren IWL, Marksist analiz yöntemini geri kazanmak ve analizde genellemelerden ve yüzeyselliklerden kaçınmak için 1930'ların Troçkist yöntemine geri döndü. Hem İkinci İtalyan-Etiyopya Savaşı'nda (1935–36) hem de İkinci Çin-Japon Savaşı'nda (1937–45), Troçkist hareket bu yöntemi uygulayarak, İngiliz emperyalizminin Etiyopya'ya ve ABD emperyalizminin Çin'e yönelik "manevralarına" ve entrikalarına, yarı sömürge ülkelerin liderliklerinin burjuva ve gerici karakterine rağmen, saldırgan emperyalizme karşı duran ilerici bir karakterde bir askeri kanadın var olduğunu tespit etmişti. Bu temelde, emperyalist egemenlik sistemini zayıflatmak ve daha derin devrimci süreçlerin önünü açmak için bir araç olarak ulusal kurtuluşun demokratik sloganları etrafında örgütlenerek aktif müdahale gerekliliğini savundu.

Stratejik hipotez açıktı: Etiyopya veya Çin halkının emperyalist saldırganlığa karşı kazanacağı zafer, dalga etkisi yaratarak kendi bölgelerinde yeni kitlesel mücadele dalgalarını ve devrimci süreçleri tetikleyecekti. Ancak her iki durumda da anti-emperyalist mücadelenin önderliği proletaryanın ya da sosyalist güçlerin elinde değildi; aksine burjuva ve gerici liderlerin elindeydi ve üstelik bu liderler, rakip emperyalist güçlerden destek almaya kadar vardılar. Devrimci politika-

yı geçersiz kılmaktan uzak olan bu çelişki, tam da işçi sınıfının bağımsız müdahalesinin üzerine inşa edilmesi gereken temeldi.

Aynı sorun bugün Ukrayna'da da ortaya çıkmaktadır. Rus işgaline karşı direniş, Batılı emperyalist güçlerle yakın işbirliği içinde olan burjuva bir hükümet tarafından yönetilmektedir. Ancak, Çin'de veya Etiyopya'da olduğu gibi, bu çelişkiler çatışmanın emperyalist saldırganlığa karşı bir mücadele olduğu niteliğini değiştirmez. Devrimcilerin görevi, bu çelişkiler adına tarafsız kalmak değil, hem CPR'nin hem de bizim o kadar arzuladığımız "bağımsız, işçi sınıfı ve sosyalist Ukrayna"nın zaferini garanti edebilecek kesimleri desteklemek için bu çelişkilerin içine müdahale etmektir.

Enternasyonalizm ve sosyalizm sadece beyanat niteliğinde görevler değildir: somut siyasi müdahaleler gerektirirler. Devrimcilerin görevi, işçilere ve ezilen halklara, mücadelenin gerçekleştiği somut koşullar altında kurtuluşları için etkili bir şekilde mücadele etmelerine yardımcı olmaktır. Ve bugün, Ukrayna'da bu somut koşullar kesin bir kombinasyon gerektiriyor: Rus işgaline karşı direnişi desteklemek, NATO ve AB'ye boyun eğmeye karşı mücadele etmek ve proletarya için bağımsız bir politika örgütlemek.

Gerçek bir savaşa müdahaleye izin vermeyen, proletaryayı bu savaşın içinde örgütleyen ve demokratik görevleri bir sınıf programıyla birleştiren bir politika, daha fazla radikalizm ifade etmez: bu, güçsüzlüğü ifade eder. Savaştan çekilmek ya da savaşta bir politika izlememek, tarafsız kalmak değildir: bu, karar vermeyi başkalarına bırakmaktır.

1)https://www.izquierdadiario.es/Ucrania-a-un-ano-del-inicio-de-una-guerra-reaccionaria

2)https://www.izquierdadiario.es/La-Guerra-en-Ucrania-por-una-posicion-independiente-y-socialista

3)https://www.laizquierdadiario.com/Ni-Putin-Ni-Otan-movilizaciones-en-el-Estado-espanol-a-un-ano-de-la-guerra-de-Ucrania

4)https://www.izquierdadiario.es/El-gobierno-cumple-con-su-compromiso-guerrerista-y-enviara-tanques-a-Ucrania

5)https://www.laizquierdadiario.com/Ni-Putin-Ni-Otan-movilizaciones-en-el-Estado-espanol-a-un-ano-de-la-guerra-de-Ucrania

6)https://www.izquierdadiario.es/Ucrania-a-un-ano-del-inicio-de-una-guerra-reaccionaria
7)https://www.laizquierdadiario.com/Los-socialistas-ante-el-envio-de-armas-de-la-OTAN-a-Ucrania
8)https://iwl-fi.org/es/el-regimen-de-putin-y-la-consolidacion-de-un-nuevo-estado-imperialista-en-rusia
9)https://iwl-fi.org/es/el-regimen-de-putin-y-la-consolidacion-de-un-nuevo-estado-imperialista-en-rusia
10)https://www.laizquierdadiario.com/Ni-Putin-Ni-Otan-movilizaciones-en-el-Estado-espanol-a-un-ano-de-la-guerra-de-Ucrania
11)https://www.izquierdadiario.es/La-Guerra-en-Ucrania-por-una-posicion-independiente-y-socialista
12)https://www.marxists.org/history/etol/newspape/ni/vol03/no01/wollenberg.htm Kendi çevirimiz.
13)https://iwl-fi.org/es/programa/2025/?resolution=4
14)https://ceip.org.ar/La-guerra-y-la-Cuarta-Internacional,136 ; Missé, "Ukraine and the New Phase of Imperialism", Critique: Journal of Socialist Theory, cilt 51, sayı 3, 2023; https://spectrejournal.com/from-ukraine-to-palestine/
15)https://iwl-fi.org/es/programa/2025/?resolution=4
16)https://www.laizquierdadiario.com/Ucrania-campismo-o-politica-revolucionaria-independiente
17)https://iwl-fi.org/es/programa/2025/?resolution=4
https://iwl-fi.org/es/programa/2025/?resolution=4
18)https://iwl-fi.org/es/sobre-las-consignas-no-a-la-guerra-y-ni-un-tanque-para-ucrania/
Morrison, "Çin Mücadelesini Destekliyoruz" (2) The Militant, 25 Temmuz 1942. Çeviri bize aittir.
19)https://www.izquierdadiario.es/Ucrania-a-un-ano-del-inicio-de-una-guerra-reaccionaria
20)https://iwl-fi.org/es/programa/2025/?resolution=4
21)https://iwl-fi.org/es/programa/2025/?resolution=4/
23)https://www.laizquierdadiario.com/Los-socialistas-ante-el-envio-de-armas-de-la-OTAN-a-Ucrania
24)https://www.marxists.org/espanol/klement/1937/1937a.htm
25)https://www.izquierdadiario.es/La-Guerra-en-Ucrania-por-una-posicion-independiente-y-socialista
26)https://workersvoiceus.org/2022/03/30/bidens-imperialist-aid-to-ukraine-and-the-tasks-of-socialists-in-the-u-s/
27)https://workersvoiceus.org/2022/03/30/bidens-imperialist-aid-to-ukraine-and-the-tasks-of-socialists-in-the-u-s/
28)https://www.corrienteroja.net/mandar-chatarra-a-ucrania-para-justificar-el-rearme/
29)https://litci.org/es/no-al-rearme-de-la-union-europea-no-al-acuerdo-trump-putin-para-desmantelar-y-saquear-ucrania-todo-el-apoyo-a-la-resistencia-ucraniana/
30)https://www.marxists.org/espanol/trotsky/1938/prog-trans.htm
31)https://www.marxists.org/espanol/klement/1937/1937a.htm
32)https://www.marxists.org/espanol/klement/1937/1937a.htm
33)https://litci.org/es/no-al-rearme-de-la-union-europea-no-al-acuerdo-trump-putin-para-desmantelar-y-saquear-ucrania-todo-el-apoyo-a-la-resistencia-ucraniana/
34)https://truthout.org/articles/real-peace-in-ukraine-means-ending-russian-invasion-and-us-eu-neocolonial-debt/
35)https://links.org.au/ukraine-peoples-peace-not-imperial-peace/

ÇOK KUTUPLU BİR DÜNYA VE ÇOK TARAFLI İLİŞKİLER

Yeni dünya düzeni üzerine Çin ve Rusya'nın söylemleri ve "ilerici" hükümetler ile hareketlerin uluslararası ilişkilerini meşrulaştırmak için bu söylemleri kullanması.

■ JERONİMO CASTRO-PORTEKİZ

Birden fazla ulus devletin arasındaki ilişkiler, temsilcileri tarafından nadiren gerçek içeriğine uygun bir şekilde tanımlanır. Diplomasi ve diplomasi dili, süslü sözler, örtmece ifadeler ve hatta açıkça yalanlar yoluyla, egemen sınıfları harekete geçiren gerçek çıkarları gizlemek için var olur.

Temel amacı dünyadaki tüm ulusları yağmalamak olan ülkeler söz konusu olduğunda, kendi niyetlerini gizleme sanatı bir zorunluluktur. Emperyalistler, ortaya çıktıkları günden beri kendilerini medeniyetin savunucuları, sözde geri kalmış halkların eğitmenleri, onları sömüren diğer emperyalizmlerle mücadele edenler ya da daha yakın zamanda özgürlük, demokrasi vb. savunucuları olarak sunmuşlardır. Son derece güçlü ancak birçok açıdan çökmüş bir emperyalizmi yöneten Trump gibi bir alaycı dışında, "bu savaş,

(...)bu işgal petrol için" gibi sözleri rahatlıkla söyleyebilen kimse yoktur.

Çin ve Rusya henüz bu şekilde hareket edemez; eylemlerini, sadece bunları meşrulaştırmakla kalmayıp, aynı zamanda hakim oldukları ülkelerdeki müttefikleriyle ilişki kurmak ve kurulmakta olan sömürücü ilişkileri gizlemek için de hizmet eden bir retorikle örtbas etmeleri gerekir.

Oluşturdukları söylem —çok kutuplu bir dünyayı, yani birçok güçlü ülkenin ve birçok güç kutbunun bulunduğu, ilişkilerin çok taraflı olduğu ve tüm ulusların herkese fayda sağlayacak şekilde birbirleriyle özgürce etkileşime girebildiği bir dünyayı savunan söylem— tam da budur: bir söylem.

Aşağıda daha ayrıntılı olarak ele alacağımız gibi, Çin ve Rusya'dan kaynaklanan bu söylem, yarı sömürgeci dünyada onlarla ittifak kuran hükümetler tarafından aktarılmakta ve kendilerini solcu olarak tanımlayan örgütler tarafından yeniden üretilmektedir. Gerçekte ise bu söylem, emperyalistler arası mücadeleyi, zayıf uluslar üzerinde hakimiyet kurma çabasını, kendi ülkelerini emperyal güçlere teslim etmenin gerekçesini ve işçi sınıfının ve ezilen kesimlerin çıkarlarının, sözde emperyalist egemenliğe karşı mücadele ettiği iddia edilen hükümetlere tabi kılınmasını gizlemektedir. Çok kutuplu bir dünyada çok taraflı ilişkiler kisvesi altında, çeşitli aktörler duruma kendi çıkarlarına uygun bir anlam yüklemeye çalışmaktadır.

DÜNYA DÜZENİNİN KRİZİ VE YENİ EMPERYALİST ÜLKELERİN YÜKSELİŞİ

İkinci Dünya Savaşı'nın sona ermesinden bu yana, Yalta ve Potsdam anlaşmalarıyla dünya, başta BM ve onun her şeye gücü yeten Güvenlik Konseyi (Çin Cumhuriyeti, Sovyetler Birliği, Fransa, Birleşik Krallık ve ABD'den oluşan) olmak üzere —ancak bunlarla sınırlı olmamak üzere— bir dizi uluslararası kurum tarafından yönetilmiştir; aslında her şey ya da neredeyse her şey bu kurumlarda kararlaştırılırdı.

O dönemde kurulan düzen, belirli ortak çıkarları ve küresel ölçekte belirli bir güç dengesinin kabulünü varsayıyordu. Her şeyden önce, tüm emperyalist güçler (II. Dünya Savaşı'nın hem kaybeden hem de kazanan tarafı) ile Stalin'in Sovyetler Birliği arasında, farklı nedenlerle de olsa, en azından Avrupa'da dünya devrimini durdurmanın gerekli olduğu konusunda bir mu-

tabakat vardı. Dünyanın diğer bölgeleri (örneğin Asya ve Afrika) çekişmeli bölgeler olarak kalmaya devam etse de, Batı Avrupa emperyalist burjuvazilerinin tanınan egemenlik alanı haline geldi.

Yunanistan ve Yugoslavya devrimleri bu anlaşmanın kanıtıdır: Yunanistan'da Sovyetler Birliği gerillaları kaderlerine terk etti ve İngiliz ordusunun onları katletmesine izin verdi; Yugoslavya'da ise Tito, Moskova'nın emirlerine ve çıkarlarına aykırı davrandı ve bundan böyle Stalinist kamp içinde bir muhalif olarak damgalanacaktı.

Şunu belirtmek gerekir ki, genel olarak Avrupa emperyalizmi —yukarıda da bahsettiğimiz gibi, hem kaybedenleri hem de kazananları— bu düzenlemeye Amerikan emperyalizminin tabi bir ortağı olarak girdi; ancak bu dünya düzeninde rolü ve yeri garanti altına alınmış bir ortak olarak. Marshall Planı bunu mükemmel bir şekilde ifade etti; zira bu kapitalist devletlerin yeniden inşasına yardım ederek, onların önceki durumlarına benzer bir konuma dönmelerine imkân verirken, aynı zamanda onları Amerikan çıkarlarına tabi kıldı. Benzer şekilde, Avrupa Birliği (AB) projesi de kıtadaki ülkeleri egemen emperyalist güçlere (Fransa ve Almanya) tabi kılmayı amaçlamaktadır. Öte yandan, Sovyetler Birliği'nin varlığı, kapitalist egemenliğin krizi —merkez ülkelerdeki bile— ve dünya devriminin ilerleyişi göz önüne alındığında, zafer kazanmış ve hegemonik Amerikan emperyalizminin, Avrupalı ortaklarını yeniden şekillenen dünya düzenine dahil etmekten başka bir alternatifi yoktu.

İkinci düzeyde uzlaşma ise, Sovyetler Birliği'ne ve onun temsil ettiği risklere (ve fırsatlara) karşı, emperyalist ülkelerin bir bütün olarak sergilediği tutumdu. Rus ve Çinli Stalinist bürokrasilerin dünya devrimine stratejik bir ilgisi olmaması, emperyalizmin insanlığın üçte birini kapsayan işçi devletlerinin varlığını mücadele etmeden kabul edeceği anlamına gelmiyordu; zira bu devletler, dünya çapında gelişen tüm devrimler için bir çekim merkezi işlevi görüyordu ve kapitalizmin bu pazarları, işgücünü ve doğal kaynaklarını sömürerek elde edeceği tüm faydaları tam olarak elde etmesini engelliyordu. Aksine, işçi devletlerinde kapitalist restorasyon ve bu devletlerin sermayenin çıkarlarına tabi kılınması, bu dünya düzeninin ayrılmaz bir parçasıydı.

Bu düzenin üçüncü ve belki de en önemli boyutu, Amerika Birleşik Devletleri'nin emperyalizmin tartışmasız lideri olmasıydı. ABD'nin girişimleriyle kurulan örgütler, tüm ülkeler üzerindeki hakimiyetini meşrulaştırmayı ve iktidarın yalnızca bir kısmını daha küçük ortaklarıyla paylaşmayı amaçlıyordu. Amerikan hakimiyeti, (eski Sovyetler Birliği hariç) diğer tüm ülkelerinkinden kıyaslanamayacak derecede üstün olan askeri gücüne ve ekonomik ve endüstriyel üstünlüğüne dayanan bir düzene dayanıyordu.

Kapitalist restorasyon ve Stalinist diktatörlüğün çöküşü, bu anlaşmaların temellerinden birini ortadan kaldırdı. İşçi devletlerinin son bulma-

sı, Batılı güçler ile Varşova Paktı arasında bir savaş çıkma tehlikesini (gerçek ya da hayali) azalttı ve bu toprakları sömürülecek yeni pazarlar olarak açtı. Yalta ve Potsdam anlaşmalarının yerini alan küreselleşme projesi, önceki anlaşmayla aynı küresel kurumlara dayanmaya devam etmektedir. Bu, kopuş ve sürekliliğin bir arada bulunduğu bir süreçtir. Başka bir deyişle, Yalta ve Potsdam anlaşmalarıyla oluşturulan kurumlar geçerliliğini korudu ve emperyalizmleri disipline etmeye ve tüm dünya üzerindeki kontrol eylemlerine bir ölçüde meşruiyet kazandırmaya hizmet etti.

Yalta düzeninden, ABD emperyalizminin hakim olduğu, daha tek kutuplu bir düzene barışçıl bir geçişe doğru ilerlediğimiz sanılıyordu; İkinci Körfez Savaşı'nda görüldüğü gibi, ABD emperyalizmi, kendi yarattığı uluslararası kurumları hiçe sayarak Saddam Hüseyin'i devirmek için harekete geçmişti. Ancak, birkaç yıllık bir ara dönemin ardından olanlar bu değildi, ya da en azından bu durum kalıcı olmadı. Görünürde hiçbir rakip yokmuş gibi görünürken, dünya sahnesinde yeni emperyalist güçler ortaya çıktı. Çin ve Rusya, önceki dönemden miras aldıkları bir dizi özel koşul ve özellikten yararlanarak küresel arenaya girdi ve kendi "yaşam alanları" için rekabet etmeye başladı. Bu rekabetin bir yönü de tam olarak çok taraflı ilişkilerin olduğu çok kutuplu bir dünyanın savunulmasıdır.

ÇOK KUTUPLU DÜNYA VE ÇİN İLE RUSYA'NIN EMPERYALİST İDEOLOJİSİ

Rusya ve her şeyden önce Çin, üretim araçlarının mülkiyetini ve işçi sınıflarından sömürülen artı değeri eski bürokrasiye devretmek amacıyla kapitalist restorasyon gerçekleştirdi. Restorasyonun ardındaki plan, eski bürokratları yeni sahipler haline getirmekti. Dünya emperyalizmi bir bütün olarak, bu restorasyonu eski işçi devletlerini koloni veya yarı koloni olarak bünyesine katma, pazarlarını işgal etme ve işçi sınıfını sömürme fırsatı olarak gördü.

Rusya'nın Sovyet sonrası geçiş dönemindeki kaos —ki bu, on yıllık bir siyasi kargaşaya yol açtı— ve Çin'in, orada fabrikalar kuran ve ÇKP diktatörlüğü tarafından disipline edilmiş ucuz

işgücünden muazzam kârlar elde eden büyük küresel şirketlere tabi olan "dünyanın fabrikası"na dönüşümü, bu öngörüyü doğruluyor gibi görünüyordu. Eski işçi devletleri, emperyalizmin yarı kolonilerine dönüşüyordu. Ancak her iki ülke de, farklı yollarla, emperyalist güçlerin planlarından farklı bir şekilde küresel iş bölümünde kendilerine bir yer ediniyordu.

Rusya, bir zamanlar eski Sovyetler Birliği ve eski Çarlık İmparatorluğu'nun bir parçası olan ülkelere saldırarak, bunları kontrol altına alarak ya da tehdit ederek etki alanını yeniden inşa etti; böylece 1992'den 1997'ye kadar Tacikistan İç Savaşı'na müdahale etti, 1994'ten 1996'ya kadar Birinci Çeçen Savaşı'nı yürüttü, 1999'da Dağıstan'la bir savaş yürüttü; 1999'dan 2009'a kadar İkinci Çeçen Savaşı'nı sürdürdü; 2008'de Rus-Gürcistan Savaşı'nı gerçekleştirdi; 2015'te Suriye'ye askeri müdahale yaptı; 2014'te Kırım'ı ilhak etti ve Donbas'ta savaşa girdi; 2022'den beri ise Ukrayna'yı işgal ediyor.

Rusya, eski Sovyetler Birliği'nden miras aldığı —Avrupa emperyalizminin birleşik güçlerinden bile üstün bir askeri süper güç olma— mirasını temel alarak bölgesel bir emperyalist güç haline gelmiş ve bugün Avrupa sahnesinde ve küresel hegemonyayı belirleyecek Çin-ABD rekabetinde merkezi bir aktör konumundadır.

Çin, çeşitli şirketlerle imzaladığı anlaşmalar yoluyla "dünyanın fabrikası" haline gelmiş olmanın avantajını kullanarak —bu anlaşmalarla hem yasal hem de yasadışı yollarla en son teknolojiyi eline geçirmiştir— bu fabrikaların ürettiği artı değerden pay almakta ve uzun vadeli planlı yatırımları mümkün kılmak için bunları devletin elinde merkezileştirmekte; ayrıca, bir diktatörlük tarafından sıkı bir disiplin altına alınmış devasa bir işçi sınıfına ve milyarlarca kişiden oluşan bir iç pazara dayanarak, 30 yıl boyunca, Amerikan hegemonyasını tehdit eden bir emperyalist güç olarak ortaya çıkmıştır.

Ancak, ekonomik ve askeri rekabetin ötesinde, dünyada siyasi bir rekabet de vardır. Yükselişini meşrulaştırmak, sadece hükümetler arasında değil, dünyanın en çeşitli köşelerindeki halklar arasında da müttefikler kazanmak gerekmektedir. Putin ve Xi Jinping, Çin ve Rusya'nın egemen emperyalist güçler olmadığı, egemen blokların parçası olmadığı ve bu emperyalist güçlerle gerçekten de sürtüşme içinde oldukları gibi gerçeklerden yola çıkarak, çok kutuplu bir dünyayı ve çok taraflı ilişkileri savunmayı, konuşmalarının

ve dünya çapında yaydıkları ideolojinin vazgeçilmez bir parçası haline getirmişlerdir.

Xi Jinping, 2018 yılının başlarında Portekiz'e yaptığı iki günlük resmi ziyaret sırasında Portekiz cumhurbaşkanı ile bir araya geldiğinde şunları belirtmişti:

"İki taraf, Çin ile Avrupa arasındaki kapsamlı stratejik ortaklığı geliştirmeye ve derinleştirmeye, Birleşmiş Milletler (BM) gibi uluslararası kuruluşlar bünyesindeki işbirliğine verilen desteği güçlendirmeye, çok taraflılığı ve serbest ticareti ortaklaşa korumaya ve küresel barış, kalkınma, istikrar ve refahı teşvik etmeye gayret edeceklerdir."

2023 yılında BRICS zirvesinde Xi Jinping şöyle demiştir: "BRICS ülkeleri, [...], gerçek çok taraflılığı uygulamalı, BM merkezli uluslararası sistemi savunmalı, DTÖ merkezli çok taraflı ticaret sistemini desteklemeli ve güçlendirmeli, ayrıca dışlayıcı gruplar veya bloklar oluşturma girişimlerini reddetmelidir."

2024 yılında Pekin'de Belçika Başbakanı Alexander De Croo'yu kabul eden Xi, (tesadüfen de olsa doğru bir şekilde) diğer yönü, yani çok kutuplu yönü hakkında konuştu: "Kaos ve kargaşanın hakim olduğu uluslararası bir durum karşısında, Çin ve Avrupa'nın daha fazla köprü kurması gerekiyor. Devlet televizyonu CCTV'ye göre Xi, "Her iki taraf da adil ve düzenli bir çok kutuplu dünya düzenini ve kapsayıcı ekonomik küreselleşmeyi teşvik etmek için daha yakın işbirliği yapmalı ve dünya barışını, istikrarını ve refahını ortaklaşa desteklemelidir" dedi.

Ve bir kez daha, Güney Kore'de düzenlenen APEC (Asya-Pasifik Ekonomik İşbirliği) zirvesindeki konuşmasında: "Çin Devlet Başkanı Xi Jinping, Cuma günü (31 Ekim 2025) Asya-Pasifik bölgesindeki ülkelerin ekonomik kararlarını çok taraflılığa dayalı olarak almaları ve bölgede istikrarsızlığa yol açan, kendisinin 'çalkantılı zamanlar' olarak nitelendirdiği döneme karşı birleşmeleri gerektiğini savundu."

Aynı toplantıda Çinli lider şunları vurguladı: "Xi, günümüz dünyasının işbirliği ile hegemonyanın kesiştiği 'yeni bir dönüm noktasında' olduğunu söyledi. Bu bağlamda Çin Devlet Başkanı, tüm ekonomileri dayanışmayı güçlendirmeye, korumacılığı reddetmeye, tek taraflıcılığa direnmeye ve bölgede ve dünyanın geri kalanında barış ve kalkınmayı daha da ilerletmek amacıyla bir

Asya-Pasifik topluluğu inşa etmek için birlikte çalışmaya çağırdı."

Bu yılın Ocak ayında Xi Jinping, Başkan Lula'yı (PT) aradı ve "Brezilya ile Çin'in Birleşmiş Milletler'in merkezi rolünü güçlendirmek ve daha adil bir uluslararası düzeni teşvik etmek için birlikte çalışması" gerektiğini savundu.

Yine Ocak ayında, ABD'nin 66 çok taraflı kuruluştan çekildiğini açıkladığı bu ayda, Çin; Kanada, Finlandiya ve Birleşik Krallık'tan liderleri ağırladı. "Çin Devlet Başkanı Xi Jinping, İngiliz Başbakanı Keir Starmer'a uluslararası düzenin 'büyük baskı altında' olduğunu söyledi ve 'çok kutuplu bir dünya düzeni'nin inşasını savundu."

Putin, uluslararası ilişkilerde çok kutupluluk ve çok taraflılık kavramlarını eşit bir ısrarla vurgulamaktadır. Temmuz 2023 tarihli, Afrika ile ilişkileri ele aldığı bir makalede Putin, "halihazırda şekillenmekte olan yeni çok kutuplu dünya düzeninin daha adil ve daha demokratik olacağına" inandıklarını belirtmiştir. "Ve Afrika'nın, Asya, Orta Doğu ve Latin Amerika ile birlikte hak ettiği yeri alacağına, nihayet sömürgecilik ve yeni sömürgeciliğin ağır mirasından kurtulacağına ve bunların modern uygulamalarını reddedeceğine şüphe yoktur."

Yine 2023 yılında bir enerji forumunda Putin, "Bu, küresel ekonominin çok kutuplu bir modele doğru kaymakta olduğu ve faaliyet gösteren çok sayıda büyüme merkezinin bulunduğu şu anda özellikle önemlidir; her ülkenin yeri, rolü ve önemi, bu derin ve geri dönüşü olmayan süreçleri nasıl algıladığına göre belirlenmektedir" diye açıklamıştır.

2024 yılında Türkmenistan'ın başkenti Aşkabat'ta düzenlenen uluslararası bir forumda Vladimir Putin, "Rusya, ortaya çıkan çok kutuplu dünyada etkileşim parametreleri konusunda mümkün olan en geniş kapsamlı uluslararası tartışmayı savunuyor ve yeni bir dünya düzeninin inşasıyla ilgili konuları tartışmaya açık" dedi. Ekim 2024'te düzenlenen BRICS zirvesinde Rus cumhurbaşkanı, "çok kutuplu bir dünyanın yaratılması süreci devam ediyor; bu dinamik ve geri dönüşü olmayan bir süreçtir" dedi.

2025 yılında Soçi'de düzenlenen Valdai Ulus-

lararası Tartışma Kulübü'nün 22. yıllık forumunda Putin şunları söyledi:

"Tekrar ediyorum, en güçlü ülkelerden oluşan küçük bir grubun dünyanın geri kalanının nasıl yaşaması gerektiğine karar verdiği günler sonsuza dek geride kaldı. [...] Batı egemenliği döneminde uluslararası ilişkilerin karakteristik özelliği olan çoğunluğun azınlığa tabi olması, çok taraflı ve daha işbirliğine dayalı bir yaklaşıma yol açıyor. Bu yaklaşım, başlıca aktörler arasındaki anlaşmalara ve herkesin çıkarlarının dikkate alınmasına dayanıyor."

Aynı yıl, Stalingrad'da İkinci Dünya Savaşı zaferinin kutlamaları sırasında Putin, "her ülkenin çıkarlarına saygı temelinde, daha adil ve çok kutuplu bir dünya düzenini birlikte oluşturmamızın önemli olduğunu" belirtti.

Başka bir deyişle, çok kutuplu ve çok taraflı ilişkilere dayalı bir dünyanın savunulması, Xi Jinping ve Vladimir Putin'in söylemlerinin merkezinde yer almaktadır. Peki, savundukları bu çok kutupluluk ve çok taraflılık nedir? Bu, Çin ve Rusya'nın son yıllarda emperyalist süper güçler olarak ulaştıkları statüyle uluslararası ilişkilere kabul edilme hakkıdır. Bu, küresel artı değerden paylarını almak için diğer emperyalist güçlerle eşit şartlarda rekabet etme hakkının savunulmasıdır. Örneğin Putin'in bu konuşmayı yaparken aynı anda Ukrayna'yı işgal edebilmesi bir tesadüf değildir. Bu mantıklıdır, zira bahsettikleri çok kutupluluk, aslında bu iki yeni emperyalist gücün diğer ülkeler tarafından kabul edilmesidir. Çin'in... tüm dünyadaki limanları, demiryollarını, nadir toprak element yataklarını, petrol ve gaz kaynaklarını kontrol etmesini sağlayan şey, işte bu çok kutupluluk ve çok taraflılıktır. Brezilya'dan İran'a. Venezuela'dan Panama'ya. Ayrıca, Rusya'nın İbrahim Traoré'nin onayıyla Afrika'da asker konuşlandırmasına izin veren de bu çok kutuplu dünyadır.

ÇOK KUTUPLULUK VE YARI SÖMÜRGECİ BAĞIMLILIK

Ancak uluslararası ilişkilerdeki çok taraflılık ve çok sayıda güç merkezine sahip çok kutuplu bir dünya üzerine yapılan söylem, sadece yükselen iki emperyalist gücün liderlerinin tekelinde değildir; yarı sömürgeci dünyada, emperyalizmin egemenliği altındaki ülkeler arasında da bu fikir, kendi liderleri tarafından yayılmaktadır. Bakalım

bunlardan bazıları ne diyor.

2017'de Maduro, "Venezuela ile Türkiye arasındaki ilişkilerde yeni bir çağ başlatacağını" söyledi. Ayrıca "farklı bir dünyaya, daha iyi bir dünyaya inandığını [...] Bunun sadece mümkün değil, aynı zamanda gerekli olduğunu" da ekleyerek, "herkesin kendine yer bulabileceği çok kutuplu bir dünya"dan bahsetti.

ALBA'nın (Amerika Bolivarcı İttifakı) genel sekreteri Jorge Arreaza, Aralık 2024'te şöyle demiştir: "ALBA sadece hayatta olmakla kalmıyor, aynı zamanda insanlığın daha iyi yollara gidebileceğine, çok kutuplu dünyanın halklarımızın kaderi olduğuna ve siyasi ve ekonomik güç yoluyla insanlara mutluluk getirebileceğimize – egemen olmak için değil, insanların mutlu olması için – olan inancında da son derece kararlıdır."

Mart 2024'te Maduro bizzat şöyle demiştir: "Size şunu söyleyeyim, Başkan Putin: Venezuela'daki halkımız sizi seviyor, destekliyor ve saygı duyuyor; ve kaderimiz olan çok kutuplu dünyaya doğru birlikte, birleşmiş olarak ilerlemeye devam edeceğiz."

Ayrıca, Temmuz 2020'de Lula ve Celso Amorim tarafından İlerici Enternasyonal'e sunulan, "Lula da Silva & Celso Amorim: Çok Kutuplu Bir Dünya İçin" başlıklı politika belgesi de ilgi çekicidir.

"Yeniden doğmuş bir Avrupa Birliği ve Latin Amerika, Afrika ve Asya'daki gelişmekte olan ülkelerin entegrasyon kurumları (bunların güçlendirilmesi veya yeniden oluşturulması gerekecektir) gibi belirli sayıda devletin veya uluslarüstü oluşumun, tek taraflı hegemonyadan ve verimsiz iki kutuplu çatışmalardan arınmış çok kutuplu bir dünyanın yaratılmasına katkıda bulunmak amacıyla ittifaklar ve ortaklıklar araması imkânsız değildir; hatta bu bir zorunluluktur. [...] "Değişken geometri"ye dayanan bu tür ittifaklar, uluslararası işbirliğinin gerçekten gelişebileceği, gerçek çok taraflılık ilkelerine dayanan çok taraflı düzenin gerçek anlamda yeniden oluşturulmasına imkân verecektir."

Ya da BRICS Brezilya'nın, Lula'nın ticaret anlaşmaları imzalamak üzere Çin'e yaptığı ziyaretle ilgili haberine bir göz atın: "Lula, Brezilya'nın çok taraflılığa olan bağlılığını yeniden teyit etti ve işbirliği için öncelikli alanları vurguladı: enerji dönüşümü, gıda güvenliği, yoksullukla mücadele ve teknolojik yenilik. 'Halkların egemenliğine saygı duyan ve sosyal ve çevresel adaleti teşvik eden, karşılıklı yarar sağlayan ilişkiler istiyoruz,' dedi."

Lula, 2021 yılında Brüksel'deki Avrupa Parlamentosu'nda yaptığı bir konuşmada, "Gezegenimizi daha iyi bir yer haline getirebilecek kamu politikalarının yaratıcıları olacağız. Çok kutuplu bir dünyaya inanıyoruz" dedi.

Gabriel Boric ise Çin cumhurbaşkanı ile yaptığı görüşmede, Mayıs 2025'e kadar "Şili'nin, çok taraflılığı ve Birleşmiş Milletler'in otoritesini kararlılıkla korumak, anlaşmazlıkların diyalog yoluyla çözülmesinde ısrar etmek ve uluslararası eşitlik ile adaleti ortaklaşa savunmak için Çin ile işbirliği yapmaya hazır olduğunu" belirtti.

Bu söylem, emperyalizme bağımlı sömürge ve yarı sömürge ülkelerde, kurtuluş ve dünyanın çeşitli ülkeleri arasında eşitlikçi ilişkiler için bir öneri olarak pazarlanmaktadır. Örneğin BRICS, ABD ve Batı Avrupa'nın egemenliğine karşı "Küresel Güney" ülkeleri arasında simetrik bir ilişki olarak sunulmaktadır. Gerçekte ise bu tür bir retorik, söz konusu ilişkilerin hiçbir şekilde çok taraflı olmadığını ve uluslar arasındaki ortak çıkarları savunmayı amaçlamadığını gizlemektedir.

Daha önce de gördüğümüz gibi, Çin, dünyanın en geniş yelpazedeki ülkelere yönelik güçlü bir sermaye ihracatçısı haline gelmiştir. Çin fabrikalarının kurulması, bu fabrikaların inşa edildiği ülkeler için bir ilerleme değil, aksine bu ülkelerdeki işçilerin sömürülmesidir. Benzer şekilde, Çin bir dizi yatırım yoluyla dünya çapında ticaret yollarını, limanları ve stratejik kaynakları kontrol altına almaya çalışmıştır. Brezilya'daki Lula gibi hükümetler, bu yatırımları gerçekte oldukla-

rı gibi –bir emperyalist ülkenin yarı sömürge bir ülkeyi sömürmesi– değil, çok kutuplu bir dünya inşa etmeyi amaçlayan çok taraflı ilişkiler olarak sunmaktadır.

Başka bir deyişle, Çin ve Rusya örneğinde, çok taraflı ilişkilere dayalı çok kutuplu bir dünyanın savunulması, ülkeler ve bölgeler üzerinde kurulan emperyalist bir kontrol ilişkisini maskeleme işlevi görüyor. Bağımlı ülkelerin liderleri söz konusu olduğunda ise, bu durum kendi ülkelerinin yabancı güçlere teslim edilmesini maskeleme işlevi görüyor.

ÇOK KUTUPLULUK: JEOPOLİTİK Mİ, SINIF MÜCADELESİ Mİ?

Ancak, anti-hegemonik güçlerin yer aldığı çok kutuplu bir dünya fikrinin yayılması, yalnızca yeni emperyalizmlerin devlet başkanlarının varlıklarını meşrulaştırmasına ya da yarı sömürge ülkelerin devlet başkanlarının bu güçlere karşı gösterdikleri boyun eğmeyi haklı çıkarmasına hizmet etmez. Bu ideoloji aynı zamanda bir dizi reformist örgütün, gerçekliğe dair "kampçı" açıklamalar oluşturmasına da hizmet eder; bu açıklamalar tipik olarak jeopolitik unsurları kullanarak, bir burjuva kampıyla —bu durumda emperyalist kamp— diğer bir eşit derecede burjuva ve emperyalist kampa karşı ittifak kurmayı meşrulaştırır (bu nedenle "kampçı" terimi kullanılır).

Gazeteci ve PT aktivisti, Opera Mundi Blog'un kurucusu ve baş editörü Breno Altman, X'te şunları söyledi: "Rusya, Ukrayna'ya karşı askeri harekat başlatarak, Sovyetler Birliği'nin çöküşünden bu yana 1991'den beri ABD'nin elinde olan savaş tekelini kırdı. Gelecekte, belki de bu an, tek kutuplu düzenin sona erdiği tarih olarak hatırlanacak. Ve bu, ilerici bir gelişmedir."

Tricontinental Magazine, "küreselci çok taraflılığa geri dönme girişimiyle ABD'nin, Trump'ın Amerikanist-milliyetçi dönüşünün ardından, Çin'in önderliğindeki çok kutuplu güçlerin yeni bir çok merkezli dünya düzeni kurma çabasına karşı koymak üzere, hegemonik kapasiteye sahip bir uluslararası lider olarak kendini yeniden konumlandırmaya hazırlandığını" belirtiyor.

Birleşik Sekreterya'nın Portekiz şubesi de dahil olmak üzere, Portekiz'deki çeşitli reformist örgütleri bünyesinde barındıran Sol Blok, Trump'a karşı yaptığı bir bildiride şunları belirtiyor:

"'Çok kutuplu dünya' sloganı altında, emper-

yal güçler, ikincil ve bölgesel emperyalizmlerle kurulan istikrarsız bir ittifak içinde, etki alanları rejimini pekiştirmeyi amaçlamaktadır. Bu iktidar yapısı, İkinci Dünya Savaşı'na kadar faşizmin yükselişine eşlik eden yapıya çok benzemektedir [...] Bu iktidar yapısı, çok taraflı anlaşmalarda belirlenen kuralları hiçe sayarak ikili pazarlıkları —Trump'ın "işlemcilik" anlayışı— desteklemektedir. Avrupa Birliği de zaten bu yapının bir parçasıdır."

Brezilya'daki PSOL, İran'a yönelik saldırıya ilişkin yakın tarihli bir açıklamada, "ABD'nin kontrolü ve hakimiyetinden kaçan siyasi ve ticari ilişkileri desteklemenin ilerici bir adım olduğunu ve ABD emperyalist saldırısı karşısında Brezilya ile Latin Amerika'yı güçlendiren bir 'çok kutuplu oyun'u teşvik ettiğini" vurguladı.

Sanki bu çok kutuplu ilişkiler Brezilya ve Kolombiya gibi ülkelerin güçlenmesine imkân verebilecekmiş gibi. Bu, Çinli/Rus emperyalist burjuva kampıyla utanç verici bir ittifaktır; bu arada, bu ülkelerden bahsedilmesinin tek amacı onları Amerikan emperyalizminin kurbanları olarak göstermektir.

Bu, işçi sınıfı mücadelesini, dünyanın herhangi bir yerinde şu ya da bu ülkeyi yenmek gibi sözde daha üstün bir ihtiyaç uğruna dışlayan ya da ona tabi kılan bir analiz ve siyaset yürütme biçimidir. Dolayısıyla, bu dünya yorumunda Putin, "küresel Güney'i" savunan anti-hegemonik bir bloğun parçasıdır ve bu nedenle, sözde Amerikan emperyalizminin hegemonik bloğunun bir parçası olan Ukrayna'nın işgali meşrulaştırılmaktadır. Suriye diktatörü Esad'ın, Rusya ile ittifak halinde olması ve ABD'nin müttefiki olan İsrail'in sözde düşmanı olması nedeniyle bu bloğun bir parçası olduğu söyleniyordu. Dolayısıyla Suriye devrimi, ABD'nin bölgedeki kendi hakimiyetini ve İsrail Devleti'nin hakimiyetini güçlendirmek için desteklediği bir "renkli devrim"di. Aynı yorum, Chavismo için de geçerlidir: Bu diktatörlüğü reddeden tüm halk gösterileri, Venezuela'nın Çin ve Rusya ile ittifak halinde olan anti-emperyalist bir bloğun parçası olduğu varsayımına dayalı olarak yorumlandı.

Tüm bu açıklamalar somut gerçeklere dayanmaktadır: bir yandan, bu hükümetlerin birçoğunun bir noktada Amerikan emperyalizmiyle çatışmış olması; diğer yandan ise, açıkça belirtilmese de yine emperyalist olan başka bir blokla az çok kalıcı bir ittifak kurmuş olmaları. Ancak bu tür bir "kampçı" analizin göz ardı ettiği —ya da en azından önemsizleştirdiği— şey, bunların burjuva hükümetler, çoğu zaman kana susamış diktatörlükler, bazılarının ise —İran örneğinde olduğu gibi— dindar ve tamamen gerici rejimler olduğudur. Bu rejimler işçi sınıfı örgütlerine saldırır, ezilen kesimleri ve gençliği zulüm altına alır. Çok kutupluluğun ya da onun Çin varyantı olan çok taraflılığın savunucuları için işçi sınıfının çıkarları, bu rejimlerin güçlendirilmesine ve emperyalizmle sözde çatışmalarına tabi kılınmaktadır.

HİÇBİR EMPERYALİZME DESTEK YOK

Dünyaya dair yorumumuzun bu ideolojilerle hiçbir ilgisi yoktur. Kendi emperyalizmlerini savunan ve onu egemen emperyalizmlerin kurbanı olarak sunan Rus/Çin söylemi yeni bir şey değildir; Mussolini'nin İtalya'nın diğer emperyalist ülkeler tarafından sömürülen proleter bir ulus olduğunu iddia ettiğini hatırlamak yeterlidir. Bu, Mussolini'nin Kuzey Afrika ve Balkanlar'daki

emperyalist hırslarını meşrulaştırmak için sergilediği tam bir alaycılıktı.

Çin ve Rusya bu söylemi daha da rafine ettiler. Son on yıllarda, hammadde tedarik eden ülkelerle ilişkiler ve ittifaklar kurmaya çalıştılar; bu ülkeler genellikle ABD'ye kıyasla nispi avantajlar sunuyordu. Ancak asıl mesele, kendi kalkınmaları için hayati önem taşıyan ürünlere erişim ve bir tedarik zinciri oluşturmaya çalışmış olmalarıdır. Mesele hiçbir zaman özgür ve gelişmiş bir "küresel Güney" inşa etmek değildi; mesele, etki alanlarını yeniden bölüşmekti ve hâlâ da öyledir.

Bu, burjuva devletler arasındaki mücadelelerin varlığını ya da aralarında belirgin hiyerarşilerin olduğunu inkar ettiğimiz anlamına gelmez—tam tersine. Emperyalist ülkeler tüm dünyayı sömürür ve sömürgeci ya da yarı sömürgeci bir ülke isyan edip onlara karşı çıktığında onu koşulsuz olarak destekleriz. Hatta egemenlik altındaki bir ülkenin, kendi kurtuluşunu sağlamak ya da küresel emek bölüşümü içinde daha iyi koşullara kavuşmak için çeşitli emperyalist güçler arasındaki mevcut çatlaklardan yararlanma olasılığını da göz ardı etmiyoruz. Ancak burada unutmamamız gereken bir unsur vardır. Kendi bağımsızlığını elde etmek amacıyla emperyalizmle yüzleşmek bir şeydir; kendi kurtuluşunu sağlamak değil, efendisini değiştirmek amacıyla bir emperyalist blokla bir diğerine karşı cephe kurmak ise bambaşka bir şeydir. Bu, genellikle ülkeyi feda etmek pahasına kendi sınıfı için daha iyi bir konum, ticari çıkarları için yeni bir ortak arayan egemen sınıfın bir manevrasıdır.

SÖMÜRGE VE YARI SÖMÜRGE ÜLKELERİN BAĞIMSIZLIĞI İÇİN

Bu ifadenin diğer yönü ise, dünyadaki tüm sömürülen ülkelerin isyan etme, kendilerini savunma ve kendi bağımsızlıkları için mücadele etme konusundaki koşulsuz hakkını savunmamızdır. Bu mücadelede, her zaman ezilen ülkenin yanında, ezenin karşısındayız. Ve yukarıda da belirttiğimiz gibi, ezilen bir ülkenin bağımsızlığını kazanmak ya da sömürgeleştirilme düzeyinin artmasını önlemek için nihayetinde rakip bir emperyalist güce güvenmesi konusunda hiçbir sakınca görmüyoruz. Ancak bu, Brezilya, Venezuela veya Burkina Faso gibi ülkelerin hükümetleri tarafından inşa edilen söylemden çok farklıdır. Orada Rusya ve Çin, sözde çok taraflı ilişkileri ve çok kutuplu bir dünyanın savunulmasıyla birlikte, emperyalist olmayan bir düzene sahip bir dünyanın, tüm ülkeler arasında uyumlu ve adil ilişkilerin büyük savunucuları olarak sunulmaktadır.

Bu yarı sömürge ülkelerde bu tür bir retorik, kurulmakta olan ilişkilerin bağımsızlığa dayalı olmadığı gerçeğini gizlemeye çalışır; bunlar yeni bir "Bağlantısızlar Hareketi" bile değildir. Hayır! Bu, küresel hegemonyayı ele geçirmek için yarışan yeni bir emperyalizmle ittifak kurmak ve ona boyun eğmektir. Benzer şekilde, özellikle Stalinizm kökenli eski kesimler, Soğuk Savaş dönemindeki politikalarını —yani "kampçılık"1— bu yeni gerçekliğe uyarlamaktadır.

Onlar, Çin ve Rusya ile ittifak halindeki ülkelerin (Venezuela ve İran gibi) hükümetlerinin, her ne kadar baskıcı, geri kalmış ve kana susamış burjuva diktatörlükleri olsalar da savunulması gerektiğini ve halk tarafından nefret edilen bu rejim-

lerin değiştirilemeyeceğini söylüyorlar. Bu tutum iki ciddi hataya yol açmaktadır; zira ne bu ülkeleri (ne de diğerlerini) söz konusu emperyalizmlerin (Rus ve Çin) saldırılarından korumakta, ne de halklarını tahammül edilemez hükümetlerden korumaktadır. Dolayısıyla, kendi halkları mücadeleye girdiğinde, emperyalizmin bir kesiminin ve gerici hükümetlerin yanında yer almaktadırlar. Stalinistlerin Suriye'de Esad diktatörlüğünün yanında Suriye devrimine karşı, İran halkının ayaklanmasına karşı Ayetullahların yanında ya da Venezüella halkına karşı Maduro diktatörlüğü ve onun "Boliburjuvazisi"nin yanında yer almaları tesadüf değildir. Ya da daha da kötüsü, Ukrayna halkına karşı Rus emperyalist işgalinin yanında yer almaları

İŞÇİ SINIFI VE EZİLENLERLE BİRLİKTE HER TÜRLÜ EMPERYALİZME KARŞI

Siyasetin bir yönünün devletler arası ilişkiler, yani jeopolitik olduğunu inkar etmiyoruz ve bunun son zamanlarda çok gündemde olduğunu biliyoruz. Trump'ın yükselişi, devletler arası çatışmayı hızlandırdı, Avrupa emperyalizmi içindeki krizi şiddetlendirdi ve Çin'in büyümesine ilişkin ABD'nin endişelerini gündemin merkezine taşıdı. Trump, ABD'nin (meselesini gündeme getirerek jeopolitiği yeni bir düzeye taşıdı .

Ancak ne gerçekliğin analizi ne de devrimcilerin siyaseti bu tek faktörle sınırlı kalamaz. Sadece bir örnek vermek gerekirse, ABD emperyalizminin yenilgiye uğratılmasına yönelik derin arzumuz, öncelikle ABD işçi sınıfının kendi burjuvazisini yenilgiye uğratma arzusuyla derinden bağlantılıdır; tıpkı şu anda ülke genelinde, özellikle de Minneapolis'i merkez alan mücadelelerle bağlantılı olduğu gibi. Orada göçmenler, işçiler ve genel olarak halk, Nazi esinli estetikçi Greg Bovino'nun liderliğindeki Trumpçı milis gücü ICE'ye karşı açık bir mücadele veriyorlar. ABD halkıyla, ABD işçi sınıfıyla, ABD hükümetine karşı. Tüm ABD emperyalist politikasına karşı mı? Evet, şüphesiz. Ancak kendi kıtası da dahil olmak üzere dünyanın dört bir yanındaki halkları ezmeye devam eden eski Avrupa emperyalizmini desteklemeden. ABD'nin Grönland'ı işgal etme hakkı yoktur, ancak Danimarka'nın da Inuitlere kendi egemenliğini dayatma hakkı yoktur. Avrupa ve Amerikan emperyalizminin ortak silahı olan NATO yok edilmeli ve genişlemesi durdurulmalıdır; ancak bu, eski imparatorluğunun topraklarında —Lenin'in tesadüfen "ulusların hapishanesi" olarak adlandırdığı— neredeyse bir düzine savaş yürüten Rus bölgesel emperyalizminin tarafında yer aldığımız anlamına gelmez. Zelensky'yi ve onun Amerikan emperyalist devletine ve onun daha küçük Avrupalı ortaklarına boyun eğmesini desteklememiz ise söz konusu bile değildir. Rusya'yı bir bataklığa sürükleyen ve Zelensky hükümetini bu savaşta istediğinden çok daha ileri gitmeye zorlayan kahramanca Ukrayna direnişini destekliyoruz. ABD ve İsrail'in saldırılarına karşı İran direnişini destekliyoruz, ancak Ayetullahların hükümetini ve kabul edilemez bir baskı altında tutulan kadınlara karşı yürüttüğü savaşı savunmuyoruz.

Emperyalist güçler için —ister yükselişte olsunlar ister çöküşte— mevcut çatışmaları jeopolitik bir bakış açısıyla çerçevelemek, ki bu genellikle eşit ve adil ilişkiler fantezileriyle örtülür, diğer halklar ya da imparatorlukların sırtından kendi genişlemelerini meşrulaştırmak için tasarlanmış saf bir sinizmdir. Bu, kendilerini solcu hatta devrimci olarak adlandıran siyasi akımların dili olduğunda, sorun bambaşka bir hal alır. Genellikle belirli bir Maniheizm ile karakterize edilen tek taraflı bir dünya görüşü; sorunun bir yönünü — ulus devletler arasındaki mücadeleyi — görür, ancak meselenin ortaya koyduğu diğer yönü — bu aynı devletler içindeki sınıf mücadelesini — analiz edemez ve sonuç olarak işçi sınıfının ve ezilen halkların çıkarlarını devrimci siyasetin merkezine yerleştiremez.

■ FİLİSTİN RCI'NİN "NEHİRDEN DENİZE" SLOGANINA İTİRAZI NEDEN?

■ **FRANCESCO RICCI-ITALYA**

Bir süre önce yayımladığımız makalelerden birine "Nehirden Denize Özgür Bir Filistin'den Kim Korkuyor?" başlığını vermiştik.(1)

Bu başlıkla, sokak gösterilerinde en çok haykırılan sloganlardan biri ile bu gösterilere katılan partilerin gerçek politikaları arasındaki çelişkiye dikkat çekmek istemiştik.

miştik. Çünkü bu sloganı meydanlarda tekrarlayan partilerin neredeyse hiçbiri, onun ifade ettiği siyasal sonucu gerçekten savunmuyor.

Basit, etkili ve akılda kalıcı olan bu slogan, bazı emperyalist ülkelerde çoktan yasaklandı; İtalya gibi bazı ülkelerde ise ceza kanunu kapsamına alınmak isteniyor. Sloganın gerçek anlamı açıktır: "Nehir" Ürdün Nehri'ni, "deniz" ise Akdeniz'i ifade eder. Bunların arasında kalan, emperyalistlerin "İsrail" olarak adlandırdığı dikdörtgen biçimindeki coğrafya ise gerçekte Filistin halkının toprağıdır. Yakın zamanda yayımladığımız kitaplardan birine de aynı sloganın adını verdik: Nehirden Denize.[2]İngilizcede de Arapçada olduğu gibi kafiyeli, güçlü ve doğrudan olan bu slogan, bizim açımızdan tarihsel Filistin'in tamamının yeniden özgürleştirilmesi ve Filistin halkına iade edilmesi gerektiği anlamına gelir.

Söz konusu makalede, bu sloganın reformist parti liderleri için neden bir utanç kaynağı hâline geldiğini açıklamıştık. Çünkü bu liderler, 1947'den bu yana Filistinlilere büyük bir aldatmacayı kabul ettirmeye çalışıyor: BM'nin emperyalist iradeye uygun biçimde Filistin'i bölmesini, toprakların büyük bölümünü Siyonistlere tahsis etmesini ve Filistin toprakları üzerinde kurulan Siyonist varlığın sözde "var olma hakkını" tanımalarını istiyorlar.

Emperyalist devletlerin silahları, propagandası ve siyasi desteği sayesinde Siyonist yerleşimciler, zaman içinde Filistin topraklarının neredeyse tamamını ele geçirdiler. Bununla da yetinmediler: Reformistlerin belirsiz bir gelecekte kurulacağını vaat ettikleri "Filistin Devleti"ne bırakılan son yüzde 20'lik bölgeyi, yani Gazze Şeridi ile Batı Şeria'yı da kuşattılar ve parçalamaya devam ettiler. Bütün bunlar, Abu Mazen gibi Filistin davasına ihanet eden liderlerin onayı ve işbirliğiyle gerçekleşti.

İki devletli çözüm, İsrailliileri Filistin halkını ezen ve topraklarından süren sömürgeciler olarak değil, eşit haklara sahip "iki halktan" biri olarak gösteren adaletsiz bir kurgudur. Evlerinden sürülen altı milyondan fazla Filistinlinin geri dönüşünü engeller; "İsrail" sınırları içinde yaşayan yaklaşık iki milyon Filistinliyi apartheid rejiminin ırkçı yasalarına mahkûm eder. Üstelik tüm bunları yaparken Siyonist projenin gerçek niteliğini gizler: Filistinlileri topraklarından silmeyi, sürgün etmeyi ve sömürgeci yayılmayı bölgenin geri kalanına taşımayı amaçlayan yerleşimci-sömürgeci bir projeyi.

Reformist partilerin büyük bölümü iki devletli çözümü bir yanlış anlama sonucu savunmuyor. Bu çözümü savunuyorlar çünkü birlikte var olmayı arzuladıkları kapitalist düzenin temel çıkarlarını sorgulamıyor. İşçileri, kapitalizmin başka türlü yönetilebileceği ve reformlarla adil hâle getirilebileceği masalıyla aldatan bu partiler, Filistin sorununda da aynı plaseboyu pazarlıyor. Bu hayal, onlarca yıldır her "barış anlaşması"nda yeniden önümüze sürüldü. Otuz yılı aşkın süre önce imzalanan Oslo Anlaşmaları'nda da büyük bir ciddiyetle bağımsız bir Filistin devletinin kurulacağı vaat edildi. Arafat ve diğer Filistinli liderler bu aldatmacayı kabul etti. Sonuç ise bir Filistin devleti değil; daha fazla işgal, daha fazla yerleşim ve Filistin topraklarının daha küçük parçalara bölünmesi oldu.

Bazı reformist partiler, Filistin için sokaklara çıkanlar arasında artık neredeyse hiç kimsenin iki devletli çözüme inanmadığını fark etti. Bunun üzerine aynı ölçüde adaletsiz ve uygulanamaz olan "iki uluslu devlet" gibi alternatifleri pazarlamaya başladılar. Ancak daha önce ayrıntılı biçimde ele aldığımız bu tartışmayı burada yeniden açmayacağız. [3] Bu yazının konusu, Alan Woods'un liderliğindeki Devrimci Komünist Enternasyonal'in bir seksiyonu olan İtalya Devrimci Komünist Partisi'nin yöneticilerinden Claudio Bellotti'nin kaleme aldığı makaledir.

PCR'yi daha önce tartışmış olmamıza rağmen neden yeniden gündeme getiriyoruz?[4] Çünkü siyasal tutumların ve programatik ayrılıkların

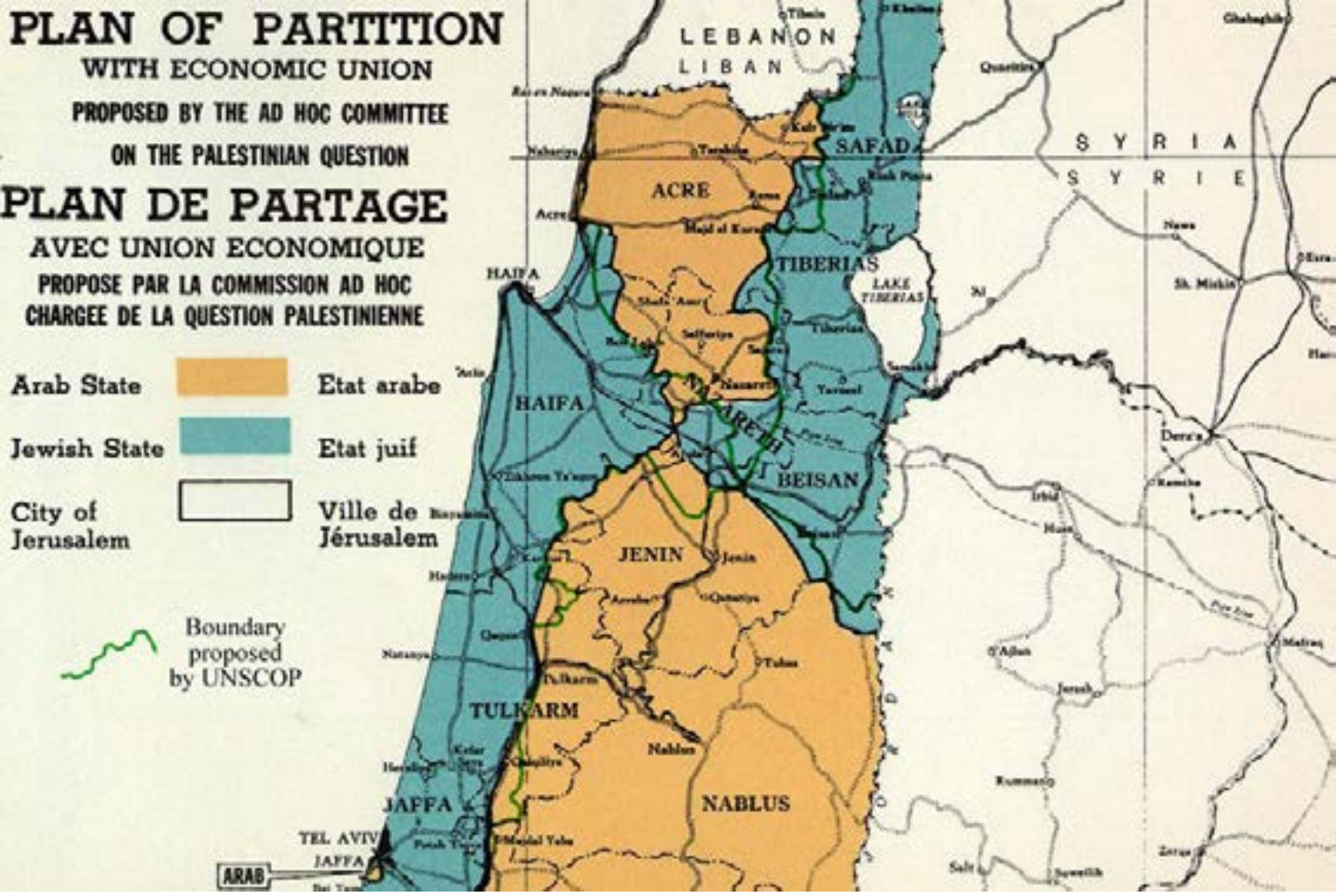
açık biçimde tartışılmasını hayati görüyoruz. Bu, özellikle kendisini devrimci ilan eden ve haklı ya da haksız biçimde çağdaş Marksizme, yani Troçkizme dayandığını öne süren örgütler açısından daha da önemlidir. Daha önce yayımladığımız kibar bir siyasi polemik, PCR'nin "teorisyenlerinden" Francesco Giliani'nin sinirli ve öfkeli tepkisine yol açmıştı.[5] Giliani, gündeme getirdiğimiz temel meseleler dışında hemen her şeyi tartıştığı uzun ve akademik bir metinle yanıt vermiş; açık bir cevap vermek yerine kafa karışıklığı yaratmaya çalışmıştı. Aynı yöntemin bu kez tekrarlanmamasını umuyoruz. Çünkü böyle bir kaçış, yalnızca bizim ve PCR'nin savunduğunu iddia ettiği tarihsel önderlerin programatik mücadele yöntemine aykırı değildir. Aynı zamanda metinlerimizi okuyan ve kendi partilerinden daha az kaçamak cevaplar bekleyen PCR üyelerine karşı da saygısızlıktır. Üstelik bu tartışma yalnızca PCR üyelerini ilgilendirmiyor. Filistin davası için mücadele eden bütün aktivistlerin, devrimci söylemlerin arkasında hangi somut programların bulunduğunu bilmesi gerekiyor.

BELLOTTİ ELİNİ KALDIRIYOR

Makalemiz ile Bellotti'nin yazısı arasında zaman farkı olmasaydı, "Nehirden denize özgür bir Filistin'den kim korkuyor?" diye sorduğumuzda Claudio Bellotti'nin elini kaldırıp "Ben!" diye cevap verdiğini söyleyebilirdik. Gerçekte Bellotti'nin makalesi tam da bunun için yazılmış sanki: Hükümetlerin ve polisin nefret ettiği, buna karşılık sokaklarda —muhtemelen PCR üyeleri arasında da— büyük destek gören bu sloganın, kendisini devrimci olarak tanımlayan bir örgüt tarafından neden reddedildiğini açıklamak için. Öyleyse Bellotti'nin ne söylediğine bakalım.[6] Bellotti, işe "iki devlet" sloganının "ütopik ve gerici" olduğunu belirterek başlıyor. Buraya kadar doğru yolda görünüyor. Ancak ardından, Siyonist devlet devrilene ve yerine Filistinlilerin kendi devleti kurulana kadar ulusal kurtuluş savaşı yürütülmesini savunan tarihsel pozisyonu eleştiriyor. Bellotti'ye göre 6 Ekim, "tamamen ulusal bir programa dayanan silahlı mücadelenin çıkmaza sürüklendiğini en trajik biçimde" göstermiştir.[7]

Burada bir yarı gerçekle, dolayısıyla bir yarı ya-

lanla karşı karşıyayız. Yalnızca ulusal hedeflerle sınırlı bir programın çıkmaza girmesi mümkündür. Ancak bundan hangi sonuç çıkarılmalıdır? Ulusal sorunun devrimci programdan çıkarılması mı? Filistinlilerin kurtuluş mücadelesinden vazgeçilmesi mi? Yoksa bu mücadelenin sosyalist programla birleştirilmesi mi?

Bellotti şöyle devam ediyor: "Filistin mücadelesi şimdiye kadar yenilgiye uğradı, çünkü tek ufku milliyetçilik olan burjuva güçler tarafından yönetiliyor."[8] Bu da başka bir yarı gerçektir. Mevcut Filistin liderliğinin devrimci olmadığı doğrudur. Ancak devrimci bir liderlik, zafer için gerekli olsa da tek başına yeterli değildir. Aksi olsaydı kapitalizm Marx'ın zamanında çoktan yıkılmış olurdu. Peki Bellotti'nin bu tespiti pratikte ne anlama geliyor? Devrimci bir liderlik kendiliğinden ortaya çıkıncaya kadar mevcut mücadelenin kenarında beklemek mi? Filistin direnişini, liderliği devrimci olmadığı için dışarıdan yargılamak mı?

Karşımıza çıkan tutum tam olarak budur: Ulusal sorunun devrimci programdaki yerini ve sosyalist mücadeleyle nasıl birleştirileceğini tartışmak yerine, mevcut mücadeleyi yalnızca liderliğinin niteliğine bakarak pasif biçimde yargılamak. Oysa yapılması gereken, mücadeleye ortaya çıktığı somut biçimiyle katılmak ve onun içinde devrimci bir program için savaşmaktır. Troçki'nin açıkladığı gibi bunun aksi, yalnızca ulusal kurtuluş mücadelelerinden değil, neredeyse bütün grevlerden uzak durmayı gerektirirdi. Çünkü devrimciler henüz önderliği ele geçirmemişse bu mücadelelerin başında çoğunlukla reformistler, sendika bürokratları veya burjuva liderlikler bulunur.

Bellotti bu eski ve pasif tutumun da ötesine geçiyor. Şöyle yazıyor: "Eğer çatışma yalnızca bir

milliyetçilik biçiminin diğerine karşı mücadelesiyse —Arapların Yahudilere karşı mücadelesi gibi— İsrail toplumu devletin etrafında kenetlenir; ABD'nin ve diğer emperyalist güçlerin desteği sayesinde güç dengesi İsrail'in lehine kalır."[9] "Bir milliyetçiliğin diğerine karşı mücadelesi" ifadesi üzerinde durmak gerekiyor. Bellotti burada ezenlerin milliyetçiliği ile ezilenlerin milliyetçiliğini aynı düzleme yerleştiriyor. Sömürgecinin milliyetçiliği ile sömürgeleştirilen halkın kurtuluş mücadelesini birbirine eşitliyor. Bu, Marx'ın yaklaşık iki yüzyıl önce devrimcileri açıkça uyardığı hatanın ta kendisidir.

Bellotti daha sonra şu doğru tespiti yapıyor: "Siyonist egemen sınıf, yanında bir Bantustan biçiminde olmadığı sürece bağımsız bir Filistin devletini asla kabul etmeyecektir."[10]

Doğrudur. Siyonist egemen sınıfın kabul edebileceği "Filistin devleti", ancak parçalanmış, kuşatılmış, silahsızlandırılmış ve İsrail'e bağımlı bir Bantustan olabilir. (Bantustan, Güney Afrika'daki apartheid rejiminin siyahlar için oluşturduğu parçalı ve göstermelik özerk bölgeleri ifade eder.) Fakat Bellotti hemen ardından şunları ekliyor: "İsrail işçi sınıfı için durum farklıdır ya da en azından farklı olabilir. Gerçekte İsrailli işçiler, Filistinlilerin maruz kaldığı ulusal baskıdan hiçbir gerçek maddi çıkar sağlamamaktadır. Ancak İsrailli Yahudi işçiler, burjuva Arap milliyetçisi bir program tarafından asla kazanılamazlar. Varsayımsal bir birleşik Filistin'de kendilerini ulusal azınlık konumunda bulacaklardır."[11]

Elbette azınlık konumunda olacaklardır! Peki sömürgeleştirdikleri ve nüfusunun çoğunluğunu zorla yerinden ettikleri bir ülkede başka ne beklenebilir? Bu durum ancak Filistin'de eşit haklara sahip iki halk bulunduğu kabul edilirse bir "sorun" olarak görülebilir. Aynı şekilde, ezilen halkın milliyetçiliği ile ezen halkın milliyetçiliğinin birbirinin yerine geçebileceği ve ikisinin de aynı ölçüde reddedilmesi gerektiği düşünülürse Bellotti'nin mantığı anlaşılabilir.

Bellotti'nin bizi götürmek istediği yer tam olarak burasıdır. Bu çarpık mantığın sonunda, "İsrail'in sınıfsal temelde parçalanması"ndan ve "Filistin halkı ile İsrail işçi sınıfının ve İsrail toplumunun ilerici kesimlerinin birleşik cephesi"nden söz etmeye başlıyor.[12]

Bu masalın eksik kalan tek malzemesi bir tutam sosyalizmdir. Bellotti onu da cömertçe ekliyor: "Bir veya daha fazla Arap ülkesinde gerçekleşecek sosyalist devrim, İsrail işçi sınıfı için de bir çekim merkezi hâline gelebilir."[13] Ne yazık ki Bellotti yalnızca Marksizmin ulusal sorun konusunda tarihsel olarak savunduğu görüşleri göz ardı etmiyor. Aynı zamanda, başka herhangi bir kapitalist ülkedeki işçi sınıfıyla eş tuttuğu "İsrail işçi sınıfı"nın gerçekte ayrıcalıklı bir kast, bir tür emek aristokrasisi olduğunu da görmezden geliyor.

Bellotti'nin iddiasının aksine bu kesim, Filistin halkının ezilmesinden yalnızca maddi çıkar sağlamakla kalmıyor; kendi toplumsal varlığını da bu ezilme üzerinde yükseltiyor. İsrailli Yahudi işçilerin bölgedeki diğer işçilere göre çok daha yüksek bir yaşam standardına sahip olması tesadüf değildir. Bu durum, Siyonist yerleşimin emperyalizm adına oynadığı rol ve emperyalist merkezlerden İsrail'e akan kaynaklarla doğrudan bağlantılıdır. Üstelik İsrailli Yahudi işçiler "Yahudi devleti"nin ayrıcalıklı vatandaşlarıdır. Bu statü, Yahudi üstünlüğünü kurumsallaştıran onlarca ırkçı yasayla güvence altına alınmıştır. "İsrailli" işçilerin hepsi, farklı biçimlerde de olsa,

yerleşimci toplumun parçasıdır. Bu yalnızca Batı Şeria'daki sömürgeleştirmeyi her gün genişleten yerleşimciler için geçerli değildir. İsrail sınırları içinde, Filistinlilerden alınan evlerde ve topraklarda "barış içinde" yaşayanlar da aynı sömürgeci düzenin parçasıdır.

İsrail işçi sınıfının bazı hükümet politikalarına karşı protesto ederken Filistin halkına yönelik baskıya neden karşı çıkmadığını ancak bu maddi temel açıklayabilir. Son iki yılda yaşanan apaçık soykırım karşısında bile düzenlenen büyük gösteriler, Netanyahu hükümetinden esas olarak İsrailli rehineleri kurtarmasını istedi. Gazze'deki katliamlar veya İsrail hapishanelerinde işkence gören binlerce Filistinli hakkında ise neredeyse tek söz edilmedi. İsrail'in sıradan toplumsal sınıflardan oluşan sıradan bir burjuva devleti olmadığını anlamadan Filistin mücadelesi kavranamaz. Siyonizm, yerli halkı yalnızca sömürmeye değil, onu sürgün veya imha yoluyla ortadan kaldırmaya dayanan bir yerleşimci-sömürgecilik biçimidir. Bunu kavrayamayanlar Filistin mücadelesinin tarihinden hiçbir şey anlamamış demektir. Dahası, ulusal sorun konusundaki Marksist yaklaşımı da anlamamışlardır.

DEVRİMİN CEBİRİ

Bellotti'nin tezlerinden biri yeni değil: Kapitalizm altında ulusal sorunun çözülmesi imkânsız; öyleyse Marksistler ulusal sorunla ilgilenmeyi bırakmalıdır. Lenin, genel olarak ulusal sorun üzerine en az bin, özel olarak da yüzlerce sayfa yazarak bu iddiayı çoktan yanıtlamıştı. Bellotti'nin bugün tekrarladığı tez, daha önce Marx'a ve Lenin'e karşı da defalarca ileri sürülmüştü. Lenin, bunun diyalektiğin, yani Herzen'den ödünç aldığı ifadeyle "devrimin cebiri"nin anlaşılmamasından kaynaklandığını açıklamıştı.

Ulusal kurtuluş talebi de dâhil olmak üzere herhangi bir demokratik talep veya reform, kapitalizm altında ancak mücadelenin bir yan ürünü olarak, kısmen ve geçici biçimde kazanılabilir. İşçi sınıfı iktidarı ele geçirmediği sürece burjuvazi verilen tavizleri geri almaya çalışır ve ilk fırsatta bunu yapar. Ancak demokratik talepler, tam da bu nedenle devrimci programda özel bir önem taşır. Kapitalizm altında eksiksiz ve kalıcı biçimde gerçekleştirilememeleri, programdan çıkarılmalarını değil; sistemi hedef alan daha geniş bir mücadelenin kıvılcımı ve katalizörü olarak kullanıl-

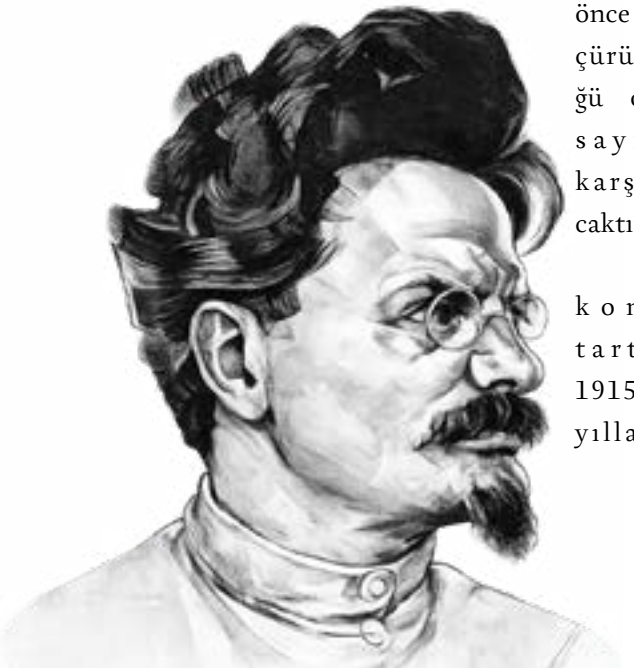
malarını gerektirir.

Elbette devrimciler bu talepleri programın geri kalanıyla ilişkilendirmelidir. Fakat "ilişkilendirmek", onları soyut bir sosyalist gelecek adına ortadan kaldırmak veya belirsiz bir tarihe ertelemek demek değildir. Troçki'nin Bellotti'ye cevap vermesine izin verelim:

"Demokratik talepler, geçiş talepleri ve sosyalist devrimin görevleri, mücadele içinde birbirinden tarihsel aşamalarla ayrılmaz; tersine, doğrudan doğruya birbirlerinden doğarlar."[14] Bu sözleri ikincil bir metinden değil, Geçiş Programı'ndan aktarıyoruz. Bütün aktivistlerin ve militanların, özellikle de kendisini "Troçkist" olarak tanımlamak isteyenlerin okuyup incelemesi gereken bir metinden.

EĞER 110 YIL SİZE KISA BİR SÜRE GİBİ GELİYORSA...

Bellotti'nin ve partisinin savunduğu tutum, işçi hareketinin tarihinde yeni değildir. Marx, Birinci Enternasyonal döneminde, özellikle Proudhon'a karşı yürüttüğü tartışmalarda benzer görüşlerle mücadele etmişti. Lenin ise bugün hâlâ içinde yaşadığımız emperyalizm çağında bu meseleyi çok daha ayrıntılı biçimde ele aldı. Bu nedenle, Lenin'i izlediğini iddia eden Claudio Bellotti'nin söz konusu tartışmadan habersiz görünmesi daha da şaşırtıcıdır. Lenin'in Toplu Eserleri'nin 30. cildini karıştıran herhangi biri, Bellotti'nin bugün kullandığı argümanların 110 yıl önce tek tek çürütüldüğü onlarca sayfayla karşılaşacaktır.[15]

Söz konusu tartışma 1915–1916 yıllarında yaşandı. Nikolay Buharin, Georgi Pyatakov ve Yevgeniya Bosch'un öncülük ettiği, daha sonra Karl Radek'in de katıldığı "Baugy grubu", adını İsviçre'deki küçük Baugy-sur-Clarens köyünden alıyordu.[16] Bu grup, soyut bir "enternasyonalizm" ve gelecekte gerçekleşecek sosyalist devrim adına, Bolşevik programında yer alan ezilen halkların kendi kaderini tayin hakkını reddediyordu. Ulusal sorunun sınıf sorununu gölgeleyeceğini, ayrıca emperyalizm çağında artık aşılmış bir mesele olduğunu ileri sürüyordu. Lenin bu tutumu "emperyalist ekonomizm" olarak adlandırdı.[17] Lenin'e göre ulusal ezilme, sınıfsal ezilmeden bağımsız değildi. Tam tersine, ikisinin birbiriyle ilişkisi sınıf mücadelesinin ayrılmaz bir parçasıydı. Marksistler elbette ulus devletlerin ortadan kalkmasından yanaydı; ancak bunun gerçekleşmesi yıllar sürecek mücadeleleri ve birden fazla muzaffer devrimi gerektirecekti.

Baugy grubunun en ciddi hatası, ulusal sorunun devrimci mücadelede oynayabileceği rolü kavrayamamasıydı. Ezilen halkların kendi kaderini tayin talebi, yalnızca demokratik bir talep değildi. Aynı zamanda kitleleri harekete geçirebilecek bir silah, mevcut mücadelelerle sosyalist program arasındaki uçurumu kapatabilecek bir geçiş talebiydi. Sosyalizmi ezilen halkların ulusal taleplerinden ayırmak, hatta ikisini birbirinin karşısına koymak, Lenin'e göre "Marksizmin karikatürünü yapmak" anlamına geliyordu. Sosyalist bir programın veya devrimci liderliğin varlığını ulusal kurtuluş mücadelesini desteklemenin ön koşulu hâline getirmek de aynı ölçüde yanlıştı. Elbette program ve liderlik önemsiz ayrıntılar değildi. Fakat devrimciler, kitlelerin yanılsamalarına teslim olmadan ve kendi programlarından vazgeçmeden mevcut mücadeleye katılmalıydı. Sosyalist programın üstünlüğünü kanıtlamanın ve hareketin liderliğini kazanmanın başka bir somut yolu yoktu.

Lenin, Baugy grubunun tutumunu alaycı biçimde şöyle özetliyordu: "Görünüşe göre bir yer-

de bir ordu kurulup 'Biz sosyalizmden yanayız' diyor; başka bir yerde ise başka bir ordu kurulup 'Biz emperyalizmden yanayız' diye ilan ediyor. İşte sosyal devrim de böyle gerçekleşiyor! Bu, gülünç ve ukalaca bir bakış açısıdır. 'Saf' bir sosyal devrim bekleyenler onu asla göremeyecektir. Onlar, gerçek devrimi anlamayan ve yalnızca sözde devrimci olanlardır."[18]Lenin'in, Bellotti'nin bugün savunduğu görüşlerin aynısını savunanlara yönelttiği sözler fazlasıyla sert görünebilir: "Tamamen anlamsız", "Marksizmin karikatürü", "sözde devrimciler"...

Fakat Lenin bu karikatürün siyasi sonuçlarında yatan tehlikeyi görüyordu. Troçki de sözünü sakınmadı. Bu tutumu "sekter kafa karışıklığı" olarak tanımladı ve bugün Bellotti'nin tekrarladığı argümana şu yanıtı verdi: "Ulusal kendi kaderini tayin hakkı elbette sosyalist değil, demokratik bir ilkedir. Ancak çağımızda gerçekten demokratik ilkeleri yalnızca devrimci proletarya destekleyebilir ve gerçekleştirebilir. Demokratik görevler tam da bu nedenle sosyalist görevlerle iç içe geçer."[19]

Özetle Lenin ve Troçki şunu söylüyordu: Ulusal kurtuluş talebinin sosyalist devrim altında tamamen çözülebilecek olması, bugünkü ulusal mücadeleyi gereksiz kılmaz. Tam tersine, devrimcilerin bu mücadeleye katılmasını ve onu sosyalist devrim perspektifiyle birleştirmesini zorunlu kılar. Bellotti'nin yaptığı ise bunun tersidir. Sosyalist geleceği ulusal kurtuluş mücadelesinin devamı ve tamamlayıcısı olarak değil, bugünkü mücadeleyi ertelemenin bahanesi olarak kullanıyor. Böylece görünüşte "daha sosyalist", gerçekte ise mevcut ulusal kurtuluş mücadelesinden kaçan bir pozisyona varıyor.

LENİN'İ UNUTAN BU "LENİNİSTLERİN" SORUNU NE?

PCR'nin ve bağlı olduğu Enternasyonal'in bu tutumu ne yenidir ne de münferit bir hatadan ibarettir. Kökenleri onlarca yıl öncesine uzanır

ve akımın kurucuları Ted Grant ile bugünkü başlıca lideri Alan Woods'un görüşlerinin ayrılmaz bir parçasını oluşturur. Bu görüşlerin temelinde, Lenin'in emperyalizm kavrayışının yanlış anlaşılması yatmaktadır. Lenin, emperyalist devletlerle bağımlı ülkeler —sömürgeler ve yarı sömürgeler— arasındaki ayrımı temel kabul ediyordu. PCR'nin Enternasyonali ise teorik olarak açıkça ifade etmese de emperyalizmi fiilen başka ülkelere yönelik askerî saldırganlığa indirgiyor. Böylece farklı ölçeklerde de olsa neredeyse bütün devletleri emperyalist saymaya başlıyor. Bu ölçüt uygulandığında İran ve Pakistan gibi yarı sömürge ülkeler bile emperyalist güçlere dönüşüyor.

Lenin şöyle yazmıştı: "Sosyal demokrat programın merkezinde ulusların ezen ve ezilen uluslar olarak ayrılması yer almalıdır. Bu ayrım emperyalizmin özünü oluşturur; sosyal şovenistler ve Kautsky ise onu aldatıcı biçimde göz ardı eder. Bu ayrım, emperyalizme karşı devrimci mücadele açısından hayati önem taşır."[20]

Grantist akım tam da bu temel ayrımı reddediyor. Emperyalist saldırıya uğrayan yarı sömürgelerin, liderlikleri gerici olsa bile savunulması gerektiğini kabul etmiyor. Oysa bu ülkelerin başında gerici rejimlerin bulunması istisna değil, neredeyse kuraldır. Ted Grant'ın adından türetilen bu uluslararası akım, yıllar içinde farklı fraksiyonlara bölündü. Fakat bu fraksiyonların ortak özelliği değişmedi: Emperyalist bir devletin saldırısına uğrayan hiçbir yarı sömürgeyi kararlı biçimde savunmadılar.

PCR'nin bir başka yöneticisi olan Giliani, bir

süre önce bunun çarpıcı bir örneğini verdi. Kendi ifadesiyle bize "Marksizmin temelleri üzerine bir ders" vermeye kalkıştı. Giliani'ye göre 1982'de İngiliz emperyalizmi ile gerici Arjantin rejimi arasında Falkland/Malvinas Adaları için savaş çıktığında Arjantin'i savunmamak Marksizmle tamamen uyumluydu. Gerekçesi ise Arjantin'in darbeci generaller tarafından yönetilen kapitalist bir ülke olmasıydı.[21]

Gerçekte Bellotti ve Giliani'nin Enternasyonali, Lenin ile Troçki'nin sayısız metinde savunduğu tutumun tam tersini benimsiyor. Troçki'nin verdiği örneklerden biri yeterince açıktır: Büyük Britanya, Getúlio Vargas'ın Brezilya'sına saldırmış olsaydı devrimcilerin görevi, "demokratik" İngiltere'ye karşı "faşist" Brezilya'nın askerî zaferini savunmak olurdu. Üstelik Vargas, Hitler'le işbirliği yapan gerici bir diktatördü.

Troçki bunun nedenini şöyle açıklıyordu: Brezilya'nın zaferi, ülkenin ulusal ve demokratik bilincini güçlendirerek Vargas diktatörlüğünün devrilmesine ivme kazandırabilirdi. İngiltere'nin yenilgisi ise İngiliz emperyalizmine ağır bir darbe vuracak ve İngiliz proletaryasının devrimci hareketini güçlendirecekti.22 Troçki aynı politikayı 1937'deki Çin-Japon Savaşı sırasında da savundu. Troçkistler, emperyalist Japonya'ya karşı bağımlı Çin'in askerî kampında yer aldılar. Bununla birlikte Çin'in gerici yönetimine en küçük bir siyasi destek vermediler.

O dönemde Çin'in başında, komünistleri katletme konusunda 1970'lerin Arjantinli generallerinden geri kalmayan Çan Kay-şek bulunuyordu. Troçki onu boşuna "Çin Devrimi'nin celladı" diye adlandırmamıştı. Buna rağmen devrimciler tarafsız kalmadı. Japon emperyalizmine karşı Çin'in askerî savunmasını desteklediler. Çünkü Çin rejimini devirecek güç de ancak Japon işgaline karşı silahlanan Çinli kitleler arasından çıkabilirdi.

İşte Troçki'nin "Marksizmin ABC'si" dediği şey budur. Gerçi Giliani bu ABC'yi Troçki'den farklı bir kitaptan öğrenmiş görünüyor.

Bu temel ayrımı kavrayamamak, son yıllarda PCR'yi ve Enternasyonalini Rus emperyalizminin saldırısına uğrayan Ukrayna'yı savunamaz hâle getirdi. Böylece PCR, Ukrayna'daki işgali somut gerçeklikten —daha doğrusu kendi analizinden— silen kampçı ve neo-Stalinist solun egemen görüşüyle aynı hizaya geldi. Bu çevreler, yarı sömürge Ukrayna'ya yönelik Rus emperyalist saldırısını "örtülü bir emperyalistler arası çatışma" diye tanımlıyor. Böylece işgal edilen ülke ile onu işgal eden emperyalist güç arasındaki ayrımı ortadan kaldırıyorlar.

Zelenski yönetiminin gerici karakterini biz de inkâr etmiyoruz. Troçki de Vargas'ın veya Çan Kay-şek'in gerici niteliğini inkâr etmiyordu. Ancak bağımlı bir ülkenin gerici bir rejim tarafından yönetilmesi, emperyalist saldırı karşısında o ülkenin askerî savunmasını desteklemeye engel değildir.

PCR ise Zelenski yönetiminin gericiliğini gerekçe göstererek sözde tarafsız bir tutum benimsedi. Hatta bu tutum kimi zaman, "NATO'ya karşı savunma" bahanesiyle Rus saldırganlığını meşrulaştırma noktasına kadar vardı. Bu, enternasyonalizm değildir. Ezenle ezileni, işgalciyle işgal edileni aynı düzleme yerleştirerek emperyalist saldırganlığın önünü açan eski hatanın yeni bir tekrarıdır.

MARKSİST DEVLET TEORİSİNİN KAPSAMLI BİR REVİZYONU

PCR'nin Leninist emperyalizm kavrayışındaki bu bozulma, kaçınılmaz olarak Marksist devlet teorisinin de ciddi biçimde çarpıtılmasıyla birleşiyor. Bu konuyu başka makalelerimizde ayrıntılı olarak ele aldık; burada yeniden açacak yerimiz yok.23 Şunu belirtmekle yetinelim: PCR ve RCI'nin Marksizm üzerinde gerçekleştirdiği bu kapsamlı revizyon, onları sınıflar karşısında "tarafsız" devletlerin ve hükümetlerin var olabileceği düşüncesine götürüyor. En azından bazı hükümetlerin, sınıfsal niteliklerinden bağımsız olarak, kitlelerin baskısıyla ilerici bir yöne sürüklenebileceğini ileri sürüyorlar.

Bu, Marksizmin üzerine kurulduğu temelin tam tersidir. Marksizm, kapitalizm altında kurulan her hükümete karşı, kendisini "sol" olarak tanımlasa bile, ilkeli bir muhalefeti savunur. Bolşeviklerin, 1917 Rusya'sındaki Geçici Hükümete onu devirene kadar muhalefet etmelerinin nedeni buydu. Rosa Luxemburg ve Alman komünistleri de 1918'in sonlarında kurulan Alman hükümetine aynı nedenle karşı çıktılar. Bunun bedelini ise o hükümetin silahlı çeteleri tarafından öldürülerek ödediler.

Devlet kavramında yapılan bu kapsamlı revizyon, Grantist akımın uzun yıllar boyunca Chávez yönetimindeki Venezuela'yı örnek alınması gereken bir model olarak sunmasını da açıklıyor. Alan Woods, Maduro'dan önce bile işçileri bastıran Chávez rejiminin danışmanı olmakla yıllarca gurur duydu. Burada neyi eleştirdiğimiz açık olmalıdır. Venezuela'nın emperyalist bir saldırıya karşı savunulmasından söz etmiyoruz. Trump'ın saldırıları karşısında Venezuela'nın savunulmasını en önde destekliyoruz; bunu her komünistin görevi sayıyoruz.

Bizim eleştirdiğimiz, Venezuela'nın emperyalizme karşı askerî olarak savunulması değil, Chávez rejimine verilen siyasi destektir. PCR ve Enternasyonali bununla da yetinmeyerek sözde "Bolivarcı sosyalizmi" örnek alınması gereken bir model olarak sundu. Chávez'in ölümünün ardından yayımladıkları "Hugo Chávez Öldü: Sosyalizm Mücadelesi Devam Ediyor!" başlıklı metin, bu siyasi desteği bütün açıklığıyla ortaya koyuyor: "Hugo Chávez'in yasını tutuyoruz; ancak gözyaşlarımızın gözümüzü kör etmesine izin vermemeliyiz. Yas sona erdiğinde mücadele devam etmelidir. Chávez başka bir şey beklemezdi. Bolivarcı Devrim'i savunmak için mücadeleyi sürdürmeye ve yoğunlaştırmaya söz veriyoruz. Hugo Chávez, önüne koyduğu büyük projeyi, yani Venezuela'da sosyalist devrimi gerçekleştiremeden öldü. IMT,

bu devrimci Enternasyonali inşa etme mücadelesini sürdürmeyi taahhüt eder."24

Bu sözler yoruma pek yer bırakmıyor. Woods ve yoldaşları, Chávez'in başında bulunduğu burjuva devleti sınıfsal niteliğiyle değerlendirmek yerine, tamamlanmamış bir sosyalist devrimin aracı olarak sundular. Emperyalizme karşı askerî savunma ile burjuva bir rejime siyasi destek arasındaki temel ayrımı bir kez daha ortadan kaldırdılar.

"ESKİ MEKANİK MATERYALİZME" DÖNÜŞ

Bunlar, neo-Stalinist solun geniş bir kesiminde görmeye alıştığımız tutumlardır. Aynı görüşlerin kendisini "Troçkist" olarak tanımlayan bir örgütün programında karşımıza çıkması ise ilk bakışta şaşırtıcı görünebilir. Peki bu durum nasıl açıklanabilir? Teorik açıdan bakıldığında ulusal sorunun, demokratik taleplerle sosyalist talepler arasındaki diyalektik ilişkinin, Marksist devlet teorisinin ve Leninist emperyalizm kavrayışının bu şekilde çarpıtılması tesadüf değildir. Bütün bunlar, Alan Woods ve fraksiyonunun determinist ve diyalektik olmayan yaklaşımından beslenmektedir. Bu anlayışı Buharin'in mekanik yaklaşımıyla karşılaştırmamız rastlantı değildir. Lenin, Buharin'in diyalektiği hiçbir zaman ciddi biçimde incelemediğini ve muhtemelen anlayamadığını belirtmişti.25 Woods ve PCR'nin aynı diyalektik olmayan yaklaşımı, onları Lenin'in öncü parti ile sosyalist bilinç arasındaki ilişkiye dair kavrayışında sözde bir "hata" bulmaya ve bu hatayı "düzeltmeye" kadar götürdü. Bu meseleyi başka bir makalemizde ayrıntılı olarak ele aldık.26 Bu görüşlerin felsefi temelinde mekanik materyalizm yatıyor. Marx'ın doktora tezinde incelediği Demokritos ile Epikuros'un doğa felsefeleri arasındaki ayrımı bile kavrayamayan bir materyalizmden söz ediyoruz.27

Bu, Marx'ın diyalektik materyalizminden çok kaba materyalizme; Marx'tan çok Feuerbach'a yakındır. Marx, ünlü Feuerbach Üzerine Tezler'de bu anlayışı "eski materyalizm" olarak eleştirmiş ve onun karşısına kendi diyalektik, devrimci materyalizmini çıkarmıştı.28

Alan Woods ve PCR'nin materyalizm anlayışı, İkinci Enternasyonal'in yozlaşmasına teorik dayanak sağlayan mekanik materyalizme fazlasıyla yakındır. Lenin, aynı anlayışı 1915 tarihli Felsefe Defterleri'nde acımasızca eleştirmişti.29 Daha sonra Stalinist önderliğin Komünist Enternasyonal'e egemen olmasıyla birlikte bu mekanik dü-

şünce yeniden ortaya çıktı.

Aradan geçen yüz yılı aşkın süreye rağmen, aynı kaba şema bugün yeniden karşımızdadır: Somut mücadelelerin çelişkilerini incelemek yerine her şeyi kaçınılmaz tarihsel aşamalara indirgeyen; ezilenlerin bugünkü taleplerini belirsiz bir sosyalist geleceğe erteleyen ve bu pasifliği "Marksist ortodoksluk" diye pazarlayan bir şema.

NEHİRDEN DENİZE VE "MERKEZCİLİK"

Bununla birlikte RCI'nin programatik tutumlarını yalnızca teorik ve felsefi bir sapmayla açıklamak haksızlık olur —ya da belki RCI'ye karşı gereğinden fazla cömertlik. Çünkü bu teorik sapmalar, oportünist bir özü aşırı devrimci bir kılıf altında sunmaya yarıyor: "Ulusal sorun mu? Ama biz enternasyonalistiz!" "Filistin'i nehirden denize özgürleştirmek mi? Ama biz sosyalizm için mücadele ediyoruz!" Böylece en somut ve yakıcı mücadelelerden kaçan bir politika, sanki mevcut taleplerin çok ötesine geçen devrimci bir programmış gibi pazarlanıyor.

Bu tutum pratikte ana akımla aynı yönde yüzmek anlamına geliyor. Ukrayna örneğini düşünün. Ancak sorun yalnızca Ukrayna ile sınırlı değildir. PCR; işçi sınıfında, sendikalarda ve reformist solda var olan gerici eğilimlere karşı mücadele etmek yerine onlara uyum sağlıyor.

Şöyle bir itiraz ileri sürülebilir: PCR, Filistin konusunda "nehirden denize" sloganını reddettiğine göre nasıl ana akıma uyum sağlıyor olabilir? İlk bakışta sloganı reddetmek, akıntıya karşı yüzmek gibi görünmüyor mu?

Gerçekte durum böyle değildir. "Nehirden denize özgür Filistin" sloganı bugün gösterilerde yaygın biçimde kullanılıyor. O hâlde PCR neden bu sloganı açıkça reddetme ihtiyacı duyuyor?

Öncelikle Bellotti'nin makalesinin esas olarak kendi partisinin üyelerine seslendiği anlaşılıyor. Belli ki PCR'nin Filistin konusundaki tutumu örgüt içinde de bazı soru işaretleri yaratmış. Dolayısıyla üyelere, partinin bu sloganı reddetmesinin sözde "Marksist ortodoksluğa" uygun olduğu konusunda güvence verilmesi gerekiyor. Fakat mesele bundan ibaret değil.

Filistin hareketinin en ileri kesimlerinin görüşleri ile reformist partilerin hareket içinde yaydığı genel anlayış arasında ayrım yapmalıyız. "Nehirden denize" sloganı aktivistler tarafından coşkuyla benimsense de çoğu zaman yalnızca "iki devletli çözüm" adlı reformist yalana karşı daha radikal bir cevap olarak kullanılıyor.

Sloganın bütün siyasal sonuçları her zaman açık biçimde düşünülmüyor. Oysa bu slogan bizim açımızdan sömürgeci devletin yıkılmasını, Siyonistlerin Filistin'den çıkarılmasını ve toprağın gerçek sahipleri olan Filistinlilere iade edilmesini ifade eder. Aynı zamanda, Siyonist sömürge projesiyle bağını koparan Yahudilere ulusal azınlık haklarının tanınmasını gerektirir.

Sokaklarda slogan çoğu zaman bu programatik içeriğin tamamıyla değil, Filistinlilere yapılan tarihsel haksızlığa karşı radikal bir adalet çağrısı olarak tekrarlanıyor. Bu hâliyle gerçekten radikaldir; ancak her zaman sloganın mantıksal ve siyasal sonuçlarına kadar ilerlemez.

Buna rağmen slogan, pasifist bir bakış açısını savunan, BM'ye ve sözde "uluslararası hukuka" bel bağlayan ve iki devletli çözüm yalanını pazarlamayı sürdüren reformist liderlikler açısından kabul edilmesi güç bir taleptir. Bu liderlikler, slogan karşısındaki rahatsızlıklarını her zaman açıkça dile getirmeseler de onun işaret ettiği sonuçlardan korkuyorlar.

PCR ve Enternasyonali ise her şeyi belirsiz ve sisli bir "sosyalist geleceğe" havale ederek günlük mücadelede reformist bürokrasilerle karşı karşıya gelmekten kaçınıyor.

Fakat bu uyumculuğu açıkça savunmuyor. Tam tersine, onu hareketin en radikal kesimlerine son derece devrimci görünebilecek bir söylemle örtüyor. Öyle ki kendi tutumunu, "nehirden denize" gibi radikal bir sloganın bile daha solunda ve daha sosyalistmiş gibi sunabiliyor.

Sonuçta ortaya "ortodoks" bir kılığa bürünmüş, "devrimci" retorikle süslenmiş oportünist bir pratik çıkıyor. Troçki'nin "merkezcilik" adını verdiği olgunun özü tam olarak budur: Örgütlerin pratikte uyguladıkları reformist politikalar ile yalnızca kürsülerde ilan ettikleri devrimci görüşler arasında sürekli gidip gelmesi. PCR'nin yaptığı da budur. Günlük mücadelede reformist bürokrasilerle uyum içinde davranırken bu uyumculuğu sosyalist devrime ilişkin görkemli sözlerle gizliyor.

PCR'NİN FİLİSTİN KONUSUNDAKİ GERÇEK TUTUMU

"Nehirden denize" sloganının reddedilmesinin ve Bellotti'nin görünüşte radikal argümanlarının arkasında, RCI'nin Filistin konusunda uzun süredir savunduğu gerçek tutum yatıyor. Bu tutumun en açık özeti, Alan Woods ve Ted Grant'ın 2000 yılında kaleme aldığı "Marksizm ve Ulusal Sorun" başlıklı makalede bulunabilir: "İsrail bugün bir devlet olarak varlığını sürdürmektedir ve tarihin akışını geriye çeviremeyiz. İsrail bir ulustur ve biz onun ortadan kaldırılmasını talep etmemeliyiz. Filistin ulusal sorununun çözümü, ancak Arapların ve İsraillilerin kendi özerk yurtlarında yan yana yaşayabilecekleri ve bütün ulusal haklara eksiksiz biçimde saygı gösterilecek bir Ortadoğu Sosyalist Federasyonu'nun kurulmasıyla sağlanabilir."30

Başka bir deyişle PCR ve Enternasyonali, "İsrail"in ortadan kaldırılmasına karşı çıkıyor. Ulusal kaderini tayin hakkını yalnızca ezilen Filistin halkına değil, aynı zamanda ezen halka —yani İsrail kolonisinde yaşayan "İsraillilere"— de tanıyor. Argümanları kabaca şöyle: Aradan yeterin-

ce zaman geçtiğine göre sömürgeleştirilen halk ile sömürgeciler, aynı topraklarda kendi ayrı "sosyalist" devletlerini kurma konusunda eşit haklara sahip olmuştur.

Nasıl süslenirse süslensin, karşımıza yeniden "iki halk, iki devlet" fikrinin sulandırılmış bir biçimi çıkıyor. Tek fark, bu eski reformist hayalin bu kez sosyalist bir Filistin'in yanında varlığını sürdürecek "sosyalist İsrail" yanılsamasıyla süslenmiş olmasıdır. Bu tutum ne devrimcidir ne de sosyalisttir.

DEVRİMCİLERİN TUTUMU FARKLIDIR

1947'de emperyalizm, diplomatik aracı olan BM eliyle Filistin'i böldü ve toprakların büyük bölümünü "İsrail" adı altında Siyonistlere tahsis etti. Böylece Siyonist toprak gaspını meşrulaştırdı ve Siyonist harekete, savaştan savaşa ve katliamdan katliama ilerleyerek Filistin'in geri kalanını ele geçirme imkânı verdi. Bu karara yalnızca Troçkistler tutarlı biçimde karşı çıktı. Çünkü onlar Siyonist hareketi, emperyalizmin stratejik öneme sahip bu bölgede kendisine bir askerî ve siyasi üs kurmak için kullandığı gerici bir araç olarak görüyordu.

Tutarlı Troçkistlerin o tarihten bu yana savunduğu görüş açıktır: Filistin direnişi desteklenmeli; tarihsel Filistin'in tamamı, nehirden denize kadar uzanan tek, laik ve ırkçılıktan arındırılmış bir devlet olarak Filistin halkına iade edilmelidir.

Bu hedef, sömürgeci "İsrail" devletinin yıkılmasını gerektirir. Sömürgeci ayrıcalıklarından vazgeçmeyi reddeden Siyonistlerin, nehirden denize kadar bütün tarihsel Filistin topraklarından çıkarılması gerekir. Buna karşılık Siyonist sömürge projesiyle bağını koparan, ayrıcalıklarından vazgeçen ve Filistinlilerle eşit koşullarda barış içinde yaşamayı kabul eden Yahudi azınlığa eksiksiz haklar tanınmalıdır.

Ezilen Filistin halkının kendi kaderini tayin hakkı ve topraklarından sürülen yaklaşık altı milyon Filistinlinin geri dönüş hakkı ancak bu şekilde gerçekleştirilebilir. PCR'nin yaptığı gibi ulusal sorun ve onu özetleyen "nehirden denize" sloganı programdan çıkarılırsa Filistinlilerin somut kurtuluş mücadelesi de ortadan kaldırılmış olur. Aynı sonuç, ulusal kurtuluş talebi onun devamı ve tamamlayıcısı olan sosyalist devrimin karşısına yerleştirildiğinde de ortaya çıkar. Böyle bir durumda geriye yalnızca kızıl bir retorik kalır: Pazar günleri sosyalist devrimden söz edilir, haftanın geri kalanında ise gerçekte reddedilmeyen "iki halk, iki devlet" politikası uygulanır.

Troçkistlerin tutumu farklıdır. Biz demokratik ulusal kurtuluş hedefini hiçbir ön koşul öne sürmeden savunuyoruz. Aynı zamanda bu hedefi, bugün var olan Filistin direnişine taşımaya çalıştığımız sosyalist programın geri kalanıyla birleştiriyoruz. Henüz var olmayan uluslararası devrimci liderliği inşa etmenin tek somut yolu budur.

Hem demokratik ve sosyalist hedeflerin birbirinden kopuk iki tarihsel aşamaya bölünmesini hem de demokratik hedeflerin sosyalist devrimin sonrasına ertelenmesini reddediyoruz.

Ünlü sürekli devrim teorisi ve programı tam olarak bunu ifade eder: Asgari program ile azami programı birleştirmek, güncel mücadele ile sosyalist devrim arasında bir köprü kurmak.

Filistin halkının ulusal kurtuluş mücadelesi, Ortadoğu kitlelerinin kendi burjuva devletlerini devirmesi; yerel egemen sınıfları ve çokuluslu şirketleri mülksüzleştirmesi mücadelesiyle birleştirilmelidir.

Elbette hedefimiz, Ortadoğu Sosyalist Federasyonu'nun parçası olacak bir Filistin Sosyalist Cumhuriyeti'nin kurulmasıdır. Elbette proletarya diktatörlüğü gereklidir. Troçki'nin açıkladığı gibi demokrasi ve ulusal kurtuluş sorunları, işçi sınıfı iktidarı olmadan gerçek ve eksiksiz bir çözüme kavuşturulamaz. Ancak ulusal mücadeleyi, onu kapsamadığı varsayılan soyut bir "sınıf meselesi" adına atlamak çözüm değildir. Sömürgecilerle sömürgeleştirilenler arasında sözde bir "iki proletaryanın birliği" yanılsaması yaymak da

çözüm değildir. Devam eden somut mücadeleden uzak duran, bugün var olan Filistin direnişine tek kelimeyle değinmeyen bir sosyalizm savunusu zararsız bir soyutlamadan ibaret kalır. Böyle bir yaklaşımla ne devrimci liderlik ne de sosyalizm inşa edilebilir. Bu nedenle Yoldaş Bellotti'ye ve PCR'li yoldaşlara açıkça söylemeliyiz: Bu siyasetle Filistin davasına yardım edilmiyor. İşçilerin ve gençlerin insanlığı kapitalist barbarlıktan kurtarmak için ihtiyaç duyduğu temel araçtan, yani Marksizmden giderek daha fazla uzaklaşılıyor.

[1] "¿Quién teme a una Palestina libre del río al mar?", LIT-CI: *https://litci.org/es/quien-teme-a-una-palestina-libre-del-rio-al-mar-3*

[2] Francesco Ricci, Dal fiume al mare: Dalla parte della Resistenza palestinese, Edizioni Rjazanov, 2025. Kitap hakkında kaynaklı bir değerlendirme için: http://www.partitodialternativacomunista.org/politica/nazionale/dal-fiume-al-mare-di-francesco-ricci-un-libro-partigiano

[3] Filistin sorununa ilişkin diğer makaleler için: http://www.partitodialternativacomunista.org/politica/internazionale/speciale-palestina

[4] "Una tigre senza artigli. Polemica con SCR (ora PCR) e altri: come alcuni 'leninisti' deformano Lenin", Trotskismo Oggi, Sayı 23, 2024: http://www.partitodialternativacomunista.org/politica/nazionale/polemica-con-scr-ora-pcr-e-altri-come-alcuni-leninisti-deformano-lenin

[5] "A proposito della dittatura capitalista di Cuba. Polemica con SCR-IMT": http://www.partitodialternativacomunista.org/politica/nazionale/a-proposito-della-dittatura-capitalista-di-cuba-polemica-con-scr-imt

[5] Francesco Giliani'nin "Pdac-Lit: navigazione a vista elevata a sistema" başlıklı yanıtına karşı kaleme alınan metin için: *https://litci.org/es/quien-teme-a-la-confrontacion-programatica-respuesta-a-scr-imt/*

[6] Claudio Bellotti, "'Dal fiume al mare': riflessioni su una parola d'ordine popolare e sul suo significato", 23 Ekim 2025: *https://rivoluzione.red/dal-fiume-al-mare-riflessione-su-una-parola-dordine-popolare-e-sul-suo-significato/*

[7] *Claudio B*ellotti, "'Dal fiume al mare': riflessioni su una parola d'ordine popolare e sul suo significato", a.g.e.

[8] Claudio Bellotti, "'Dal fiume al mare': riflessioni su una parola d'ordine popolare e sul suo significato", a.g.e.

[9] Claudio Bellotti, "'Dal fiume al mare': riflessioni su una parola d'ordine popolare e sul suo significato", a.g.e.

[10] Claudio Bellotti, "'Dal fiume al mare': riflessioni su una parola d'ordine popolare e sul suo significato", a.g.e.

[11] Claudio Bellotti, "'Dal fiume al mare': riflessioni su una parola d'ordine popolare e sul suo significato", a.g.e.

[12] IMT/RCI, "Basta ipocrisia! Difendiamo Gaza": http://www.rivoluzione.red/basta-ipocrisia-difendere-gaza-la-dichiarazione-della-tmi/

[13] Claudio Bellotti, "'Dal fiume al mare': riflessioni su una parola d'ordine popolare e sul suo significato", a.g.e.

[14] Lev Troçki, Geçiş Programı.

[15] V. İ. Lenin'in Toplu Eserleri'nin 30. cildindeki şu metinlere bakınız: "Emperyalist Ekonomizmin Ortaya Çıkan Eğilimi Üzerine"; "Kievski'ye (Pyatakov) Yanıt"; "Marksizmin Bir Karikatürü ve Emperyalist Ekonomizm". İspanyolca baskı: Obras Completas, Cilt 30, Editorial Progreso, 1985.

[16] C. Basile, I bolscevichi e la questione nazionale: La polemica tra Lenin e il "gruppo di Baugy" (1915–1916), Altergraf, 2017. Nikolay Buharin, Georgi Pyatakov ve Yevgeniya Bosch Bolşevik militanlardı; Karl Radek ise bu tartışma sırasında henüz partiye katılmamıştı.

[17] Lenin'in "emperyalist ekonomizm" olarak adlandırdığı eğilim, yüzyılın başında özellikle Ne Yapmalı? adlı eserinde eleştirdiği ekonomist anlayışın emperyalizm çağındaki bir çeşididir.

[18] V. İ. Lenin, "Kendi Kaderini Tayin Hakkı Üzerine Tartışmanın Bilançosu", 1916.

[19] Lev Troçki, "Ukrayna'nın Bağımsızlığı ve Sekter Karışıklıklar".

[20] V. İ. Lenin, "Devrimci Proletarya ve Ulusların Kendi Kaderini Tayin Hakkı", 1916.

[21] Falkland/Malvinas Savaşı hakkındaki Giliani polemiği için bkz. not [v].

[22] Lev Troçki ve Mateo Fossa, "Lev Troçki ile Bir Söyleşi", 1938.

[23] PCR'nin devlet anlayışına ilişkin ayrıntılı tartışma için bkz. not [iv].

[24] IMT'nin Hugo Chávez'in ölümü üzerine yayımladığı açıklama: https://old.marxismo.net/venezuela/america-latina/venezuela/la-dichiarazione-della-tendenza-marxista-internazionale-sulla-morte-di-hugo-chavez

[25] V. İ. Lenin, "Kongre'ye Mektup" olarak da bilinen "Vasiyet". Lenin burada Buharin hakkında şöyle yazar: "Diyalektiği hiçbir zaman incelememiştir ve sanırım onu hiçbir zaman tam olarak anlayamamıştır."

[26] Lenin'in öncü parti ve sosyalist bilinç anlayışına ilişkin PCR eleştirisinin ayrıntıları için bkz. not [iv].

[27] Karl Marx, Demokritos ile Epikuros'un Doğa Felsefeleri Arasındaki Fark, 1841.

[28] Karl Marx, Feuerbach Üzerine Tezler, 1845.

[29] V. İ. Lenin, Felsefe Defterleri, Toplu Eserler içinde.

[30] Alan Woods ve Ted Grant, "Marxism and the National Question", 2000: *https://marxist.com/marxism-national-question250200.htm*

KURGUSAL SERMAYE: KAĞIT ÜZERİNDE BİR DÜNYA

■ GUSTAVO MACHADO-BREZİLYA

Marx tarafından geliştirilen hayali sermaye kavramı, içinde yaşadığımız toplumun nasıl işlediğini anlamada belirleyici bir rol oynar. Bu kavram olmadan, çağdaş toplumsal ilişkilerin analizi kusurlu, eksik ve tek taraflı kalır. Bu, özellikle bizim gibi, bu sermaye biçiminin toplumsal servetin baskın bir payını kapsayacak şekilde genişlediği ve Lenin'in emperyalizmin tarihsel dönemi olarak adlandırdığı dönemi başlattığı bir tarihsel dönemde geçerlidir. Oysa bu kategori, Marksist hareketin kendi içinde bile sıklıkla göz ardı edilmektedir. Bu sınırlılık, önemli sonuçlar doğurmaktadır.

Hayali sermayenin rolünü kavrayamayan pek çok kişi, çağdaş kapitalizmi yorumlamak için geleneksel makroekonominin kategorilerine eleştirel bir bakış açısı sergilemeden başvurur. İşte bu alanda, mevcut sermayenin büyük bir kısmının, gerçek servet üretiminde hiçbir temeli olmadığı anlamında "tamamen hayali" olduğu gibi yanlış formülasyonlar ortaya çıkar. Böyle bir yorum, Marx'ın değer teorisinin özüyle çelişir; zira bu, sermayenin değer üretiminden ve işçi sınıfının faaliyetinden kopuk olabileceğini ima eder— sanki zenginlik, metafizik bir şekilde yoktan var olabiliyormuş gibi. Tıpkı Tanrı'nın "Işık olsun" demesi ve ışığın olması gibi; kapitalist de "Zen-

ginlik olsun" der ve zenginlik mucizevi bir şekilde yoktan ortaya çıkar. Amin!

İşte tam da bu yorum, belirli Keynesçi akımlarda yaygın olan, "ekonomik baloncuklar" –gerçek bir temeli olmayan sermaye yığınları olarak anlaşılan– olduğu ve bunların değerinin ekonomik aktörlerin güveni ve beklentileriyle sürdürüldüğü fikrini beslemektedir. Değer, nesnel süreçlerin sonucu olarak anlaşılmaktan çıkar ve öznel faktörlere atfedilmeye başlar. Bu durum, büyük ölçüde, hayali sermayenin oluşumu ve gelişimi konusundaki anlayış eksikliğinden kaynaklanmaktadır.

HAYALİ SERMAYE NEDİR?

Hayali sermaye, "sahte" ya da var olmayan bir sermaye değildir. Aksine, sermayenin varoluşunun belirli bir biçimidir. Bu kavram, bir metayı sermaye olarak satmak yerine, sermayenin kendisini bir meta olarak satmanın en uygun yolu olarak ortaya çıkar. Bu ne anlama gelir?

Bir meta, satılan şeyin arabalar, ev aletleri, giysiler, cep telefonları gibi emeğin doğrudan ürünleri olduğu zaman sermaye olarak satılır. Sermaye ise, satılan şeyin şu ya da bu ürün değil, sermayenin kendisi olduğu zaman —yani endüstriyel, ticari ve bankacılık işletmeleri, kredi araçları gibi kendi değerini artırabilen ve düzenli getiri üreten her şey— bir meta olarak satılır.

Bu tür sermayeyi satmanın bir yolu, onu doğrudan satın almaktır. Ancak sermayenin giderek artan yoğunlaşması ve merkezileşmesi nedeniyle, bu sermaye çoğu kapitalist için, hatta en büyükleri için bile erişilemez hale gelmektedir. General Motors, Apple veya Google gibi şirketleri satın almak, yüz milyarlarca hatta trilyonlarca dolar mertebesinde devasa meblağlar gerektirir. Eğer sermayeyi bir meta olarak satın almanın tek yolu bu olsaydı, genel bir kural olarak kapitalistler sonsuza dek aynı sermayenin sahipleri olarak kalmaya "mahkûm" olurlardı. Dahası: mülkiyeti bölüşmenin bir yolu olmasaydı, sermaye dolaşıma girmezdi; bir sektörden diğerine hızla aktarılmasının imkânı kalmazdı ve bu da tüm kapitalist sistemin çökmesine yol açardı.

Hayali sermaye işte bu şekilde gelişir — kapitalizmin ilk günlerinden itibaren büyük sömürge girişimlerinde olduğu gibi — sermaye mülkiyetinin onu temsil eden menkul kıymetlere dönüştürülmesi yoluyla. Şirketlerin mülkiyeti binlerce hisseye bölünür, gayrimenkuller ipoteklere dönüştürülür ve hatta sahiplerine faiz sağlayan borç senetleri bile vade tarihinden önce hayali bir değer üzerinden üçüncü taraflara satılabilir.

Hayali sermaye, mevcut sermayenin bir kopyasıdır. Aynı sermaye artık iki biçimde aynı anda var olabilir: bir yandan etkin ve işleyen sermaye olarak —örneğin, faaliyette olan bir fabrika; diğer yandan ise o sermayenin mülkiyetini ve fabrikanın kârlarına ilişkin hakları temsil eden menkul kıymetler olarak. Bu menkul kıymetler, sanki bağımsız bir sermayeymiş gibi alınıp satılarak nispeten özerk bir şekilde dolaşıma girmeye başlar. Dolayısıyla, bir şeyin hayali sermaye olduğunu söylediğimizde, bunun somut veya maddi hiçbir şeye atıfta bulunmadığı anlamında hayali olduğunu iddia etmiyoruz; aksine, başka bir yerde —gerçek üretim ve değerleme sürecinde— bulunan bir şeyin temsili olarak var olduğunu ifade ediyoruz.

Marx, hayali sermayenin dört temel biçimini sıralar: (1) şirket sermayesini temsil eden ve kâr üreten hisse senetleri; (2) gayrimenkulü temsil eden ve kira ile gelir üreten ipotekler; ve son olarak, (3) sıradan borç senetleri ile (4) üçüncü taraflara verilen krediyi temsil eden ve faiz üreten devlet tahvilleri. Not: Şirketler, gayrimenkuller ve borçlar hayali sermaye değildir; hayali sermaye, daha çok bu varlıkları temsil eden ve ayrı olarak dolaşıma girebilen, böylece borsalar gibi sözde ikincil veya sermaye piyasaları olarak adlandırılan paralel bir piyasa yaratan menkul kıymetlerdir.

Bunlar, hayali sermayenin dört temel biçimidir; yani, diğer birçok varyasyonun türetildiği kaynaklardır. Bu, yalnızca mevcut içeriğin biçimsel olarak çoğaltılmasını içerdiğinden, hayali sermayenin yeni biçimleri sonsuz sayıda yaratılabilir. Örneğin, bir bankadan alınan doğrudan kredi yerine borsada halka satılan kurumsal borç menkul kıymetleri olan tahviller ya da iki tarafın, herhangi bir tarafın o varlığa (soya fasulyesi, hisse senetleri, döviz) sahip olması gerekmeden, bir varlığın gelecekteki fiyatı üzerine birbirlerine karşı bahis yaptıkları sözleşmeler olan türev ürünler.

Şimdi cevaplanması gereken soru şudur: (1) Bu hayali menkul kıymetlerin değerini ne belirler; (2) hayali sermaye, temsil ettiği sermayenin yalnızca biçimsel bir kopyası olduğundan ve değer içeriği fiilen ikiye katlanmadığından, bu değerin kaynağı nedir? İlk soruyla başlayalım.

HAYALİ SERMAYENİN DEĞERİNİ NE BELİRLER?

Sıradan metalar —ister cep telefonu ister araba olsun— kapitalistler tarafından, artı değer biçiminde işçi sınıfının artı emeğinin bir kısmını el koyarak kâr elde etmek ve sermaye biriktirmek amacıyla satılır. Bu yeni değer, endüstriyel sermaye içindeki emek sürecinde yaratılır ve çeşitli toplumsal ilişkiler (fiyatlar, transferler, faiz, vergiler) yoluyla ticari, hizmet ve bankacılık sermayesine ve devlete dağıtılır. Aynı zamanda, bu tür metalar —öncelikle işçiler tarafından— kullanım değerlerine göre satın alınır: ulaşım, iletişim, giyim, gıda vb.

Malların sermaye olarak alınıp satılması süreci, karmaşık olsa da, genel hatlarıyla daha anlaşılırdır: bu sürecin sırrı, artı değerin üretilmesinde ve dağıtılmasında yatmaktadır. O halde şu soru ortaya çıkıyor: Ulaşım, iletişim, giyim veya beslenme amaçlarına hizmet etmiyorsa, hayali sermayenin kullanım değeri nedir? Aslında, biçimi ne olursa olsun tüm sermaye tek bir kullanım değerine sahiptir: kendi değerini artırma, sahibi için gelir, kâr ve faiz üretme gibi görünüşte sihirli bir yetenek.

Görünüşe göre, kapitalist için belirli bir ser-

mayenin ne kadar büyüdüğü ya da geçmişte sahibine ne kadar getiri sağladığı önemli değildir. Hayali bir menkul kıymet satın alındığında, o geçmiş değer zaten gerçekleşmiştir, önceki sahibi için gelire dönüştürülmüştür. Onu ilgilendiren, sermayenin gelecekteki değer kazanma potansiyelidir. Bu bir çılgınlıktır. Sermayenin şimdiki değerini belirleyen, onun gelecekteki değeridir.

Burada yaşanan tam bir kaymaya dikkat edin. Bir şirketin stok, makine ve ekipman, tesisler, patentler vb. şeklinde milyarlarca ya da trilyonlarca dolarlık malı olması önemli değildir. Her ne sebeple olursa olsun, bu şirket ürettiği malları satma yeteneğini kaybederse, sermayesinin hayali değeri sıfırdır. İflasını ilan etmek zorunda kalacak ve daha önce yatırılan değerin bir kısmını geri kazanmak için sermayesini değil, üretim yapısını oluşturan malları satmak zorunda kalacaktır. Benzer şekilde, örneğin bir teknolojik devrimden kaynaklanan yeni ürünler sunan bir şirketin gelecekte 20 veya 30 kat büyüme potansiyeli varsa, bugünkü değeri de mevcut değerinin 20 veya 30 katı olacaktır.

Buradaki en büyük sorun, önceden belirlenmiş faiz oranları ve vade sürelerine sahip sabit faizli borçlanma senetleri hariç olmak üzere, sermayenin gelecekteki değerinin her zaman belirsiz olmasıdır. Kapitalizmde, üretimin ve servetin dağıtım sürecine ilişkin bilinçli bir planlama yoktur. Servet, piyasa tarafından kişisel olmayan bir şekilde, milyarlarca ya da trilyonlarca bireysel kararın plansız bir şekilde bir araya gelmesi yoluyla tahsis edilir. Dolayısıyla, belirli bir sermayenin gelecekteki değeri yalnızca spekülasyon konusu olabilir ya da tahmin edilebilir. Hayali bir menkul kıymetin değeri, beklenen getirisine göre belirlenir ve sermaye piyasalarında bu menkul kıymetlere olan talep yoluyla somutlaşır.

İşte bu nedenle Apple, Microsoft, Alphabet (Google), Amazon ve Meta gibi "büyük teknoloji" şirketlerinin —borsalarda işlem gören hisseleriyle ölçülen— hayali değeri, üretim birimlerinde harekete geçirdikleri gerçek, operasyonel sermayeden genellikle çok daha yüksektir. Bu, mutlaka patlamak üzere olan bir "finansal balon" olduğu anlamına gelmez. Her şey, bu şirketlerin gelecekte beklenen ölçeğe ulaşıp ulaşmayacaklarına bağlıdır. Ve sermaye dünyasında, sadece spekülasyon yapabiliriz. Gelecek Tanrı'ya aittir.

Bu mekanizma, hayali sermayenin neden ilk bakışta üretimden kopuk gibi görünen hareketler sergilediğini açıklıyor. Bunun yakın zamandaki

bir örneği Netflix'tir. Akış hizmetlerinin yaygınlaşmasıyla birlikte şirketin hisse senedi fiyatları fahiş seviyelere ulaştı. Yıllar sonra ilk kez abonelik sayısında hafif bir düşüş yaşandığında, hisse senedi fiyatında çok daha keskin bir düşüş görüldü. Böyle bir düşüş, gelecekteki büyüme tahminlerinin abartılı olduğunu işaret ediyordu.

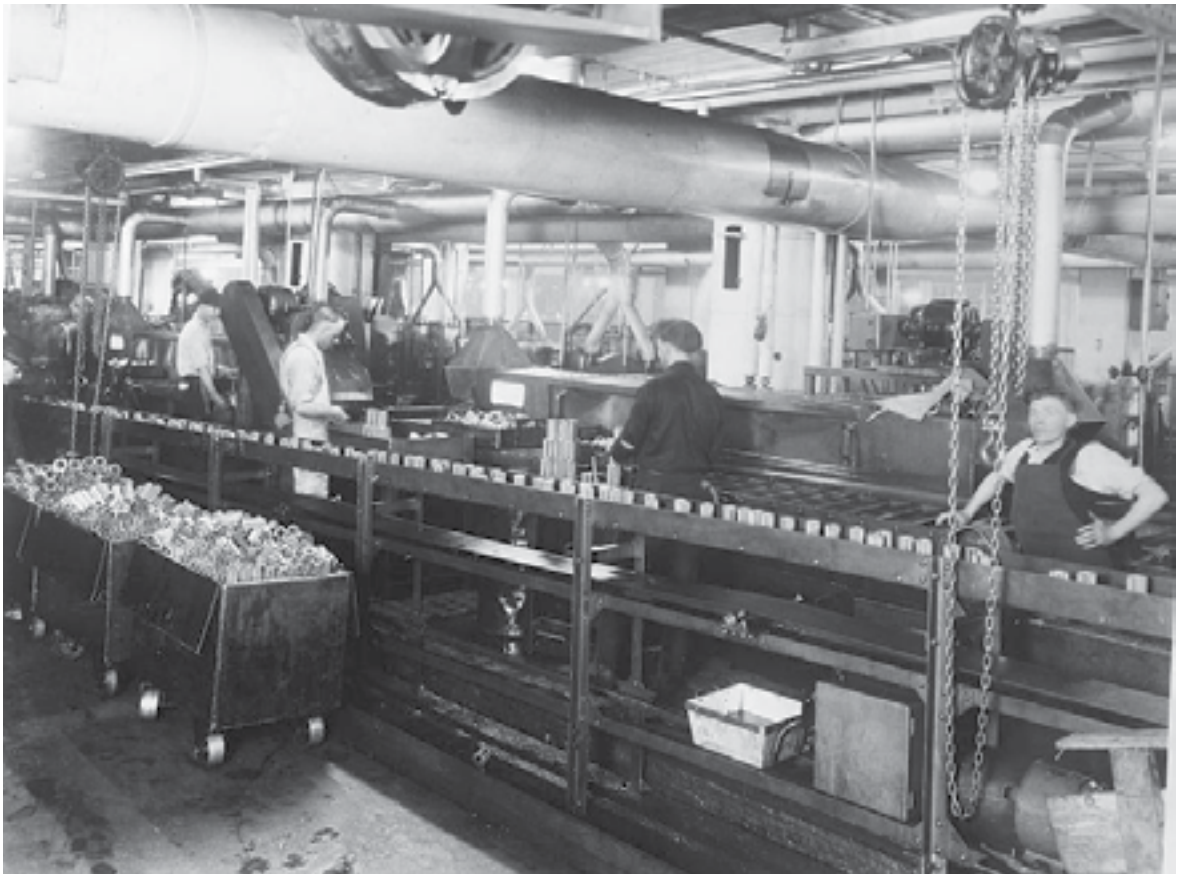
Şimdi, daha önce sorulan ikinci sorunun cevabına geçmeliyiz. Bir şirketin hayali değeri, o şirkette kullanılan mal ve paranın gerçek değerinden kat kat fazla olabiliyorsa, bu değerin kaynağı nedir? Yalnızca spekülasyonla mı yaratıldı? Aktörlerin öznelliğiyle mi?

HAYALİ SERMAYENİN DEĞERİNİN KAYNAĞI NEDİR?

Gördüğümüz gibi, hayali sermaye, sermaye biçiminin ikiye bölünmesinden kaynaklanır; bu sermaye, faaliyetlerde (sanayide, ticarette, bankacılıkta) ve mülkiyetini ifade eden salt devredilebilir menkul kıymetler biçiminde varlık kazanır. Bunlar aynı madalyonun iki yüzüdür. Buna rağmen, madalyonun her iki yüzünde ifade edilen değerler arasında doğrudan bir karşılık yoktur. Buna rağmen, hayali sermaye hiçbir zaman, hiçbir koşulda yeni bir zenginlik yaratmaz. İki durum söz konusu olabilir.

Bir kapitalist, bir şirketin hayali menkul kıymetini satıp başka bir şirketinkini satın aldığında, sadece mülkiyet ve değer aktarımı gerçekleşir; asla yeni bir değer yaratılmaz. Birçok kişi çeşitli hisse senetlerini satıp Apple hissesi satın alırsa, ilkindekiler değer kaybetme eğilimindeyken ikinciler değer kazanır — tek bir değer atomu bile yaratılmadan. Büyüme beklentilerine dayalı olarak, Apple hisselerinin değeri şirketin gerçek değerinden çok daha fazla olabilir; çünkü düzinelerce ya da yüzlerce başka şirketin değeri düşer.

Ancak hayali menkul kıymetler sadece birbirleriyle takas edilmez. Kapitalist, gelirini —

örneğin General Motors'tan elde ettiği temettüleri— Apple hisselerinin satın alınmasına yönlendirebilir. Burada sadece mülkiyet devri söz konusu değildir: temettü, General Motors tarafından fiilen üretilen ve Apple'ın sahip olduğu menkul kıymetlere dönüştürülen artı değerdir. Öyleyse, en azından bu durumda, üretken sermayenin bir kısmının hayali sermayeye dönüştürüldüğünü ve değerinin maddi temelini yitirdiğini söylemek doğru olur mu? Hiç de değil.

Daha önce General Motors hissedarının elinde bulunan ve tüketim ya da yeni üretken yatırımlar için kullanılabilir olan para, eski Apple hissedarına ya da ilk halka arz durumunda şirketin kendi kasasına geçer. Artık bu parayı tüketim ya da yeni üretken yatırımlar için kullanmak zorunda olan, Apple'ın kendisi ya da eski hissedarıdır. Ne kadar çok işlem ve aracı olursa olsun, dolaşımdaki para üretken sermayeden ve onun harekete geçirdiği mallardan kaynaklanır ve nihayetinde aynı üretken sermayeye geri dönmek zorundadır. Bu gerçekleşmediğinde, para mal dolaşımındaki karşılığı kaybeder ve değer kaybeder: enflasyon ortaya çıkar.

Kurgusal menkul kıymetlerin, bir bütün olarak ele alındığında, fiilen dolaşımda olan servete karşılık gelmeyi bıraktığı tek durum, kamu borç senetleridir. Bunun nedeni, devletin sermaye üretmemesi ve dolayısıyla kredi olarak aldığı değeri yenilememesi, onu harcamasıdır. Yine de bir mucize söz konusu değildir. Menkul kıymetleri itfa etmek için devletin toplumdan değer elde etmesi gerekecektir — ister vergiler yoluyla, ister artan borç yoluyla, yeni menkul kıymetler ihraç ederek toplumdan daha fazla sermaye emerek.

Bu bölümde ele aldığımız her şey belirleyicidir, zira değer teorisinin temel bir ilkesini yeniden analizin merkezine yerleştirir: değer, yoktan ortaya çıkamaz ve hiçbir şeye dayanamaz. Tüm değer yaratımı, üretim sürecindeki insan emeğine bağlıdır. Hayali sermaye, ne kadar sofistike olursa olsun, bu gerçeği değiştirmez. O, yalnızca mevcut ya da gelecekteki servet üzerindeki hakları yeniden dağıtır. Bu tür işlemler, değeri yalnızca yeniden tahsis eder, ancak üretmez. Zaten var olan sermayenin biçimsel bir kopyası olarak hayali sermaye vardır, ancak hayali değer yoktur.

HAYALİ SERMAYENİN HAYALETİ

Geliştirdiğimiz yaklaşım temel öneme sahiptir. Öncelikle, bu yaklaşım, Marx'ın kapitalizm üzerine uzun soluklu teorik gelişiminin ana yönlerinden birini ortaya koymaktadır. Kapitalist toplumun tüm zenginliği –ister hisse senetleri, ister borç senetleri, ister gayrimenkul ya da başka herhangi bir biçimde ifade edilsin– her zaman ve her durumda kökenini ve içeriğini işçi sınıfının emeğinde bulur.

Hayali sermayenin ürettiği şey, dünyanın tüm toplumsal artı değeriyle, yani küresel artı değerle oynanan devasa bir oyundur. İşçilerin ürettiği değerleri, tamamen özel çıkarlar temelinde bir şirketten diğerine, bir sektörden diğerine, bir ülkeden diğerine aktarır ve mevcut kaynakları dolandırıcılık yoluyla ele geçirmeyi amaçlayan hırsızlık ve manevralar için boşluklar açar. İşçi sınıfının teri, emeği, zekası ve kanı, devasa bir küresel kumarhaneye dönüştürülür. Hayali sermayenin yaygınlığı, artık finansallaşmış ve kendi işletmelerinin yönetimine bile katılmayan günümüz kapitalist sınıfının tamamen asalak doğasını daha da ortaya koymaktadır.

Ve daha da kötüsü: finansal ve hayali sermayeden oluşan bu ikili dünya, "iyi sermaye"ye —yani fiilen işleyen sermayeye— zıtlık oluşturan bir "kötü sermaye" değildir. Bunlar aynı madalyonun iki yüzüdür. Hayali biçimleri olmasaydı, kapitalist toplumsal düzenin kendisinin dayattığı sınırlar nedeniyle geleneksel sektörlerin çoğunun durgunlaştığı bir bağlamda, sermayeyi en kârlı ve büyüyen sektörlere tahsis etmek mümkün olmazdı. Sermayeyi bir bütün olarak yıkmadan hayali sermayeyle mücadele etmek imkânsızdır.

FİLİSTİNLİ KADINLARIN CİNSİYET BASKISI VE SÖMÜRGE BASKISINA KARŞI MÜCADELESİ

Soraya Misleh'in Filistinli Kadınların Tarihi: Salonlardan Direniş Edebiyatının Şafağına (Uma história das mulheres palestinas: dos salons aos primórdios da literatura de resistência) adlı kitabının inceleme yazısı

■ MANDI COELHO-BREZİLYA

Filistinli kadınların tarihi, sömürgeci baskı ve cinsiyet baskısı altında gerçekleşen çifte silinmenin tarihidir. Cinsiyet baskısı, sömürgeci baskıya hizmet eder; zira nüfusun yarısı, devlet tarafından baskı görmenin yanı sıra, mücadelede kendi yanlarında olması gereken kişiler tarafından da baskı görmektedir ve bu durum tüm halkın direnişini zayıflatmaktadır.

Ancak toplumsal cinsiyete dayalı baskının kendisinin ötesinde, sömürgeci baskının da toplumsal cinsiyete dayalı bir boyutu vardır. İsrail'in bir devlet olarak kurulabilmesi için, topraklarını gasbettiği halkı kitlesel biçimde yok etmesi gerekiyordu. Bu devletin kurulmasına yönelik Siyonist proje, Filistinlilerin ezilmesi ve mülksüzleştirilmesi anlamına gelmektedir. Sözde bir arada yaşama temelinde yürütülen sayısız uluslararası müzakereye rağmen, Filistinlilerin dökülen kanı, yaklaşık seksen yıldır bu gerçeğin kanıtı olmuştur.

Bir halkı yok etmenin çeşitli yolları vardır. Bunların en etkili yollarından biri, kadınları ve çocukları öldürerek o halkın bir geleceğe sahip olma ihtimalini ortadan kaldırmaktır. Bu nedenle kadınların İsrail'in başlıca hedefleri arasında yer almış olması tesadüf değildir. Birleşmiş Milletler (BM), 2023 yılında Gazze'de öldürülenlerin yüzde 67'sinin kadınlar ve çocuklardan oluştuğunu tahmin etmiştir. Filistinli kadınların tarihinin aynı zamanda çifte direnişin tarihi olmasının nedeni de budur

ÇİFTE SİLİNMEYE KARŞI MÜCADELE

Soraya Misleh, tarihte her zaman bir rol oynamış ancak bu rol neredeyse hiçbir zaman tanınmamış olan bu kadınlara ses vermek gibi siyasi bir görevi üstleniyor. Direnişi sözlü ve yazılı olarak, kurmaca ve otobiyografi aracılığıyla anlatan kadınların yaşam öykülerini yeniden gün yüzüne çıkaran Soraya, kolektif hafızanın yoğunlaşmış bir arşivini oluşturuyor; böylece "hafıza katliamı"na ve çifte silinmeye karşı mücadele ediyor.

Kitap, diyalektik tarihsel materyalizme dayanan Marksist bir metodoloji temelinde, kadınların tarihini ve edebiyatını yeniden gün ışığına çıkarma çabasını birleştiriyor. Bu, özellikle bibliyografyaya erişimin zorluğu göz önüne alındığında benzeri görülmemiş bir başarıdır; zira kaynakların çoğu Nakba'da [Arapça'da "felaket"] kaybolmuş ya da hâlâ İsrail kontrolü altındadır. Soraya, salonlardan başlayıp direniş edebiyatının ilk dönemlerine uzanan tarihsel güzergâhları analiz ediyor.

NAHDA VE SALONLARIN ORTAYA ÇIKIŞI

Nahda (Arapça'da "rönesans" veya "uyanış"), Aydınlanma ve Arap milliyetçiliğinden ilham alan modern Arap kültürel hareketinin, özellikle edebiyat alanında, temellerinin atılmasına işaret eder. Osmanlı İmparatorluğu çöküşteydi ve Fransa gibi Avrupa ülkeleri Ortadoğu'yu sömürgeleştirme sürecini ilerletiyordu. Bu sürecin arka planında, Theodor Herzl tarafından formüle edilen bir siyasi ideoloji olarak Siyonizmin ortaya çıkışı yer almaktadır. Küresel ölçekteki öneminin gerilemesi karşısında Ortadoğu, eğitim reformları ve Filistin'in küresel kapitalist pazara dahil edilmesi ile bir modernleşme süreci geçirdi.

Bunun bir parçası olarak ve aynı zamanda sömürgeleştirmeye bir tepki olarak, Arap milliyetçiliği, "Arap feminizmi" olarak adlandırılabilecek bir akımla birlikte ortaya çıktı. Her ne kadar bu isimle anılmasa da liberal feminizmin ırk ve sınıfı ikincil plana iten yaklaşımına karşı, sömürgecilik karşıtı bir şekilde kadın örgütlenmesinin başlangıcını işaret ediyordu.

O dönemde kadınların durumu, aile hayatına odaklanma baskısı nedeniyle büyük bir baskı altındaydı. Ancak bazı şehirlerde seçkin kesimden kadınlar daha fazla özgürlüğe sahipti ve bu durum, 20. yüzyılın başlarında ilk Arap kadın derneklerinin ortaya çıkmasının temelini oluşturdu. İşte bu süreçten "salonlar" doğdu – entelektüellerin edebi salonlarından alınan bir Fransızca kelime – Avrupa ve Arap kültürlerinin bir sentezi.

May Ziadeh (1886–1941) bu tarihte iz bırakmıştır. Onun salonu, edebi açıdan en verimli ve etkili salonlardan biri olarak kabul edilir. May, bir yazar ve şairdi; geride 13 eser bıraktı ve gazetelerde yazılar yayımladı. Filistinli-Lübnanlı bir kadın olan May, salonunun da bulunduğu Kahire'de yaşıyordu. Mısırlı feminist Huda Sha'rawi ile tanışmasından da anlaşıldığı üzere, küçük yaşlardan itibaren toplumsal cinsiyetle ilgili fikirlerden etkilenmişti. May, "kadın davası" terimini ilk kullanan kişi olarak kabul edilir.

BALFOURDEKLARASYONU'NDAN KADIN DERNEKLERİ VE TOPLULUKLARINA

Soraya'nın ele aldığı kadın edebiyatının ikinci dönemi, Birinci Dünya Savaşı'ndan sonra, Büyük Britanya'nın Filistin üzerinde kontrol ve egemenlik kurduğu ve Balfour Deklarasyonu'nu (1917) ilan ettiği döneme denk gelir. Savaş, özellikle Osmanlı İmparatorluğu'nun sonunu getirdi; Versay Antlaşması (1919) ise bölgenin Avrupa emperyalizmi altında etki alanlarına bölünmesine yol açtı. Fransa ile Birleşik Krallık arasında imzalanan Sykes-Picot Anlaşması (1916) ve San Remo Konferansı (1920), Filistin'de İngiliz Mandası'nın güçlenmesine ve kurulmasına yol açtı.

Siyonizme ve İngiliz emperyalizmine karşı verilen mücadelelerin birleşmesi, kadınların örgütlenmesinde güçlü bir canlanmaya yol açtı. Filistinli Kadınlar Genel Birliği (1921), Kadınların İlerlemesi Derneği (1924) ve Arap Kadınlar

Derneği (1928) gibi örgütler ortaya çıktı. 1929'da Birinci Arap Kadınlar Kongresi düzenlendi ve bu kongrede Siyonizme ve emperyalizme karşı mücadele yönelik eylem kararları alındı. İsrail ile Birleşik Krallık arasındaki ittifak, sınıf mücadelesinin yoğunlaşmasına yol açtı ve bu mücadele 1936–1939 Devrimi'nde patlak verdi. Halk direnişini konu alan şiirler ve radyo edebiyatı ürünleri, işte bu bağlamda köylerde ortaya çıktı.

Sadhij Nassar (1900–1970), bu hareketlerde kapsamlı siyasi faaliyetler yürütmüş bir gazeteci ve yazardı. l-Karmel gazetesinin genel yayın yönetmeniydi ve gazeteye toplumsal cinsiyet konularına ayrılmış bir bölüm oluşturdu. Gazete, Nassar'ın siyasi faaliyetleri nedeniyle kapatıldı. İngiliz Mandası'nın bu siyasi takibatı, Nassar'ın tutuklanmasına da yol açtı; 1936–1939 isyanlarına silah gönderdiği suçlamasıyla "gözaltı kampına" gönderilen ilk kadın oldu. Nassar, Nakba sırasında Filistin'den sürgün edilen 61.000 kişiden biriydi.

Asma Tubi (1905–1983), Sadhij gibi, Nakba öncesi edebiyatın önde gelen isimlerinden biri olduktan sonra hayatını sürgünde sonlandırdı. Asma, şiir ve tiyatro eğitimi aldı; henüz 20 yaşındayken tiyatro oyunları yazmıştı. Radyo sunucusu olarak çalışan ilk kadın olan Asma, Filistin Radyosu'nda "Arap Annesi İçin" adlı programı başlattı.

1936 Ayaklanması sırasında bir kadın komitesi kurdu, bağış ve malzeme topladı; ayrıca hastanelerde çalışmalara destek verdi. En önemli eseri olan Filistinli Arap Kadını, Nakba'nın devam etmesi nedeniyle yayınlanamadı. Daha sonra bu çalışma yeniden ele alındı ve bugün, toplumsal cinsiyet odaklı bir bakış açısıyla Filistin'in sözlü tarihini yazmaya yönelik ilk girişim olarak değerlendirilebilir.

NAKBA'DAN DİRENİŞ EDEBİYATINA

1936–1939 Ayaklanmasına yanıt olarak, Nakba(Filistin felaket)1947'de 700.000'den fazla Filistinli Arap'ın evlerinden sürülmesiyle başladı. Nakba, kadın örgütlerine yeni boyutlar kazandırdı; zira edebiyat, bu durumda, silinme ve susturma bağlamında üretildiği için 'hafıza katliamına' karşı mücadeleyi daha güçlü bir şekilde ifade etti. Bu, Ghassan Kanafani (1936–1972) tarafından ortaya atılan bir terim olan Direniş Edebiyatı'nın (Adab al-Mukawama) başlangıcını oluşturur.

Diğer önemli kadınlardan da bahsetmek gerekir: Nakba sırasında ebeveynlerini kaybeden 2.000 çocuk için bir yetimhane kuran Hind al-Husseini (1916–1994); silahlı mücadeleye katılan ve uçak kaçırma eylemlerine iştirak eden Leila Khaled (1944-); Sürgün Edebiyatı'nın (Adab al-Manfa) öncülerinden olan ve Filistinli kısa öyküleriyle tanınan Samira Azzam (1927–1967); geleneksel vezinde 40, serbest vezinde 92 şiiri bulunan ve Nakba'ya karşı yürütülen direnişi besleyen, nesiller üzerinde kalıcı bir iz bırakan önder Filistinli şairlerden biri olan Fadwa Tuqan (1917–2003).

İSRAİL'İ YENMEK VE TARİHİ YENİDEN YAZMAK

Sayısız Filistinli kadının öncü ruhu, Siyonizm, emperyalizm, etnik temizlik ve ulusal baskıya karşı mücadelede, büyük ölçüde tanınmamış olsa da temel bir rol oynadıklarını göstermektedir. Mücadelenin ön saflarında yer alan ve üst üste binen baskı biçimleriyle karşı karşıya kalan bu kadınlar, bir halkın tarihten silinmesi anlamına gelen İsrail'in "anti-tarihi"ne ve kadınların çifte susturulmasına karşı çıkarak, anlatılarıyla tarihi yeniden yazmaya cesaret etmeyi sürdürüyorlar.

Soraya Misleh, kitabıyla bu kadınları Filistin halkının mücadelesinin tarihine yerleştirerek bu mirasın kaybolmamasını sağlamaya yardımcı olurken, aynı zamanda her türlü baskıya karşı mücadele etme ve sadece kendi halkını değil, insanlığın tüm sömürülen ve ezilen kesimlerini de özgürleştirme misyonundan asla vazgeçmemiş kadın savaşçıların listesine kendi adını da ekliyor.

MACHADO, MARX VE FELSEFE

■ ANA GODOI-BREZİLYA

"Piyasa artık hükümete güvenmiyor.""Piyasa, ekonomik geleceğe ve uzun vadeli enflasyona ilişkin güven eksikliğini ortaya koyuyor ve zorluklar öngörüyor." Bu tür ifadeler ekonomi yayınlarında sıkça karşımıza çıkar; ancak bu ifadelerin en ilginç yanı, ekonomik duruma ilişkin karamsar analizleri değildir. Asıl şaşırtıcı olan, bunları gerçekten anlayabiliyor olmamızdır. Sonuçta, piyasanın güvensizlik hissetmesi ne anlama gelir? Ya da zorluklar öngörmesi? Acaba piyasa, duygulara, arzulara ve umutlara sahip olabilecek bir kişi mi? Bu şekilde ifade edildiğinde, sorular saçma görünür ve bunlara cevap vermeye çalışanlar tarafından reddedilir. Ancak günlük yaşamda, bu tür ifadelerle doğal bir şey gibi karşı karşıya kalırız. Her gün, ister gazete makalelerinde, ister köşe yazılarında, ister insan toplumu üzerine akademik teorik analizlerde olsun, kavramlar birbirine bağlanarak, insanların içinde atan, etten ve kandan oluşan gerçek yaşamdan giderek uzaklaşan, geniş ve belirsiz bir bütün oluşturur. Neden bu şekilde düşündüğümüzü ve çevremizdeki dünyayı neden bu şekilde açıkladığımızı sorgulamadan, fikirlere özerklik tanımaya ve kavramlara sihirli güçler atfetmeye devam ederiz.

Dünyayı nasıl kavradığımızı ve kavramların somut yaşam üzerinde nasıl bir güç ve özerklik kazandığını sorgulamak, böylece düşünsel kale-

ler kurmak, her Marksist için temel bir görevdir. Çünkü insan toplumunun işleyişini açıklayan teorilerin dayandığı temelleri anlamak, bilinç mücadelesinde ve toplumumuzun en temel ilişkilerini yeniden kurma arayışında – ya da Marx'ın ifadesiyle, onu dönüştürmek, "maddeye hayat vermek" – kilit bir unsurdur. Bazen aceleyle verilen yanıtlar, liberal teoriler ya da devletin müdahalesi ve örgütlenmesi yoluyla toplumu açıklayan teoriler gibi, toplumun işleyişiyle yakından bağlantılı teorilerle meseleyi geçiştirmenin bir yolu hâline gelir. Saygın teorisyenler "yanlış bilinç" jargonunu kullanır ve açıklamalarını yeterli görürler. Asıl büyük sorun, toplumun neden bu şekilde işlediğine dair açıklamalar sunan liberalizm gibi teorileri neden ürettiğimizi açıklamaya yaklaşamamalarıdır.

Bu sorulara yanıt bulma çabasıyla Gustavo Machado, Sundermann tarafından yayımlanan Marx ve Felsefe - Metafiziğin Eleştirisi Olarak Kapital adlı kitabını sunuyor. Yine Sundermann tarafından yayımlanan Marx ve Tarih—Ulusal Özelliklerden Sosyalist Devrimin Evrenselliğine adlı kitabında ortaya koyduğu görüşlerin doğal bir uzantısı olarak, Machado, Kapital'in üç cildi üzerine titiz bir analiz sunarak, Marx'ın başyapıtının bir ekonomi kitabı olmanın ötesinde, kapitalist toplumun var olma ve görünme biçimlerine yönelik derin bir eleştiri olduğunu ve tam da bu biçimlerin, kavramların büyülü ve gizemli dünyasını —ya da yazarın ifadesiyle, sermayenin metafizik görünüş biçimini— ürettiğini ortaya koyuyor. Kitabı, Marx'ın eserine giriş niteliğinde bir el kitabı olmaktan çok uzak; Alman teorisyenin izlediği yolu ortaya koyan, onun 19. yüzyıldan bize miras bıraktığı ve Marksist gelenek içinde zaman zaman unutulmuş olan unsurları adım adım takip eden bir çalışmadır.

Marksist geleneğin bazı kesimlerinin savunduğunun aksine, Kapital bir ekonomi kitabı değildir, devrimci bir politik ekonomi inşa etme girişimi ise hiç değildir. Bu eser, her şeyden önce, kapitalist topluma yönelik radikal bir eleştiridir. Ve burada "radikal", şeylerin köküne inmek anlamına gelir.

Görünüşte toplumumuz piyasada ticaret yapabilen ve kendi kaderlerini belirleyebilen eşit ve özgür bireylerin bir araya gelmesinden ibarettir. Liberal teorilerin, kendi girişimlerini ve toplumsal sorunlara yönelik çözümlerini savunmak için bu özgürlük cennetini temel alması tesadüf değildir. Ancak görünüşün ötesinde, kapitalizm, bir yanda işçilerin kanı ve terinden, diğer yanda burjuvazinin refahından ibarettir. Peki, bir toplum biçiminin kendi içinde böylesine bir çelişkiyi barındırması nasıl mümkün olabilir? Sömürü, her gün sömürüye maruz kalanlardan nasıl gizli kalabilir? Dahası, bu işçiler tarafından üretilen zenginlik nasıl paraya dönüşür? Bu ve daha pek çok soruyu yanıtlarken Marx, toplumumuzun en temel dayanaklarını ortaya serer. Ve bunu ancak politik ekonomi ve felsefenin seyrini değiştirerek yapabilir. Çünkü bu bilgi alanları, toplumu temel işleyiş biçimlerinden ziyade görünüşü üzerinden ele alır. Görünüşlerin ötesine geçmek, ancak gerçek anlamda devrimci bir kavrayışla mümkün olabilir.

Ve Machado, kitabında Marx'ın işte bu çabasını yeniden gün yüzüne çıkarır. Günümüzde moda olan Marksist düşüncenin önde gelen yorumlarıyla hesaplaşarak, bunları tek tek çözümler ve Marx'ın sözlerine hak ettikleri yeri yeniden kazandırır. Ve bunu yaparken şunu iddia edebilir: sermayenin görünüş biçimi metafiziktir. Sermayenin hareketi, sanki yoktan var olan soyut, matematiksel, evrensel biçimler yaratır ve tam da bu nedenle bunlara metafizik diyebiliriz.

Değer atfetme sürecinde sermaye, bireylere kendilerine ait olmayan bir biçim dayatır; onları kendi tiyatrosu olan piyasanın karakterlerine dönüştürür ve onları danse macabre dansına sürükler. Tıpkı Orta Çağ'ın sonlarında, hayatın sonunda ölümün herkesi eşit kıldığı aynı adı taşıyan sanatsal temsilde olduğu gibi, sermayenin

danse macabre'si de özgüllükleri siler, bireylerin kullanım biçimlerini ve ihtiyaçlarını silmeye çalışır ve sürekli değerlenme ihtiyacını evrensel bir zorunluluk olarak dayatır. Artık herkes cebinde taşıdığı parayla ölçülür; herkes piyasanın ihtiyaçları karşısında eşit hale getirilir. Böylelikle piyasa hayat bulur, para bir tanrıya dönüşür ve insanlar metaların yalnızca taşıyıcıları haline gelir. Şeylerin nitelikleri silinir ve yerine piyasanın dansını yöneten kavram olan değer konur.

Marx, toplumumuzu bugünkü hâline getiren bu temelleri ortaya çıkararak devrimci düşüncenin önünü açar. Sermayenin çelişkilerini yönetip yumuşatarak onları aşabileceğine inanan bir düşünce değil; soyut kavramların ardındaki gerçek insani anlamı yeniden ortaya çıkaran, değerin içeriğini oluşturan insani ilişkileri görmeyi başaran ve böylece bu toplum biçimini aşmak için bir program inşa eden türden bir düşünce.

Marx, sermayenin toplumun tüm zenginliğinin nasıl bir ifadesi olabileceğini, herkesi nasıl kapsadığını ve onları kendi iradesine nasıl tabi kıldığını —sürekli hareketinin kuklaları gibi— anlamaya çalışarak, insanlar arasındaki ve şeyler arasındaki bağlantıyı, kendi zihninden türettiği bir mantıkla değil, sistemin kendi mantığıyla yeniden kurar.

Nihayetinde, Kapital, kapitalist toplumu devrimci biçimde dönüştürmenin mümkün olduğunun kapsamlı bir kanıtıdır ve bu dönüştürücü anlam, Marx ve Felsefe'de yeniden görünür hâle gelir. Başka bir deyişle, şimdi yayınladığımız bu eser, artık yalnızca seçkin birkaç kişinin anlayabileceği, derinlikli ve akademik bir yorum değildir. Aksine, bu eser devrimci Marx'ı yeniden canlandırma girişimidir; sermaye dansının yarattığı çılgınlığı aşabilecek ve tüm insanlığı gerçek anlamda özgürleştirecek bir çıkış yolunu gösterecek programın temellerini yeniden ortaya koyar. Tüm bu nedenlerden ötürü şunu söylüyoruz: İyi okumalar!

YAYINDA!

Kitabevlerinde
&
İnternet Kitap
Mağazalarında

sınıfsız bir dünya için
MARKSİZM
ŞİMD!

“Ve hâlâ düşünüyorum ki, son derece yetersiz ve parçalı yapısına rağmen, şu anda üzerinde çalıştığım iş, hayatımın en önemli işidir; 1917’den, İç Savaş döneminden veya herhangi bir başka dönemden daha önemlidir.”

“Açıklık sağlamak adına şöyle ifade edeyim: 1917’de Petersburg’da bulunmasaydım bile, Ekim Devrimi yine de gerçekleşirdi - tabii Lenin orada olsaydı ve komutada olsaydı. Ne Lenin ne de ben Petersburg’da bulunmasaydık, Ekim Devrimi olmazdı: Bolşevik Parti liderliği bunun gerçekleşmesini engellerdi - bundan en ufak bir şüphem yok! Lenin Petersburg’da olmasaydı, Bolşevik liderlerinin direnişini alt edebileceğimden şüpheliyim. ‘Troçkizm’le (yani proletarya devrimiyle) mücadele Mayıs 1917’de başlardı ve devrimin sonucu tartışmalı olurdu.”

“Ama tekrar ediyorum, Lenin’in varlığı kabul edilseydi Ekim Devrimi yine de zaferle sonuçlanırdı. Aynı şey genel olarak İç Savaş için de söylenebilir, ancak özellikle Simbirsk ve Kazan’ın düşüşü sırasında Lenin tereddüt etmiş ve şüphelerle boğuşmuştu. Ama bu şüphesiz geçici bir ruh haliydi ve muhtemelen bunu benden başka kimseye itiraf etmedi bile.”

“Bu nedenle, 1917-1921 dönemi de dahil olmak üzere çalışmalarımın ‘vazgeçilmezliğinden’ bahsedemem. Ancak şimdi çalışmalarım kelimenin tam anlamıyla ‘vazgeçilmez’. Bu iddiada hiçbir kibir yok. İki Enternasyonal’in çöküşü, bu Enternasyonallerin liderlerinden hiçbirinin çözmeye yetkin olmadığı bir sorun ortaya çıkardı. Kişisel kaderimin iniş çıkışları beni bu sorunla karşı karşıya getirdi ve onunla başa çıkmak için önemli bir deneyim kazandırdı.”

“İkinci ve Üçüncü Enternasyonal liderlerinin başlarının üzerinden devrimci yöntemle yeni bir nesli donatma görevini benden başka kimse üstlenemez. Ve Lenin’le (ya da daha doğrusu Turgenev’le) tamamen aynı fikirdeyim ki, en kötü kusur elli beş yaşından büyük olmaktır! Halefiyetin sağlanması için en az beş yıl daha kesintisiz çalışmaya ihtiyacım var.”

Troçki’nin Sürgün Günlüğü — 1935

